

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025

Kinnitatud üldkoosoleku otsusega 19. juunil 2015

Sisukord

Sisukord.....	2
Lühendid	5
Sissejuhatus.....	6
1 Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 kokkuvõte .	7
2 Läänemaa kalanduspiirkonna hetkeolukorra analüüs.....	9
2.1 Kalanduspiirkonna üldine iseloomustus	9
2.2 Kalapüük	12
2.2.1 Traalpüük	12
2.2.2 Harrastuspüük.....	12
2.2.3 Rannapüük	12
2.2.4 Kala esmakokkuostu hinna muutused	14
2.3 Kalavarude olukord ja muutused	15
2.3.1 Kalavarude olukord	15
2.3.2 Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine	15
2.4 Tööhõive ja elatusvõimalused rannakalanduses	16
2.4.1 Kaluri kalapüügiload.....	16
2.4.2 Kalurite vanuseline struktuur.....	17
2.4.3 Püükide sesoonsus.....	18
2.4.4 Kalurite sissetulekud kalapüügist.....	19
2.4.5 Kalurite kõrvaltegevused.....	19
2.5 Laevastiku olukord.....	19
2.5.1 Läänemaa kalalaevastik	19
2.5.2 Laevastikku tehtud investeeringud.....	20
2.6 Sadamad ja lossimiskohad	20
2.7 Kala töötlemine ja otseturustamine	22
2.7.1 Kala esmakokkuost ja turustamisvõimalused	22
2.7.2 Kala töötlemine	22
2.8 Kalaturism	22
2.9 Kalurite koolitusvajadus	23
3 Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2009–2015 elluviimine	25
3.1 Vahendite jaotus strateegiatelgede vahel.....	25
3.2 Toetusvahendite jaotumine Läänemaa kalanduspiirkonnas	25
3.3 Taotleste arv ja taotlejate struktuur	26
3.4 Hinnang Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia 2009–2015 eesmärkide saavutamisele.....	28
3.4.1 Eesmärk 1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	28
3.4.2 Eesmärk 2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine.....	29
3.4.3 Eesmärk 3. Läänemaa rannakalanduse traditsioonid on säilinud ning integreeritud piirkonna majandusega.....	31
3.5 Ekspert hinnang meetme mõjudest Läänemaa kalanduspiirkonnale	32
3.5.1 Meetme mõjud Läänemaa kalanduspiirkonnale	32
3.5.2 Rahulolu MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi toimimisega	33
3.5.3 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi roll.....	33
3.5.4 ühingu läbiviidud auditeerimised.....	33
4 Läänemaa kalanduspiirkonna SWOT–analüüs	34
5 Seosed muude arengukavade ja strateegiatega.....	37
6 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts missioon ja visioon	41

7 Läänemaa Rannakalanduse Seltsi eesmärgid aastani 2025	43
7.1 Kalasadamate, lossimiskohtade uuendamine	43
7.2 Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	45
7.3 Kalurite tegevuste mitmekesistamine	46
7.4 Bioloogilise mitmekesisuse edendamine ja säilitamine	46
7.7 Organisatsiooni eesmärgid	48
8 Läänemaa Rannakalanduse tegevuskava ja töökorraldus	50
8.1 Tegevuskava	50
8.1.1 Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	50
8.1.2 Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	50
8.1.3 Kalurite tegevuste mitmekesistamine	51
8.1.4 Bioloogilise mitmekesisuse edendamine ja säilitamine	52
8.1.5 Kalanduse/merenduse kultuuripärandi edendamine ja säilitamine ning sotsiaalse heaolu edendamine	52
8.1.6 Koolitustegevus ja riigisisene ning rahvusvaheline koostöö	53
8.2 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi töökorraldus	53
8.2.1 LRSi tööorganid	53
8.2.2 Kogemused ja võimekus kohaliku strateegia elluviimiseks	54
8.2.3 Meetmed taotlejate võimekuse tõstmiseks projektitoetuste taotlemisel ja elluviimisel	55
8.2.4 Tegevusstrateegia muutmine	55
8.3 Taotlusvoorude korraldamine	56
8.3.1 Taotlusvoorude toimumine	56
8.3.2 Taotluste vastuvõtt	56
8.3.3 Teavitamine	57
8.3.4 Taotluste tehniline hindamine	57
8.3.5 Taotluste sisuline hindamine	57
8.3.6 Hinnete arvutamise protseduur	58
8.3.7 Paremuseri järjekorra moodustamine	59
8.3.8 Projektitaotluste paremuseri järjekorrast teavitamine	59
8.3.9 Projektitoetuste taotluste paremuseri järjekorra kinnitamine	60
8.3.10 Projektitoetuste taotluste esitamine PRIA-le	61
8.4 Hindamiskord ja hindamiskriteeriumid	61
8.4.1 Üldpõhimõtted	61
8.4.2 Hindamiskomisjoni moodustamine	62
8.4.3 Hindamiskomisjonist taandumine	62
8.4.4 Hindamiskomisjoni töökorraldus	63
8.4.5 Hindamiskriteeriumid	64
8.5 Kommunikatsiooniplaan	65
8.5.1 Taotlusvoorude korraldamine	66
8.5.2 Kalandusalase ja muu teabe levitamine	66
8.5.3 Ühingu tegevuse ja kalanduse laiema tutvustamine	66
8.5.4 Tagasiside kogumine	67
8.5.5 Läänemaa Rannakalanduse Seltsi partnerorganisatsioonid	67
9 Toetust saanud projektide seire ja strateegia tulemuslikkuse hindamine	68
10 Rahastamiskava	70
Strateegia koostamise protsess	72
Abstract	74
Summary of the Läänemaa fishing area's action strategy 2015–2025	74
Kasutatud materjalid	77

LISAD	78
Lisa 1. Osalemine strateegia koostamise kaasamise seminaridel.....	78
Lisa 2. Strateegia koostamisel kasutatud ja läbi viidud uuringud	79
Lisa 3. Strateegia kinnitamise protokoll	80
Lisa 4. Kalanduspiirkonna üldine iseloomustus	82
Lisa 5. Kalapüük, kalurkond, laevastik.....	85
Lisa 6. Sadamad ja lossimiskohad	87
Lisa 7. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine.....	90
Lisa 8: tegevusstrateegia 2009–2015 elluviimine	91
Lisa 9. Ülevaade Läänemaa rannakalanduse strateegiaga seonduvatest dokumentidest.....	95
Lisa 10. Läänemaa kalanduspiirkonna investeringut vajavad sadamad ja lossimiskohad	100
Lisa 11. Hindamiskriteeriumite kirjeldus	107

Lühendid

KOV – kohalik omavalitsus

LRS – Läänemaa Rannakalanduse Selts MTÜ

EKF – Euroopa kalandusfond

EMKF – Euroopa Merendus ja Kalandusfond

ESF – Euroopa sotsiaalfond

ERF – Euroopa regionaalarengu fond

ÜF – Ühtekuuluvusfond

EAFDR – Euroopa maaelu arengu fond

PÕM – Põllumajandusministeerium

KKLM – Kodukant Läänemaa MTÜ

LM – Lääne Maavalitsus

LAK – Läänemaa Arenduskeskus SA

LT – Läänemaa Turism MTÜ

Sissejuhatus

Läänemaa rannakalanduse strateegia on koostatud aastateks 2015–2025. Läänemaa Rannakalanduse Seltsi aktiivgrupp seadis strateegia koostamisel sihiks kujundada strateegilised valikud ja püstitada eesmärgid, mille abil on võimalik tagada rannakalanduse jätkusuutlik areng Läänemaa kalanduspiirkonnas ning integreerida kalandus paremini teiste Läänemaa ettevõtlusharudega. Strateegia koostamine toimus perioodil detsember 2013 kuni mai 2015. Oluliseks peame suurt ja mitmekesist inimeste hulka, kes olid strateegia koostamisse kaasatud.

Strateegia koostamise ajendiks on olnud Euroopa Merendus ja Kalandusfondi rakenduskava meede 3.2 „Kogukondlikult juhitava kohaliku arengu strateegia rakendamine“ mille rahalisel toel on võimalik püstitatud eesmäärke ellu viia.

Strateegia kaasavate tegevuste elluviimisel, kogutud informatsiooni analüüsimisel ja strateegiateksti koostamisel osutasid suurt abi Cumulus Consulting OÜ konsultandid Mihkel Laan ja Aado Kesipaik.

1 Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 kokkuvõte

Läänemaa kalanduspiirkond asub Lääne–Eesti suhteliselt hõredasti asutatud rannikualal ning hõlmab Hanila, Lihula, Martna, Noarootsi, Ridala, Vormsi, Nõva ja Lääne Nigula valda ning Haapsalu linna. 2015. aasta 1. jaanuari seisuga elas piirkonnas 24 370 inimest. Piirkonna rahvaarv väheneb pidevalt ning seda pea kõigis omavalitustes, v.a Ridalas ja Vormsil. Statistikaameti prognooside kohaselt rahvaarvu vähenemine piirkonnas jätkub. Piirkond asub eemal suurematest magistraalidest, tõmbekeskusteks maakonna tasandil on Haapsalu, regionaalsel tasandil Tallinn ja Pärnu. Tõmbekeskused on inimestele olulised nii töökohana kui ka teenuste (kultuur, kaubandus, avalikud teenused jne) tarbimise kohana. Kalanduse seisukohalt on tõmbekeskused olulised turud piirkonna kalurite toodangule. Piirkonda tervikuna võib lugeda ääremaaks. Oluline osa Läänemaast on kaitsealune, kokku on tegevuspiirkonnas 180 erinevat kaitset objekti, neist 16 kaitsealad. Kokku moodustavad kaitsealad maakonna pindalast 32%.

2014. aastal tegutses Läänemaa kalanduspiirkonnas 158 kaluri kalapüügiloa omaniku, rannakalurite arv on aastate lõikes vähesel määral suurenenud. Kalurkonna keskmine vanus on 53 aastat ning see püsib stabiilsena, siiski toimub kalurkonna struktuurne vananemine ning pensionialiste kalurite osakaal suureneb, noori lisandub kalandussektoris vähesel määral.

Kalurite püügid ja saakidest saadud tulud on aastate lõikes oluliselt paranenud. Lossimiskoguste märkimisväärsele suurenemise põhjustele ei ole kalateadlased ühest hinnangut andnud, seepärast suhtuvad teadlased lossimiskoguste suurenemisse ettevaatlikult ega kinnita otseselt kalavarude paranemist.

Läänemaa kalurid saavad oma tulud kalapüügist peamiselt 5 kuu jooksul perioodil mai–oktoober. Püükide sesoonsus seab piirkonna kalurid suhteliselt raskesse olukorda ning sunnib kalureid otsima lisateenistust kalanduse kõrvale. Kõrvaltegevusteks on peamiselt põllumajandus ja metsandus, samuti osutatakse erinevaid turismiteenuseid, paljud kalurid käivad ka palgatööl.

Põllumajandusministeeriumi andmetel oli 2013. aastal Läänemaa kalanduspiirkonnas 43 aktiivses kasutuses olevat kala lossimiskohta, aastate lõikes on lossimiskohtade arv pisut vähenenud. Valdav osa 89,3% saakidest lossitakse 13 Läänemaa kalanduspiirkonna kalasadamas või lossimiskohas.

Kala töötlemise ja otseturustamisega tegeleb piirkonnas 8 rannakalandusettevõtjat, 2 ettevõtjat on soetanud kaasaegsed seadmed ning on võimelised andma toodangut ca 600 kg päevas. 6 kalandusettevõtjat tegeleb kala väiketöötlemisega ja otseturustamisega.

Perioodil 2010–2013 korraldas MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts 8 EKF meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ taotlusvoor, kus jagati Läänemaa kalandusettevõtjatele, kohalikele omavalitsustele ja kalureid ühendavatele mittetulundusühingutele 2 567 426 eurot, investeeringute maht mis tehti Läänemaa kalanduspiirkonna rannakalandusse ulatus 3 320 075 euron, omafinantseerimise maht oli 752 694 eurot. Ühekokku tehti PRIA-le ettepanek toetada 105 taotlust.

Üle poole (53,8%) toetusvahenditest läks kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamiseks.

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 koostamisega alustati 2013. aasta detsembris. Kokku korraldati 12 erinevat koosolekut, kus osales enam kui 112 inimest, neist valdav osa kutselised kalurid. Rannakalanduse jätkusuutliku arengu tagamiseks püstitati aastani 2025 järgmised eesmärgid:

- Arendada välja Läänemaa kalanduspiirkonnas vähemalt 7 sadamat, kus pakutakse mitmekesiseid teenuseid. Keskendutakse Dirhami, Hara, Nõva, Puise, Topu ja Virtsu sadama ja Rälby lossimiskoha arendamisele.
- Suurendada kohapealset kala töötlemist ning toetada toimiva kalurite tulundusühistu loomist ja käivitamist
- Mitmekesistada kalurite tegevust, et tagada kaluritele aastaringne sissetulek.
- Koostöös Keskkonnaametiga ja kalateadlastega parandada kalade kudealasid.
- Tagada piirkonnas kalandus/merendus traditsioonide säilimine ja tugevdada kalurite kogukonna identiteeti
- Parandada kalurkonna teadmisi, oskusi ja koostöövõimet.

Eesmärkide saavutamiseks otsustas Läänemaa Rannakalanduse Selts kasutada kõiki EMKF meetme 3.2 „Kogukondlikult juhitava kohaliku arengu strateegia rakendamine“ tegevussuundi (telgi) järgmise rahalise jaotuse alusel:

1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine – 30%
2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine – 30%
3. Tegevuste mitmekesistamine – 27%
4. Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine – 3%
5. Kalanduse ja merenduse kultuuripärandi säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine – 10%

Strateegiat ja tegevussuundi viivad projektide kaudu ellu Läänemaa kalurid, kalasaaduste töötlejad, rannapiirkonna turismiettevõtjad, kalurite ühendused ja kalanduspiirkonna omavalitsused koostöös Läänemaa Rannakalanduse Seltsiga. Projektide elluviimist toetavad rahaliselt Euroopa Merendus ja Kalandusfond ning Eesti riik. Projektide valiku õigus ja vastutus on usaldatud Läänemaa Rannakalanduse Seltsile. Toetatavad projektid valitakse iga-aastaste projektikonkursside alusel. Projektitoetuse taotlusi hakkab hindama Läänemaa Rannakalanduse Seltsi moodustatud hindamiskomisjon strateegias kavandatud hindamiskriteeriumite alusel. LRSi poolse lõppotsuse teeb juhatus või üldkoosolek olenevalt toetuse taotluse rahalisest mahust.

2 Läänemaa kalanduspiirkonna hetkeolukorra analüüs

2.1 Kalanduspiirkonna üldine iseloomustus

Läänemaa kalanduspiirkond asub Lääne–Eesti suhtelisel hõredasti asustatud rannikualal. Mandriosa rannajoone pikkus on ligikaudu 400 km. Läänemaa rannik on madala reljeefiga ning rannajoon on tugevasti liigendatud. Piirkonnas asub 237 saart (koos laidude ja rahudega), suuremad saared on Vormsi 92,6 km², Osmussaar 4,9 km², Tauksi 2,9 km² ja Hobulaid 0,8 km². Alaliselt elatakse Vormsil ja Osmussaarel.

Läänemaa rannakalanduse piirkond on meres kindlalt piiritletud, läänes Väinameri (püügiruu 29–4) ja põhjas Läänemeri ning Soome laht (püügiruu 32–1). Kirjeldatud püügiruuades võib tegeleda kutselise kalapüügiga ainult Läänemaale välja antud kalapüügiloa alusel.

Kalanduspiirkond katab Hanila, Lihula, Martna, Noarootsi, Ridala, Vormsi, Nõva ja Lääne Nigula valla ning Haapsalu linna, seega kogu Läänemaa välja arvatud Kullamaa vald.

2015. aasta 1. jaanuari seisuga elas Läänemaa kalanduspiirkonnas 24 370 inimest, piirkonna rahvaarv väheneb pidevalt ning seda pea kõigis omavalituses, v.a Ridalas ja Vormsil. Statistikaameti prognooside kohaselt jätkab rahvaarv vähenemist.

Tabel 1. Piirkonna rahvaarvu muutus 8 aasta jooksul

Omavalitsus	01.2007	01.2010	01.2013	01.2014	01.2015	muutus	%
Haapsalu linn	11 821	11 468	11 078	10 811	10 581	–1240	–10,4
Hanila vald	1736	1662	1580	1506	1481	–255	–14,7
Kullamaa vald	1329	1242	1167	1145	1142	–187	–14
Lihula vald	2852	2675	2510	2431	2351	–501	–17,5
Martna vald	997	972	881	839	806	–191	–19,1
Noarootsi vald	909	895	867	849	849	–60	–6,6
Nõva vald	463	424	386	378	372	–91	–19,6
Ridala vald	3175	3311	3412	3376	3353	178	5,6
Lääne–Nigula vald	4625	4513	4288	4182	4162	–463	–10
Vormsi vald	321	399	407	417	415	94	29,2
LRS piirkond	26 899	26 319	25 409	24 735	24 370	–2529	–9,7
Läänemaa kokku	28 228	27 561	26 576	25953	25 512	–3076	–9,6
Eesti kokku	1 360 748	1 365 327	1 358 336	1 311 870	1 312 300	–48 448	–3,5

Märkus: Lääne Nigula valla puhul on kokku liidetud Oru, Taebla ja Risti valdade rahvaarv. Allikas: rahvastikuregister ja Lääne maavalitsus

Läänemaa kalanduspiirkond on vananeva elanikkonnaga. Tabelist 2 nähtub, et Läänemaa kalanduspiirkonna rahvastiku olulised vanusegrupid vähenevad kiiremini kui riigis tervikuna, samal ajal ületab vanusegrupi 65+ kasv riigi keskmise.

Täpsem ülevaade Läänemaa rahvastiku vanuselisest dünaamikast lisas 4 tabelid 1–4.

Tabel 2. Piirkonna peamiste vanusegruppide dünaamika perioodil 2004–2013

	0 – 6		7 – 18		19 – 64		65+	
Omavalitsus	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Haapsalu linn	28	3,7	-786	-38,7	-749	-9,9	278	14
Hanila vald	-18	-19,6	-134	-46,4	-137	-12,1	21	6,2
Kullamaa vald	-10	-17,2	-102	-50,8	-168	-18,7	44	18,1
Lihula vald	-70	-36,3	-230	-43,2	-185	-10,8	49	9,7
Martna vald	-12	-22,6	-121	-60,2	-59	-9,6	13	69
Noarootsi vald	5	13,5	-83	-58,5	58	11,0	-5	-2,7
Nõva vald	0	0	-65	-69,9	-38	-13,1	6	6,7
Ridala vald	8	3,6	-181	-28,0	226	11,1	76	20,2
Lääne Nigula vald	-49	-15,5	-386	-42,5	-77	-2,7	40	5,9
Vormsi vald	4	30,8	-9	-30	88	41,5	16	30,2
LRS piirkond	-104	-6,1	-1995	-40,9	-873	-5,1	494	11,2
Läänemaa kokku	-114	-6,5	-2097	-41,3	-1041	-5,8	538	11,6
Eesti	20074	23,3	-69141	-31,1	-5725	-0,7	17102	7,7

Allikas: rahvastikuregister

Piirkond asub eemal Eestit läbivatest olulisematest magistraalidest. Läänemaa sadamate Rohuküla ja Virtsu kaudu toimub ühendus Saaremaa, Hiiumaa ja Vormsiga. Suurimateks piirkonna tõmbekeskusteks on maakonna tasandil Haapsalu, regionaalsel tasandil Pärnu ja Tallinn. Tõmbekeskused on inimestele olulised nii töökohana kui ka teenuste (kultuur, kaubandus, avalikud teenused jne) tarbimise kohana. Kalanduse seisukohalt on tõmbekeskused olulised turud piirkonna kalurite toodangule. Piirkonda tervikuna võib pidada ääremaaks (välja arvatud Haapsalu linn). Tartu Ülikooli Inimgeograafia ja regionaalplaneerimise õppetooli (Ahas 2010) poolt läbi viidud pendelrände uuringu alusel võib väita, et Läänemaa kalanduspiirkonna vallad on nende elanikele pigem elu kui töökohaks, seega töötab suur osa inimestest väljaspool kodumavalitsust. Läänemaa kontekstis toimub töömigratsioon Haapsalu suunal peamiselt Ridala, Lääne Nigula, Vormsi ja Noarootsi vallast. Ülejäänud omavalitused on enam seotud Tallinnaga (vt tööalase pendelrände kaarti lisa 4 joonis 1).

2012. a oli Läänemaal registreeritud 2209 erinevat ettevõtet (neist 988 FIE-d) kus oli töö 4195 inimest. Valdav osa (ca 1400) töökohta oli töötlevas tööstuses, sellele järgnes enam-vähem võrdselt ehitus, kaubandus ning tervishoid ja turism (kõigis ca 400 töökohta). Valdav osa ettevõtetest on väikeettevõtted (vt lisa 4 tabel 5).

Kalanduses on tööd ja teenistust leidnud ca 450 inimest (sisaldab traal ja rannapüüki ning kala töötlemist). Keskmise brutokoopalk oli kalandussektoris 2012 aastal 934 eurot (Läänemaa keskmine 697 eurot). Suhteliselt suurele

hõivatusele ja keskmisest kõrgemale töötasule on kindlasti kaasa aidanud viimastel aastatel EKFi meetme abil tehtud investeeringud (EKFi meetmete toetusmaht Läänemaal oli 6,2 miljonit eurot). Siiski arvatakse, et sissetulekud kalanduses on suhteliselt volatiilsed, sest sektorit mõjutab olulisel määral kalavarude olukord, ilmastik ja viimasel ajal ka poliitilised arengud idanaabrite juures (allikas: Läänemaa majandusülevaade 2012).

Töötute osakaal Läänemaa kalanduspiirkonnas absoluutnumbrite alusel on sarnase mustriga nii omavalituste, maakonna kui ka kogu Eesti lõikes. 2008. aastal vallandunud üleilmne majanduskriis mõjutas oluliselt ka Läänemaa tööturgu. Alates 2009. aastast on töötute osakaal tööealise elanikkonna hulgas suurenenud, alustades seejärel järk-järgulist vähenemist. Kõige enam tabas tööpuudus Haapsalu linna, siiski jäi Lääne maakonna ja LRSi tegevuspiirkonna töötute osakaal reeglina Eesti keskmisest allapoole. 2013. aasta lõpuks oli töötute arv märkimisväärselt vähenenud (vt töötute absoluutarvused lisa 4 tabel 6).

Oluline osa Läänemaast on kaitsealune, kokku on tegevuspiirkonnas 180 erinevat kaitsealust objekti, neist 16 kaitsealad. Suurim looduskaitseala on Matsalu rahvuspark (50 000 ha). Ligi pool Matsalu rahvuspargi pindalast hõlmab veealasid. Kokku moodustavad kaitsealad maakonna pindalast 32%. Looduskaitsealade objektide rohkusest tingituna on Läänemaa kaluritele seatud rohkem piiranguid püükidele ja merel liikumisele. Looduskaitsealade rohkus seab raskesse olukorda ka piirkonna mereturismiettevõtjad, sest enamik piirkonna saari, mis oleksid atraktiivsed matkasihtpunktid, on looduskaitsealade piirangutega ning nendel viibimine on keelatud (allikas: Keskkonnagentuur).

Läänemaa kalanduspiirkonnas viiakse regulaarselt läbi seirepüüke ning tegeletakse kalandusalaste uuringutega, seda eelkõige Matsalu lahes ja Silma looduskaitsealal. Siiski ei anna kalurite arvates kogutud andmed piisavat ülevaadet kalavarude tegelikust seisukorrast ning kalanduse tulevikutsenaariumitest. Tähelepanelikuma uurimise alla tuleks võtta Väinameri ja Soome lahe piirkond.

2.2 Kalapüük

2.2.1 Traalpüük

Eeldused suuremahuliseks (eelkõige traalpüük) kalapüügiks ja kala töötlemiseks on Läänemaal väga head. Läänemaal tegutsevad 3 ettevõtet, kelle valduses on märkimisväärne osa Eesti kilu ja räimekvoodist. 2014 aastal lossiti Läänemaa sadamates 38% kogu Eesti räime ja kilusaagist, sealhulgas Dirhami sadamas 32%, Westmeri sadamas 1,5% ja Virtsu sadamas 4,3% kalast. Samuti on traalpüügi sektoris tehtud olulisi investeeringuid kala hoiustamisse ja töötlemisse. Traalpüügi sektor on kala kokkuostajana oluline neile rannapüüdjatele, kes tegelevad aktiivselt suuremahulise räimepüügiga.

2.2.2 Harrastuspüük

Harrastuspüügina väljapüütud kala koguseid ja saakide väärtust on väga raske hinnata, sest harrastuspüüdjate püügiandmete esitamine on lünklik ning seda on keerukas seostada konkreetse püügipiirkonnaga.

Tabel 3. Harrastuspüügil välja püütud kala kogus ja hinnanguline väärtus perioodil 2006–2014

aasta	harrastuspüük*		kutseline püük	
	püük kg	hinnanguline väärtus €	püük kg	hinnanguline väärtus €
2006	12 000	7 000	117 833	57 439
2007	12 000	8 000	101 623	57 782
2008	11 000	7 000	103 512	55 109
2009	13 000	7 000	208 153	82 109
2010	13 000	8 000	343 407	111 108
2011	15 000	11 000	322 956	146 041
2012	12 000	11 000	247 192	161 278
2013	andmed puuduvad		345 652	319 779
2014	andmed puuduvad		348 633	299 097

* Märkus: harrastuspüügi kogused ja hinnangulised väärtused on arvestatud suhtarvude alusel. Püügiruutude 29 ja 32 kutselisest püügist on võetud harrastuspüügi suhe, sealt omakorda on arvutatud Läänemaal teostatud harrastusliku püügi suhe. Allikas: Keskkonnaministeerium, Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Tabelist 3 nähtub, et ka kõige tagasihoidlikumate arvestuste järgi püüavad harrastuspüüdjad välja arvestatavas koguses ja väärtuses kala. Vastavalt Eesti Vabariigi seadustele on harrastuspüügil püütud kala turustamine keelatud. Sellest hoolimata seda siiski tehakse, seega on alus arvata, et harrastuspüüdjad on kutselistele kaluritele konkurendid. Teisalt on harrastuskalurite suur hulk kasutamata ressurss Läänemaa mereturismiettevõtjatele.

2.2.3 Rannapüük

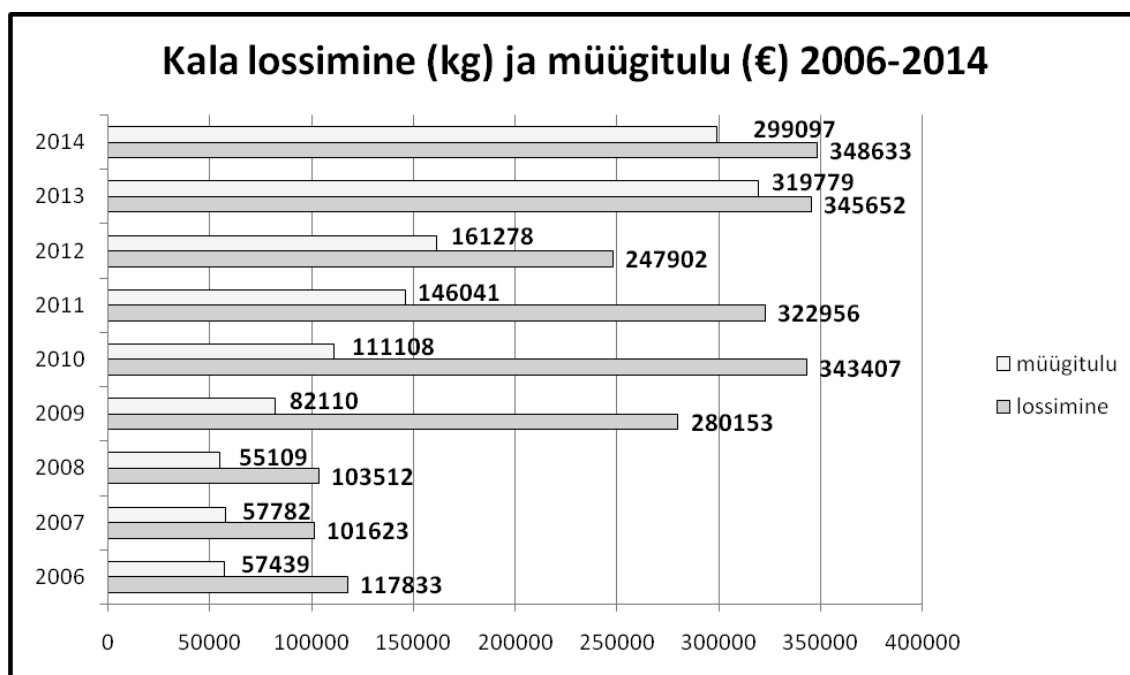
Rannapüük toimub 12 meremiili ulatuses rannikust või kuni 20 meetri samasügavusjooneni (kalapüügiseadus §13²). Lisaks seadustest tulenevatele

piirangutele reguleerivad Läänemaa kalanduspiirkonnas rannapüüki Matsalu ja Silma looduskaitsealade kaitsekorralduseeskirjad. Püügivahendite arvulisele piirangule kehtivad ka ajalised püügipiirangud, mis arvestavad lindude rände ja pesitusaegasid.

Läänemaa kalanduspiirkonnas on 2015. aastal kutseliseks püügiks kasutada kastmõrdsid 30, avaveemõrdsid 30, ääremõrdsid suukõrgusega 1–3 meetrit 85, ääremõrdsid suukõrgusega kuni 1 meetri 70, rivimõrdsid 945, nakkevõrke 2140, õngejadasid 130. Vormsi saarel on kutseliseks püügiks kasutada 45 nakkevõrku. Siseveekogudel Nõva ja Riguldi jõel 50 silmutorbikut ning Sutlepa merel 15 nakkevõrku. Lubatud püügivahendite arv on aastate lõikes püsinud stabiilsena, vähenenud on vaid rivimõrdade arv 30%.

Rannapüügil püütud kala lossimiskogused ja saakidest saadud arvestuslik müügitulu on aasta aastalt suurenenud.

Joonis 1. Kala lossimiskoguste ja müügitulu muutus perioodil 2006 –2014

Allikas: Põllumajandusministeerium

Kõige enam tulu pakkuvad kalaliigid Läänemaa kalanduspiirkonnas on ahven, haug, räim, lest ja tuulehaug. Perspektiivsetest kalaliikidest võib esile tõsta särge ja kokre. Nende kalaliikide saagikus Läänemaa rannikumeres on arvestatav, paraku ei saa nende liikide eest väärilist hinda. Enam tulu pakkuvate kalaliikide kogused on viimastel aastatel järsult kasvanud (vt tabel 4 ja 5).

Tabel 4. Enam tulu pakkuvate kalaliikide püük (kg) 2006–2014

kalaliik	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ahven	8 568	10 234	6 982	9 111	15 382	9 458	15 999	65 000	68 221
Haug	8 119	5 709	6 679	5 362	9 036	14 698	21 528	37 776	35 890
Lest	31 734	23 829	21 762	28 230	35 756	30 036	28 559	30 796	29 908
Räim	4 262	10249	11 383	181 200	219 599	195 679	140959	138454	104851
Tuulhaug	30 065	8 308	1 008	6 980	14 746	16 554	5 273	955	1 308
perspektiivsed kalaliigid									
Särg	8 600	9 219	10 059	11 270	9 761	13 141	13 048	16377	20 927
Koger	12 682	16 191	24 202	17 367	10 246	20 496	21 472	16246	31 457

Tabel 5. Enam tulu pakkuvate kalaliikide müügitulu (€) 2006–2014

kalaliik	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ahven	13 451	20 979	14 732	15 944	30 917	22 982	45 917	142350	116573
Haug	6 820	5 252	6 478	4 129	8 042	16 756	26 264	49 864	52 399
Lest	14 280	11 199	9 793	12 704	16 448	18 022	15 421	19 401	23 627
Räim	511	1 435	1 821	28 992	32 940	54 790	43 697	52 612	34 562
tuulhaug	8 418	3 074	393	3 350	7 668	11 753	3 902	1 232	1 558
perspektiivsed kalaliigid									
Särg	1 376	2 581	2 515	2 254	1 757	2 891	3 914	5 241	7 533
Koger	1 775	1 943	3 630	2 084	2 025	3 279	3 436	4 062	7 865

Allikas: Põllumajandusministeerium

2.2.4 Kala esmakokkuostu hinna muutused

Enam püütavate kalaliikide hinnad on olulisel määral tõusnud. Siiski pole see hinnatõus taganud kaluritele suhteliselt suuremaid sissetulekuid. Inflatsioon ning kalapüügiks vajalikud sisendite (kütus, püünismaterjalid, laevastik jms) hinnatõus on püügist saadava tulu ära söönud. Samuti mõjutab kalurite sissetulekut kalasaakide perioodilisus mis mõjutab oluliselt kala esmakokkuostu hinda kuude lõikes.

Tabel 6. Enam tulu pakkuvate kalaliikide esmakokkuostu hinna muutus rannapüügil (€) 2006–2014

kalalik	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ahven	1,57	2,05	2,11	1,75	2,01	2,43	2,87	2,19	1,71
Haug	0,84	0,92	0,97	0,77	0,89	1,14	1,22	1,32	1,46
Lest	0,45	0,47	0,45	0,45	0,46	0,6	0,54	0,63	0,79
Räim	0,12	0,14	0,16	0,16	0,15	0,28	0,31	0,38	0,33
Tuulehaug	0,28	0,37	0,39	0,48	0,52	0,71	0,74	1,29	1,19
Perspektiivsed kalaliigid									
Särg	0,16	0,28	0,25	0,2	0,18	0,22	0,3	0,32	0,36
Koger	0,14	0,12	0,15	0,12	0,1	0,16	0,16	0,25	0,25

Allikas: Põllumajandusministeerium (keskmised esmakokkuostu hinnad rannapüügil)

2.3 Kalavarude olukord ja muutused

2.3.1 Kalavarude olukord

Arvestades kala lossimiskoguste suurenemist Läänemaa kalanduspiirkonnas võib arvata, et kalavarude seis Läänemaa rannikumeres on paranenud (vt joonis 1 ja tabel 4). Eriti kiire on olnud saagikuse kasv aastatel 2010–2013. Kaluritelt saadud tagasiside kinnitab, et viimastel aastatel on mõrdades väga rohkesti kalade noorjärke ja alamõõdulist kala, mis tuleb merre tagasi lasta.

Läänemaa kalanduspiirkonnas tehakse aktiivseid seirepüüke Matsalu lahes alates 1993. aastast. 2011. aastal tehtud seirepüügid kinnitavad, et kalade saagikus sellel aastal oli Matsalu lahes rekordiline. Seirepüügid kinnitasid särje, nuru ja haugi arvukuse kasvu, pisut vähem on kasvanud ahvena saagikus (Eschbaum 2012). Räimevarud väinameres on kalateadlaste hinnangul heas seisus, seepärast on räimekvoote ka kahel viimasel aastal suurendatud.

Kalasaakide hüppelisele suurenemise põhjustele ei ole kalateadlased selget hinnangut andnud, seepärast suhtuvad teadlased lossimiskoguste suurenemisse ettevaatlikult ega kinnita otseselt kalavarude paranemist.

Kalavarusid mõjutab ka kalatoiduliste loomade ja lindude (hallhülged ning kormoranid) rohkus piirkonnas. Lisaks kalavarudele ohustavad hallhülged olulisel määral ka kalurite püünised. Probleemi lahendamiseks tuleb eelkõige juurutada hülgekindlate mõrdade kasutamist.

2.3.2 Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine

Läänemaa kalavarude taastootmise (asutamisega) ja kudealade taastamise vajaduse ning võimalustega on süstemaatiliselt tegelenud Rein Järvekülg ja Gustav Lauringson. Uuringud on keskendunud peamiselt forelli ja lõhejõgede uurimisele. Vaatamata suhteliselt ulatuslikele uuringutele ei ole Läänemaal alustatud süstemaatilise kalavarude taastootmise ega ka kala kudealade taastamisega. Erandina võib välja tuua Taebla jõel tehtud ulatuslikud tööd. Keskkonnaameti Hiiu–Lääne–Saare regiooni kalandusspetsialiste andmetel on perspektiivne teostada töid järgmistel vooluveekogudel. Põhja–Läänemaal: Veskijõgi, Vihterpalu jõgi, Riguldi ja Nõva jõgi ning Höbringi oja. Oluliseks peetakse ka puhastustöid Matsalu lahe jõgede deltaalas ning Lõuna Läänemaal: Männiku oja – Sauemeri – Teorehe järv süsteemis. Vormsi saarel nimetatakse olulise kudealana Prestvike järve.

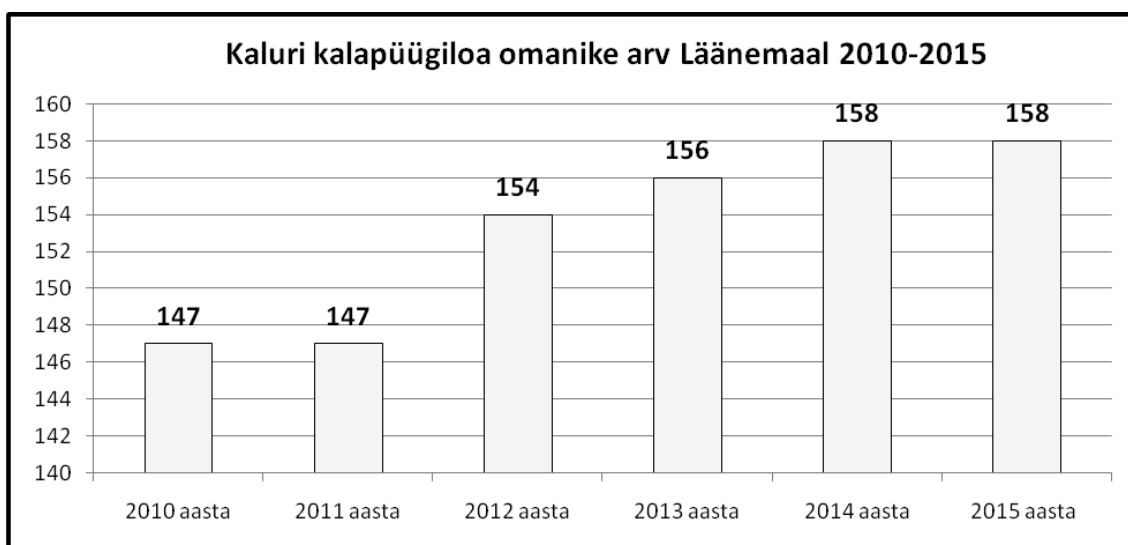
Süstemaatilise kudelade taastamise käivitamiseks Läänemaa kalanduspiirkonnas, tuleb esmalt tihendada oluliselt koostööd kalateadlastega ja Keskkonnaametiga ning selgitada välja perspektiivsed ja taastamist vajavad kudealad.

2.4 Tööhõive ja elatusvõimalused rannakalanduses

2.4.1 Kaluri kalapüügiload

2015. aastal oli Läänemaa kalanduspiirkonnas väljastatud 158 kaluri kalapüügiluba, millele oli kantud 264 kalurit, neist 106 abikalurit. 17 kalapüügiloa omanikku on registreeritud väljapool Läänemaa kalanduspiirkonda. Püügiloa omanike arv on läbi aastate pisut kasvanud (joonis 2)

Joonis 2. Kaluri kalapüügiloa omanikud 2010–2015

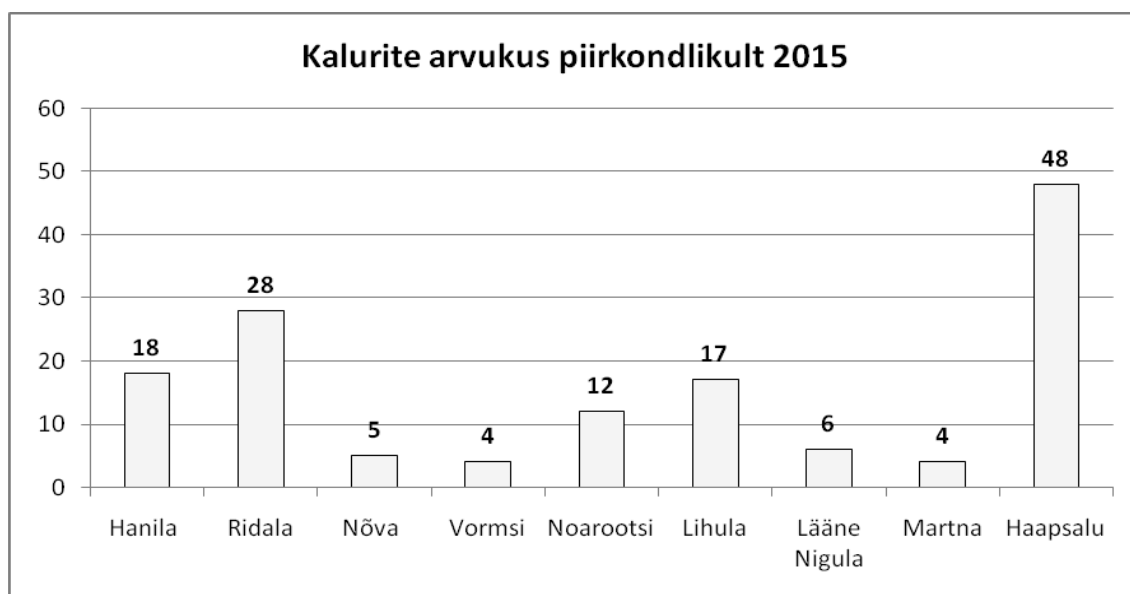

Allikas: Põllumajandusministeerium

Valdava osa kalapüügiloa omanike juriidiline ettevõtetusvorm on FIE, siiski on viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud äriühingute osakaal. Selle peamiseks põhjuseks on EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ käivitumine. Suuremahuliste investeeringute tegemine FIEna on keerukas, Eesti Vabariigi maksupoliitika ei soosi FIEde majandustegevust, samuti on FIEde ligipääs laenuvahenditele piiratud (vt muutust lisa 5 joonis 2).

Kõige rohkem kalureid (34%) on registreeritud Haapsalu linna. Teistest enam on neid ka Ridala vallas (20%).

Joonis 3. Kalurite paiknemine LRSi piirkonna omavalitsuste lõikes 2015

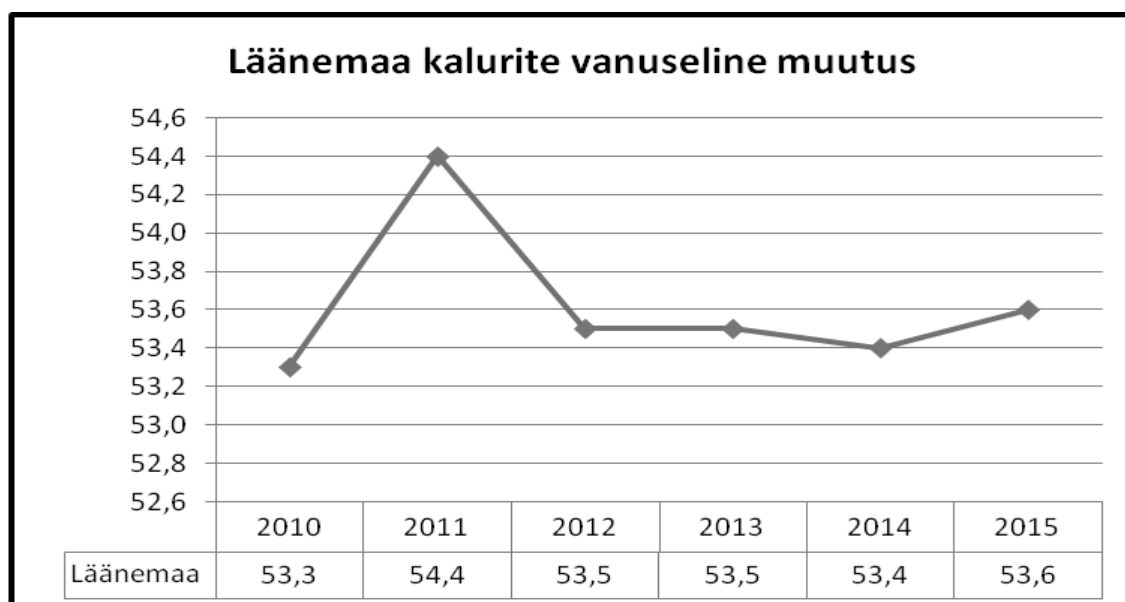

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

2.4.2 Kalurite vanuseline struktuur

Läänemaa kalanduspiirkonna kalurite keskmine vanus on suhteliselt stabiilne. Perioodil 2010–2015 on Läänemaa kalurite kogukonda lisandunud 6 noorkalurit, kes on endale soetanud kalapüügiõiguse, ja 15 abikalurit, kes on kantud kalapüügiloale ning tegelevad aktiivselt kalapüügiga.

Joonis 4. Läänemaa kalurite keskmise vanuse muutus perioodil 2010–2015

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Lisandunud noorkalurid ei ole siiski peatanud Läänemaa kalurkonna struktuurset vananemist. Aeglaselt, kuid järjekindlalt väheneb tööealiste (19–64

eluaastat) kalurite hulk. Eriti teravalt paistab see silma Haapsalu linna ja Hanila valla puhul.

Tabel 7. Läänemaa kalurkonna vanusegrupi muutused perioodil 2010–2015

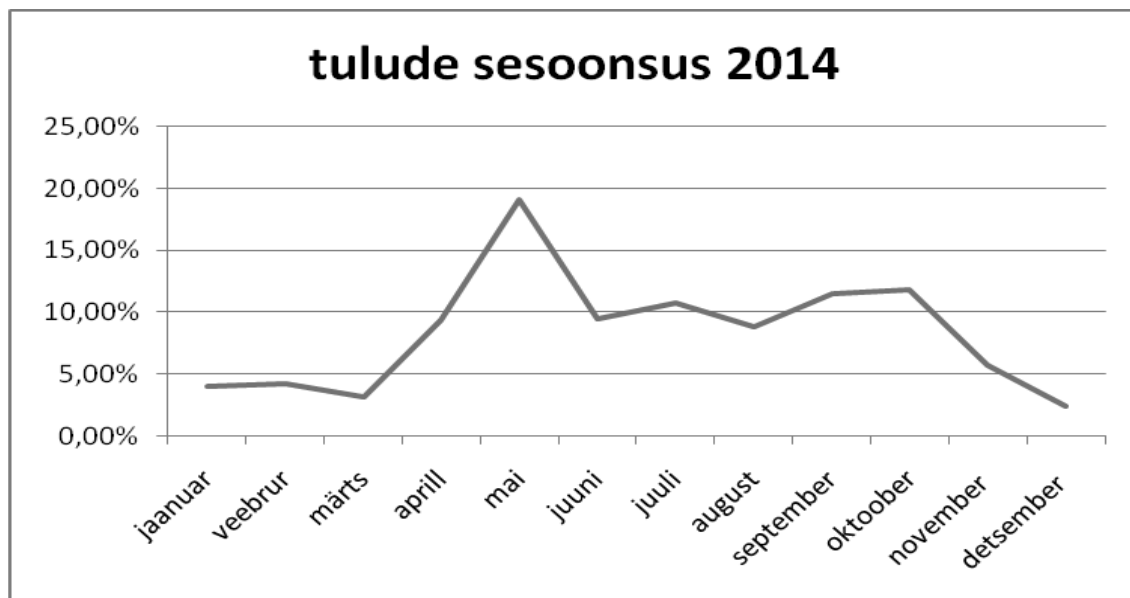
	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KOV	19–64	65+	19–64	65+	19–64	65+	19–64	65+	19–64	65+	19–64	65+
Haapsalu	34	13	31	14	31	14	34	15	32	17	29	19
Martna	4	0	4	0	4	0	4	0	5	0	4	0
L–Nigula	4	0	3	0	5	0	6	0	5	0	6	0
Lihula	15	2	17	1	17	1	14	3	15	2	14	3
Noarootsi	9	3	9	1	9	2	11	1	10	1	11	1
Vormsi	3	0	2	0	4	0	4	0	4	0	4	0
Nõva	1	3	1	3	1	4	1	4	1	4	1	4
Ridala	21	4	21	6	23	5	21	6	17	10	19	9
Hanila	12	6	11	7	11	6	11	6	12	5	11	7
LRS	103	31	99	32	105	32	106	35	101	39	99	43
%	76,8	23,2	75,5	24,5	76,6	23,4	75,1	24,9	72,1	27,8	69,7	30,3

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

2.4.3 Püükide sesoonsus

Läänemaa kalurid teenivad kalapüügist oma tulud perioodil mai–september, viimastel aastatel kui kalavarude seis on paranenud, on aktiivne püügiperiood pikenenud oktoobrisse. Sõltumata sellest, kui hea on kalavarude seis ja kui aktiivselt püütakse, saavad Läänemaa kalurid on tulud kalapüügist maksimaalselt 5 kuu jooksul (vt muutust lisa 5 tabel 9).

Joonis 5. Kalapüügist saadavate tulude jaotus kuude lõikes 2014 Läänemaal

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

2.4.4 Kalurite sissetulekud kalapüügist

Arvestusel on aluseks võetud, et tulud kalapüügist saadakse maksimaalselt 5 kuu jooksul. 5 kuu miinimum brutopalk on 1775€ (355€ kuus), 5 kuu Läänemaa keskmine brutopalk on 3485€ (697€ kuus).

Tabelist 8 nähtub, et alla miinimumpalga saab kalapüügist tulu enam kui 2/3 kaluritest. Siiski on arvestatav hulk ka neid kalureid, kelle sissetulekud on üle Läänemaa keskmise. Arvestuses ei ole maha arvatud ettevõtluskulusid. Kalurite arv, kelle sissetulekud kalapüügist on suuremad kui Läänemaa keskmine hulk on 2013 aastal järsult suurenenud (vt lisa 5 tabel 10).

Tabel 8. Läänemaa kalurite sissetulekud kalapüügist 2014

	0 –1775 €	1776 – 3485 €	3486 + €
Haapsalu	37	3	10
Vormsi	4	0	0
Ridala	20	4	3
Lääne Nigula	4	1	1
Nõva	4	2	1
Noarootsi	8	3	2
Lihula	7	4	7
Hanila	12	3	4
Martna	4	0	0
LRS piirkond	100	20	28
%	67,5	13,5	19,0

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

2.4.5 Kalurite kõrvaltegevused

Kalurite hulgas läbi viidud küsitluse ja tulugruppide analüüs näitab, et 2014. aastal oli kalapüük ja müük 100% elatusallikaks Läänemaa kalanduspiirkonnas vaid 6 kalurile. Tööealisest kalurkonnast 84 kalurit (79%) said oma peatulu palgatööst ja 22 kalurit (21%) tegelesid kalapüügi kõrvalt mitmesuguse ettevõtlusega.

Suur osa kalureid tegeleb kalanduse kõrvalt põllumajanduse, loomakasvatuse ja metsandusega, 5 kalurit pakuvad turismiteenuseid. Lisaks sellele tegeldakse veel roovarumise ja rookatuste ehitamisega ning võrkude rakendamisega.

2.5 Laevastiku olukord

2.5.1 Läänemaa kalalaevastik

Põllumajandusministeeriumi kalalaevaregistri andmetel oli 2013. aasta lõpu seisuga Läänemaa kalanduspiirkonnas 150 aktiivses kasutuses kalalaeva. Laevastiku keskmine vanus on 20,9 aastat. Valdav osa laevastikus (76,7%) on alla 7 meetri pikkused laevad, suuremahuliseks püügiks sobivaid laevu pikkusega üle 7 meetri on 23,3% laevastikust. Valdavalt on Läänemaal kasutatavad laevad plastikkerega (62,7%) puitkerega laevu on 32% ja

metallkeregala laevu kõigest 5,3% laevastikust (vt detailsemat ülevaadet laevastikust lisa 5 tabel 11).

2.5.2 Laevastikku tehtud investeeringud

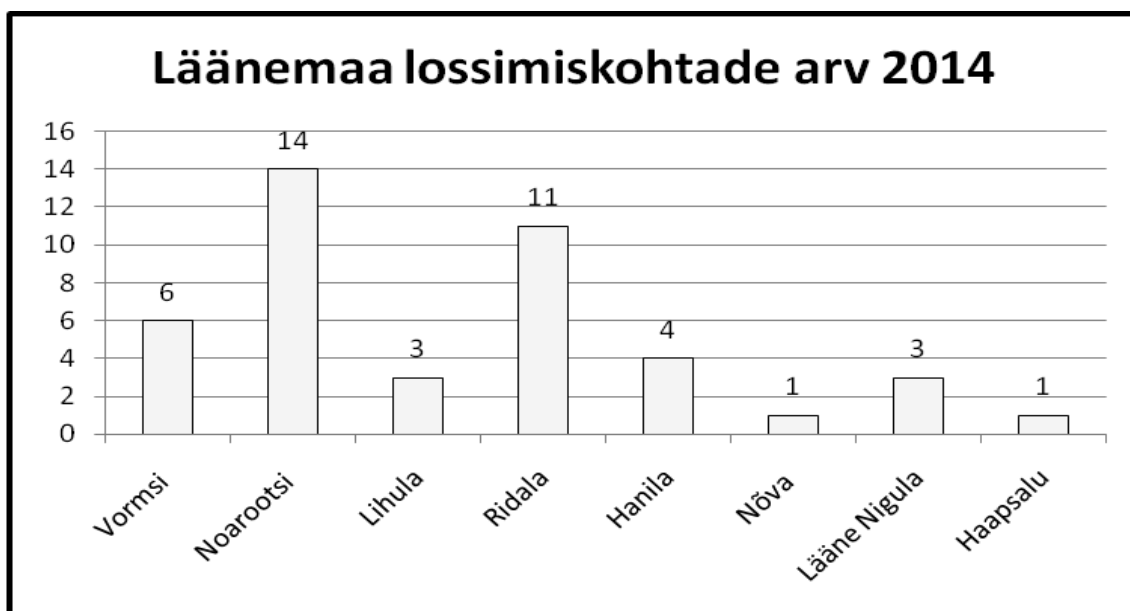
Perioodil 2010–2013 on Läänemaa kalurkonna kasutada oleva laevastiku seisukord muutunud oluliselt paremaks. EKFi meetme 1.4 „väikesemahuline rannapüük“ abil on moderniseeritud laevakeresid, soetatud uusi mootoreid ja jõuülekanedeseadmeid.

Oluliselt on investeeritud kaasaegsetesse pääste ja navigatsioonivahenditesse. Soetatud on hülgekindlaid püügivahendeid. Perioodil 2010–2013 on Läänemaa kalurid oma varustusse investeerinud 469 319 eurot, sealhulgas ELi toetusvahendeid 285 278 eurot. Kokku esitati perioodil 45 toetusavaldust (vt detailset toetuste jaotumist lisa 5 tabel 12).

2.6 Sadamad ja lossimiskohad

Põllumajandusministeeriumi andmetel oli 2014. aastal Läänemaal 43 aktiivset kala lossimiskohta. Lossimiskohtade arv on aastatega vähenenud (võrreldes 2009. aastaga 9 võrra). Enam lossimiskohtasid on Noarootsi ja Ridala vallas. Haapsalus ja Nõval on kalurid koondunud ühte sadamasse.

Joonis 6: lossimiskohtade arv kohalike omavalituste lõikes 2014

Allikas: põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Valdav osa Läänemaa kalasaakidest (89,3%) lossitakse 13 kalasadamasse või lossimiskohas. Kõikides KOVides on selgelt välja kujunenud need lossimiskohad, mida kõige aktiivsemalt kasutatakse. Detailne ülevaade Läänemaa lossimiskohtades lossitavate kalakoguste kohta perioodil 2009–2014 kajastab lisa 6 tabel 13.

Tabel 9. Läänemaa olulised lossimiskohad KOVide lõikes aastal 2009–2014 (lossimiskogused kg)

KOV	lossimine	olulised sadamad	lossimine	%	teised sadamad	%
Haapsalu	37 472	Haapsalu	37 472	100	0	0
Vormsi	1 348	Rumpo ; Rälby	614	45,5	734	54,5
Ridala	46 371	Topu; Puise	32 941	71	13 430	29
L– Nigula	5 644	Saunja	5 124	90,7	520	9,3
Nõva	22 080	Nõva	21 794	98,7	286	1,3
Noarootsi	29 005	Dirhami, Spithami, Hara	20 934	72,1	8 071	27,9
Lihula	24 958	Keemu; Suitsu	16 898	67,7	8 060	32,3
Hanila	153 214	Virtsu	150 492	98,2	2 722	1,8
LRS kokku	320 587	13 lossimiskohta	286 269	89,3	34 318	10,7

Märkus: arvestuste aluseks on keskmised lossimiskogused perioodil 2009–2014.

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Läänemaa kalurkond kasutab aktiivselt oma saakide lossimiseks 16 kalasadamat või lossimiskohta. Suurimate lossimiskogustega ja kalurite poolt aktiivselt kasutatavad sadamad ja lossimiskohad kattuvad olulisel määral. Detailne ülevaade kalurite poolt enim kasutatavate sadamate või lossimiskohtade kohta asub lisas 6 tabelis 14.

Tabel 10. Kalurite poolt enim kasutatavad kalasadamad ja lossimiskohad KOVide lõikes

Haapsalu linn	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Haapsalu kalasadam	32	33	52	34	44	38	38,8
Noarootsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Dirhami sadam	17	18	17	16	18	14	16,7
Hara sadam	0	0	35	33	31	28	21,2
Spithami lossimiskoht	0	1	34	29	23	27	19
Vormsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Rälby lossimiskoht	0	0	3	2	2	2	1,5
Sviby sadam	2	6	0	1	0	1	1,7
Lihula vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Keemu sadam	5	5	8	5	8	6	6,2
Saastna sadam	9	8	6	8	7	10	8
Suitsu lossimiskoht	0	2	4	2	4	3	2,5
Ridala vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Kiideva sadam	7	7	6	7	9	9	7,5
Puise sadam	6	9	11	14	13	13	11
Pullapää sadam	9	10	12	13	14	13	11,8
Topu sadam	15	14	16	16	25	21	17,8
Hanila vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Virtsu kalasadam	12	15	16	17	18	21	16,5
Nõva vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Nõva sadam	20	16	17	22	16	16	17,8
Lääne Nigula vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	keskmine
Saunja lossimiskoht	0	0	9	12	10	13	7,3

Märkus: arvestuses on aluseks võetud kaluri kalapüügiloo omanikud, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake konkreetses sadamas. Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

2.7 Kala töötlemine ja otseturustamine

2.7.1 Kala esmakokkuost ja turustamisvõimalused

Kala esmahoiustamise võimalused on olemas Virtsus ja Dirhamis. Reeglina hoiustavad kalurid oma saake kodustes külmikutes, kuid see on võimalik vaid väikeste saagikoguste puhul. Suuremate loomuste korral on kalurid suures sõltuvuses kala kokkuostjatest. Probleemi lahendus on suuremate külmkambrite rajamine sõimsadamatesse.

Veterinaar- ja Toiduameti andmetel on 2014. aastal Läänemaa kalanduspiirkonnas 13 rannakalandusettevõtet, kes tegelevad kala töötlemise, kokkuostu ja turustamisega (vt nimekirja lisa 7 tabel 15).

Väiksemate kalakoguste puhul realiseerivad kalurid oma saagi juba välja kujunenud ostjate võrgustiku kaudu. Suuremate saagikoguste puhul müüakse kala Pärnu või Tallinna kokkuostjatele.

2.7.2 Kala töötlemine

Kala suuremahulise töötlemisega tegelevad Läänemaa kalanduspiirkonnas 2 rannakalanduse ettevõtjat Derhamn OÜ ja Kipper Kala OÜ. Mõlemad ettevõtted on endale soetanud kaasaegsed töötlemisseadmed ning täiemahulisel käivitumisel on ettevõtted võimelised andma toodangut ca 600 kg päevas. Ettevõtetes pakutakse tööd 6 inimesele ning välja on töötatud 28 erinevat kalatoodet. Ettevõtete kõige suurem probleem on kvalifitseeritud tööjõu puudus ning raskused stabiilse toorainevooga tagamisega.

Kala väikesemahulise töötlemise ja turustamisega tegeleb 6 rannakalanduse ettevõtjat. Reeglina töödeldakse oma püütud saake ning turustatakse neid piirkonda külastavatele turistidele ja kohalikele elanikele.

2.8 Kalaturism

Kala ja mereturismiga seotud teenuseid pakuvad Läänemaa kalanduspiirkonnas 13 ettevõtet. Neist 9 pakub kompleksteenuseid mis sisaldavad majutust, toitlustust, seminariteenust ja aktiivset puhkust ehk võimalust minna kaluriga merele, rentida paati kalapüügiks jms. Korraldatakse merematkasid paatide, meresüstade ja purjekatega. 4 ettevõtjat on keskendunud ainult kalaturismiteenuse pakkumisele.

Potentsiaal turismi, sealhulgas ka kalaturismi teenuse pakkumiseks ei ole täiel määral ära kasutatud. Läänemaa tervikuna tuntakse kui puhta looduse ja suurepäraste võimalustega linnuvaatluspiirkonnana. Kuigi rannakülade materiaalne infrastruktuur on kadunud aegade hämarusse, on siiski olemas jutustused, lood ja loodusmiljöo vanadest rannaküladest, mida on võimalik ära kasutada piirkonna reklaamimisel.

Oskusliku turundamise ja kompleksteenuste edasiarendamisega on võimalik kalaturismi kui kaluri tegevust mitmekesistavat teenust paremini ära kasutada.

Turismi arendamist takistavaks teguriks on kindlasti looduskitsealade rohkus Läänemaa kalanduspiirkonnas. Pea kõik meresaared, mis oleksid huvitavad ja atraktiivsed matkasihtkohad, on suletud ning nendel viibimine ilma erilubadeta on keelatud.

2.9 Kalurite koolitusvajadus

Teavet kalurite koolitusvajaduste kohta koguti peaaesjalikult käesoleva strateegia koostamiseks peetud piirkondlikelt arengufoorumitelt. Koolitusvajaduse võib jagada viide suunda:

- Erialased koolitused – koolitused mis aitavad kaluritel paremini toime tulla oma kutsetöoga, näiteks püüniste ehitamine, navigatsiooniseadmete kasutamine, kala väiketöötlemine, väikelaeva juhtide koolitus, turundus ja müügikoolitused jms.
- Erialased infopäevad – aitavad kaluritel kursis olla kalandust puudutava seadusandluse muutumisega.
- Tegevusi mitmekesistavad koolitused – koolitused mis aitavad kalandusettevõtjatel kasutusele võtta uusi tehnoloogiaid või kujundada välja uus kalandusettevõtja tegevust mitmekesistav teenus.
- Oma töötajate koolitus – puudutab eelkõige kalandustoodete töötlemisega tegelevaid ettevõtjaid. Vajadus on kaasaegsete kalatöötlemistehnoloogiatega ja tootearendusega kursis olevate inimeste järele.
- Silmaringi laiendavad koolitused – puudutavad eelkõige kogemuste vahetust siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasemel (õppereisid ja erialaste messide külastused).

2.10 Kalanduse ja merenduse alase kultuuripärandi säilitamine

Kalandusalase kultuuripärandi säilitamise ja edendamisega Läänemaa kalanduspiirkonnas süstemaatiliselt ei tegeleta, mõningal määral täidab neid ülesandeid Rannarootsi muuseum (www.aiboland.ee/Muuseum), kus viimastel aastatel on tutvustatud traditsioonilisi kala suitsutamise viise ning kus on valik vanasid kalapüügivahendeid. Vähesel määral tegelevad kalandusalaste traditsioonide säilitamisega 2 külaseltsi (Puises ja Kiidevas), kuid nende tegevus piirdub peamiselt pildimaterjali talletamisega.

Merelise kultuuripärandi säilitamise ja edendamisega tegeleb MTÜ Puulaevaselts "Vikan" (www.vikan.ee). Ühingu ehitatakse ajastutruid purjelaevu ning korraldatakse süstemaatiliselt meresõidulaseid koolitusi mis on suunatud eelkõige noortele. Lisaks tegeleb merelise kultuuripärandi säilitamisega MTÜ NordEstNõva (viikingilaevade ehitus) ja OÜ Vormsi Paat.

Kalandusalase huvihariduse pakkumise ja kalanduse populariseerimisega Läänemaa kalanduspiirkonnas süstemaatiliselt ei tegeleta, seda nii harrastus kui kutselise kalanduse tasemel. Kalandusalaseid oskusi antakse edasi peamiselt perekonnasiseselt.

Kalandusalastest sündmustest kutsuti 2014 aastal ellu lestepüügivõistlus "Nõva lest", mida korraldas Nõva vallavalitus koostöös kohaliku kalandusettevõttega. Reeglina on kalandus esindatud kohalike omavalituste korraldatud merepäevadel Haapsalus ja Virtsus, kuid ka nendel puhkudel ei ole kalandus esmatähtis teema.

3 Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2009–2015 elluviimine

3.1 Vahendite jaotus strateegiatelgede vahel

Ühingu üldkogu otsusega muudeti vahendite jaotust strateegiatelgede vahel kahel korral. Üldkogu otsusega nr 10 (11.03.2011) suunati tegevuste mitmekesistamise teljest kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamise strateegiatelge 25 564€ ning üldkogu otsusega nr 11 (04.11.2011) suurendati kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise telje vahendeid 22 500€ võrra tegevuste mitmekesistamise strateegiatelje vahendite arvelt. 2012. aastal eraldatud lisavahendid paigutati kalasadamate ja lossimiskohtade telge 121 812€ (87,5%) ja kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise strateegiatelge 17 345€ (12,5%). Muudatusi ei saa lugeda oluliseks, küll aga aitasid need kaasa vahendite otstarbekamale ja painedlikumale kasutamisele.

Tabel 11. Läänemaa kalanduspiirkonna toetuste eelarve jaotuse muutus (€) perioodil 2009–2013

Strateegia telg	2009	%	2013	%
kalasadamad ja lossimiskohad	1 283 713	50	1 381 435	53,8
kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	513 485	20	544 982	21,2
kalandusega seotud turismi arendamine	385 114	15	351 198	13,7
tegevuste mitmekesistamine	308 091	12	233 088	9,9
koolitustegevus	77 023	3	56 723	2,2
kokku	2 567 426		2 567 426	

Allikas: LRSi andmebaasid ja koostaja arvutused

3.2 Toetusvahendite jaotumine Läänemaa kalanduspiirkonnas

Perioodil 2010–2013 korraldas MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts 8 EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ taotlusvoor, kus jagati Läänemaa kalandusettevõtjatele, kohalikele omavalitsustele ja kalureid ühendavatele mittetulundusühingutele 2 567 426 eurot. Investeeringute maht, mis tehti Läänemaa kalanduspiirkonna rannakalandusse, ulatus 3 320 075 euron, omafinantseerinu maht oli 752 694 eurot. Ühekokku tehti PRIA-le ettepanek toetada 105 taotlust 1 taotleja katkestas taotluse elluviimise.

Üle poole (53,8%) toetusvahenditest läks kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamiseks. Sellest suurem osa Ridala valda ja pisut vähem Hanila ja Noarootsi valda.

Tabel 12. Kalasadamatele antud toetuse jagunemine KOVide lõikes (€)

KOV	sadamad	toetus (€)	%	toetus kaluri kohta(€)
Noarootsi vald	Dirhami ja Österby sadam	387 103	28	35 191
Ridala vald	Puisse ja Topu sadam	559 498	40,5	20 722
Hanila vald	Virtsu kalasadam	434 834	31,5	25 587
LRSi piirkond	5 sadamat	1 381 435	100	9 938

Allikas: LRS andmebaasid ja koostaja arvutused

Kalandustoodete töötlemise, kalandusega seotud turismi, tegevuste mitmekesistamise ja koolitustegevuse toetamiseks määrati 46,2% toetuste kogumahust. Valdav osa toetustest määrati Noarootsi, Ridala, Hanila ja Lihula valla ettevõtjatele. Detailset toetuste jagunemist kajastab lisa 8 tabelid 16–19.

Tabel 13. Teiste strateegiatelgedesse antud toetuste jagunemine KOVide lõikes (€)

KOV	toetus (€)	%	toetus kaluri kohta (€)
Noarootsi vald	294 564	24,8	26 778
Ridala vald	447 212	37,7	16 563
Hanila vald	133 489	11,3	7 852
Lihula vald	228 740	19,3	13 455
Nõva vald	31 192	2,6	6 238
Lääne Nigula vald	18 214	1,5	3 642
Martna vald	15 890	1,4	3 178
Vormsi vald	15 629	1,4	3 907
LRSi piirkond kokku	1 184 930	100	8 524

Märkus: tabelis 13 ei ole arvesse võetud kalasadamate uuendamiseks antud toetusi. Allikas: LRS andmebaasid ja koostaja arvutused

3.3 Taotluste arv ja taotlejate struktuur

Tegevusstrateegia 2009–2015 rakendusperioodi jooksul esitati ühingule 126 toetusavaldust, millest 105 taotlust (83,3%) rahuldati. Toetustest äraütleamise põhjus oli alati vahendite lõppemine strateegiateljes, alla minimaalse 3 punkti summa ei olnud ükski projektitaotlus.

Tabel 14. Perioodil 2009–2013 esitatud ja toetatud projektid

Strateegia telg	esitatud projekte	toetatud projekte
kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	13	10
kalandustoodete töötlemine ja turustamine	24	21
kalandusega seotud turismi arendamine	38	32
tegevuste mitmekesistamine	38	30
koolitustegevus	13	12
LRS piirkond kokku	126	105

Allikas: PRIA

Valdav osa taotlustest (47,6%) esitasid Ridala valla ettevõtjad. Rohkelt esitati taotlusi ka Noarootsi, Hanila ja Lihula vallast (vt detailset ülevaadet lisa 8 tabel 20).

Rakendusperioodil küsisid ühingult projektitoetust 40 erinevat taotlejat. Kui arvestada, et Läänemaa kalanduspiirkonnas on ca 200 abikõlblikku taotlejat, kes võisid EKFi meetmest 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ fondist toetust küsida, siis hõlmati hinnanguliselt 20% potentsiaalsetest taotlejatest. Kõige enam taotlejatest olid FIEd (40%) ja äriühingud (35%). Kalandussektori välised taotlejaid oli 12,5% ja kohalikke omavalitsusi 7,5% (vt jaotust lisa 8 joonis 3).

Toetust saanud taotlejatest 28 (70%) olid ühingu liikmed, 12 (30%) olid ühinguvälised taotlejad.

Valdavas osas esitas üks taotleja 1–3 projekti, siiski esines aktiivseid taotlejaid, kes esitasid 4 ja enam toetustaotlust.

Tabel 15. Toetuse jagunemine taotlejate lõikes

toetaud projektide arv	toetuse saajate arv	toetuse kogusumma grupis (€)	keskmine toetuse summa grupis (€)
1 projekt	14	67 718	4 837
2 projekti	8	98 155	49 077
3 projekti	3	70 874	23 624
4 projekti	4	190 676	47 669
5 projekti	2	353 453	70 690
6 projekti	3	92 159	15 359
7 projekti	2	310 325	44 332

Märkus: arvesse ei ole võetud kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamiseks antud toetusi. Allikas: LRSi andmebaasid ja koostaja arvutused

3.4 Hinnang Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia 2009–2015 eesmärkide saavutamisele

3.4.1 Eesmärk 1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine

Eesmärgi kirjeldus on toodud lisas 8.

Väljundid

Strateegia rakendusperioodil investeeriti 5 Läänemaa kalanduspiirkonna kalasadamasse 1 505 962 eurot, sealhulgas EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ toetusvahendeid 1 381 435 eurot ja taotlejate omafinantseeringut 124 527 eurot. Korrastati järgmised kalasadamad.

Tabel 16. Perioodil 2009–2013 Läänemaa kalasadamatesse tehtud investeeringud

kalasadam	investeeringu maht	EKFi toetus	taotleja omafinantseering
Österby sadam	190 371	190 371	0
Dirhami sadam	253 489	196 732	56 757
Virtsu sadam	451 824	434 834	16 990
Puise sadam	462 963	441 647	21 316
Topu sadam	147 314	117 851	29 463

Allikas: PRIA

Tulemused

Österby sadam – süvendati sadamabassein, rajati betoonist kaldakindlustused ja slipp. Rekonstrueeriti sadamamuul ja süvendati sadama sissesõidutee, rajati parkla. Österby sadamas on võimalik silduda ja kala lossida. Olemas on ligipääsuteed. Sadamat haldab Noarootsi vald.

Dirhami sadam – rajati kalurite maja, kus on olmeruumid kaluritele ja kala esmatöötlemise ja hoiustamise võimalused, võimalik on saada jääd. Sadamas on võimalik silduda ja lossida suurtes kogustes kala. Kalasadam on väga heas korras. Sadamas pakutakse sildumise, kala lossimise, laeva hoidmise ja remonditeenust, samuti olmeteenuseid. Olemas on ligipääsuteed. Sadamat haldab Mellson Grupp OÜ ja MTÜ Dirhami kalurite Koda.

Virtsu sadam – süvendati sadamabassein, rekonstrueeriti kaitsemuulid ja kala lossimiskaid. Rajati välisvalgustus ja puurkaev. Sadamas on võimalik silduda ja lossida suurtes kogustes kala. Olemas on ligipääsuteed. Sadamat haldab Hanila vallavalitsus.

Puise sadam – rekonstrueeriti kaitsemuulid ja rajati sadamabasseini betoonrinnatised, süvendati sadamabassein ning rajati sissesõidutee ja slipp. Paigaldati ujukaid, tõstekraana, ja hasplirull. Rajati vee ja elektrivarustus ning välisvalgutus. Sadamas on võimalik lossida suuri kalakoguseid. Kaluritele

pakutakse sildumise ja kala lossimisteenust, aluste veeskamist ja tõsteteenuseid. Sadamat haldab MTÜ Puise Külaselts.

Topu sadam – süvendati sadamabasseini ja rajati betoonist kaldakindlustused sadamabasseini ning slip. Sadamas on võimalik silduda ja lossida suurtes kogustes kala. Sadamas pakutakse kaluritele sildumise ja kala lossimise teenust. Sadamat haldab MTÜ Rannakalurite Selts Topu.

Mõjud

- Kõigis rekonstrueeritud sadamates pakutakse kaluritele minimaalset komplekti teenused, mis on vajalikud efektiivseks kalapüügiks.
- Sadamainvesteeringud on parandanud kalurite töötingimusi ja suurendanud töö ohutust.
- Rekonstrueeritud sadamad on oluliste püügipiirkondade vahetus läheduses, tagades rannakalurite juurdepääsu püügipiirkondadele mõistliku aja jooksul.
- Rekonstrueeritud sadamate juures on välja kujunenud aktiivne kalurite kogukond ning paranenud kalurite koostöö.
- Sadamad on kaasa aidanud piirkonna turismipotentsiaali paremale kasutamisele, sadamaid kasutavad ka piirkonna turismiettevõtjad oma teenuste osutamiseks (eriti mere ja kalaturismiteenused).

Hinnang eesmärgi saavutamisele

Eesmärk saavutati osaliselt. Sihttasemeks seatud 7 sadama asemel suudeti rekonstrueerida 5 kalasadamat, kus keskenduti peamiselt sildumise ja kala lossimisvõimaluste parandamisele. Lisateenused nagu kala esmatöötlemine ja hoiustamine, olme arendati välja vaid ühes sadamas, nõuetekohane vee ja elektrivarustus 2 sadamas. Lõplikult valminuks ei saa lugeda ühtegi toetust saanud sadamat. Põhjuseks on eelkõige EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ rakendusmäärusest tulenevad piirangud, kus seati taotlustele maksimaalne toetussumma nii aasta kui ka perioodi lõikes. Samuti oli takistavaks asjaoluks toetusvahendite nappus.

3.4.2 Eesmärk 2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Eesmärgi kirjeldus on toodud lisas 8.

Väljundid

Strateegia rakendusperioodil investeeriti kalandustoodete töötlemisse ja otseturustamisse 911 558 eurot, sealhulgas EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ toetusvahendeid 544 982 eurot ja taotlejate omafinantseeringut 366 576 eurot. Toetati 9 taotleja 21 taotlust.

Tulemused

Kalurite hulgas läbi viidud küsitluse alusel võib väita, et 2013. aastal realiseeriti töödelduna või müüdi otsetarbijale:

- ahvenat 6000 kg, mis moodustab kalanduspiirkonna ahevanasaakidest 10,2%;
- lesta 12 000 kg, mis moodustab kalanduspiirkonna kalurite lestasaakidest 37%. Sealhulgas 3840 kg (32%) müüdi töödelduna ja 8160 kg (68%) värskena otsetarbijale;
- haugi 1000 kg, mis moodustab kalanduspiirkonna kalurite haugisaakidest 2,6%. Haug müüdi 95% ulatuses värskena otsetarbijale ja 5% ulatuses töödelduna;
- räime 4000 kg, mis moodustab piirkonna räimesaakidest 2,8%. Räim müüdi 99% ulatuses värskena otsetarbijale.

Kõik ettevõtjad müüsid oma kala iseseisvalt, kalurite turundusühistu ei käivitunud.

Perioodil tehtud investeeringute tulemusena on oluliselt paranenud kala kui kiiresti rikneva toiduaine esmahoiustamine. Lisandunud on 6 kohta, kust on võimalik osta jääd ja 2 kohta, kus on olemas kaasaegsed kala esmahoiustamise võimalused.

Perioodil on piirkonda lisandunud 9 ettevõtjat, kes töötlevad enda püütud ja piirkonnast kokku ostetud kala. Veterinaar- ja Toiduameti andmetel tegutsevad 2 ettevõtjat tunnustuse alusel ja 7 ettevõtjat teavituse alusel.

Mõjud

- Piirkonnas on käivitunud 2 suuremat kala töötlemise ettevõtet Lihulas ja Dirhamis. Ettevõtted on varustatud vajalike kalatöötlemise ja pakendusseadmetega. Olemas on nõuetekohased transpordivahendid. Mõlemad ettevõtted on tunnustatud Veterinaar- ja Toiduameti poolt. Maksimaalne tootmismahut olemasolevate seadmete ja ruumide baasil on ca 1000 kg valmis ja pakendatud kalatooteid ööpäevas.
- Kala töötlemise arendamine on piirkonda juurde loonud 32 töökohta, neist 4 põhitöökohta ja 28 hooajalist töökohta. Lisaks sellele pakub kala väikemahuline töötlemine ja otseturustamine osalist tööaega ja paremaid sissetulekuid 4 kalandusettevõtjale.
- Kala töötlemisse ja otseturustamisse tehtud investeeringud on olulisel määral aidanud kaasa kodumaise kala turule tulekule.

Hinnang eesmärgi saavutamisele

Eesmärk on saavutatud osaliselt. Kalurite majandusühistu ei käivitunud, samuti ei saavutatud eesmärki, et 40% püütud saakidest müüdaks töödelduna või otseturustuskanalite kaudu. Siiski on strateegia rakendusperioodil saavutatud tulemused märkimisväärsed. Oluliselt on suurenenud oma saake töötlevate kalurite hulk, paranenud on kala esmahoiustamise tingimused. Lisandunud on 2 ettevõtet kes tegelevad suuremahulise kala töötlemisega, mille mõjud piirkonna kalandusele võivad ilmned hiljem. Tekkinud on edulood ning üha enam teadvustakse ühistulise tegevuse mõõdapääsmatust.

3.4.3 Eesmärk 3. Läänemaa rannakalanduse traditsioonid on säilinud ning integreeritud piirkonna majandusega

Eesmärgi kirjeldus on toodud lisas 8.

Väljundid

Strateegia rakendusperioodil investeeriti:

- Kalandusega seotud turismi ja rannakülade taaselustamisse. 492 065 eurot, sealhulgas EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ toetusvahendeid 351 197 eurot ja taotlejate omafinantseeringut 140 867 eurot. Toetati 18 taotleja 32 taotlust.
- Tegevuste mitmekesistamisse 352 993 eurot, sealhulgas EKF meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ toetusvahendeid 233 088 eurot ja taotlejate omafinantseeringut 119 906 eurot. Toetati 17 taotleja 30 taotlust.
- Koolitustegevusse. 57 496 eurot, sealhulgas EKF meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ toetusvahendeid 56 723 eurot ja taotlejate omafinantseeringut 773 eurot. Toetati 7 taotleja 12 taotlust.

Tulemused

Tööle rakendatud ja arendatud turismitooted:

- Mereturismi teenuse pakkujaid on lisandunud 2, pakutakse merematkasid süstadega ja purjepaatidega.
- Kalaturismiteenuse pakkujaid on lisandunud 3. Pakutakse paadi renti ja võimalust oma püütud saakidest ise roogasid valmistada.
- Komplekse turismiteenuse (majutus, toidlustus, seminariteenus, aktiivne puhkus) pakkujaid on lisandunud 4. Investeeringud on Läänemaale juurde toonud 80 majutusk kohta, kus on võimalik teenust pakkuda aastaringelt.

Tööle rakendatud kalurite tegevusi mitmekesistavad teenused:

- Pilliroo varumise, pakendamise ja rookatuste ehitusega seotud teenused on välja arendanud 1 kalandusettevõtja.
- Metsanduse ja metsa ülestöötamisega seonduvad teenused on välja arendanud 7 kalandusettevõtjat.
- Poollooduslike (rannäärse maastike) hooldusteenuse on käivitanud 2 kalandusettevõtjat.
- Teenuste pakkumise avalikule sektorile (lumekoristus) on välja arendanud 1 kalandusettevõtja.
- Kalanduse ja laevaehitusega seotud teenused on välja arendanud 2 kalandusettevõtjat.

Ellu viidud koolitused:

- Eriala koolitustega on oma töötajaid koolitanud 2 kala töötlemisega tegelevat ettevõtet ja 1 turismiteenust osutav ettevõtte koolitatute arv 7.
- Kalurite kutseoskusi parendavaid koolitusi on läbi viidud 3. Turunduskoolitus osalejaid 10, navigatsiooniseadmete kasutamise

koolitus osalejaid 26 ja väikelaevajuhtide koolitus, tunnituse sai 15 noorkalurit.

- Kalurite silmaringi laiendavaid messikülastusi on korraldatud 2, osalejaid 14.

Mõjud

- Perioodil on tegevusi mitmekesistavate teenuste kaudu on endale aastaringse sissetuleku saanud 7 kalandusettevõtjat kes tegutsevad FIEdena ja 5 kalandusega seotud äriühingut. Oma pereliikmeele pakub tööd vähemalt 2 kalandusettevõtjat.
- Kalandusettevõtjate tegevuste mitmekesistamisse tehtud investeeringud on taganud kalanduse säilimise Läänemaa rannakülades. Investeeringud võimaldavad saada tulu ka siis kui tulud kalapüügist on madalseisus.
- Investeeringud on vähesel määral populariseerinud kaluri elukutset. Perioodil on Läänemaa kalurkonda lisandunud 6 noorkalurit, kes on endale soetanud ajaloolise püügiõiguse ja hinnanguliselt 15 abikalurit, kes on ennast kandnud kellegi püügiloale.

Hinnang eesmärgi saavutamisele

Eesmärk on saavutatud suures osas. Läänemaa rannakülades on toetatud turismiga seotud infrastruktuuri, tekkinud on uusi turismiteenuseid. Kalurid on endale leidnud täiendava sissetuleku võimalusi, mis kompenseerib kalapüügi tsüklilisusest tulenevat sissetuleku langust. Vähesel määral on lisandunud noori kalurid.

3.5 Eksperthinnang meetme mõjudest Läänemaa kalanduspiirkonnale

3.5.1 Meetme mõjud Läänemaa kalanduspiirkonnale

EKFi meetme 4.1 „kalanduspiirkondade säästev areng“ mõjude analüüsi kõigi kalanduse tegevusgruppide kohta on koostanud Ernst & Young Baltic AS Põllumajandusministeeriumi tellimusel. Läänemaa kalanduspiirkonnas viidi läbi telefoniküsitlused ja fookusgrupi intervjuud taotlejate ning tegevusgrupi juhtkonnaga. Uuringust selgub, et meetme rakendamine on olulist mõju avaldanud kalasadamate ja lossimiskohtade seisukorra paranemisele ning tõstnud kalandussektoris tegutsevate inimeste kompetentsust ja aktiivsust (koolitused ja õppereisid). Samuti on olnud oluline positiivne mõju kalurite paranenud sissetulekuvõimalustele ning meetme rakendamine on loonud kaluritele võimaluse saada sissetulekuid ka püügivälisel ajal. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks hinnatakse mõjusid kala töötlemisele ja otseturustamisele ning rannakülade taaselustamisele. Analüüsist selgub, et noorte liitumisele kalandussektoriga ei ole meede positiivset mõju avaldanud.

Valdav osa uuringus osalenutest on arvamusel, et meetme mõjul on paranenud kalandussektoris tegutsevate isikute sissetulekuvõimalused ning piirkond on

muutunud ettevõtjatele atraktiivsemaks. Samuti on piirkond muutunud atraktiivsemaks külastajatele ning paranenud on elukeskkond.

3.5.2 Rahulolu MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi toimimisega

Küsitlusele vastanud leidsid, et toetuste jagamine toimub piirkonna kui terviku huvisid silmas pidades ning tegevusgrupi liikmelisus toetuste saamist ei mõjuta. Mõned vastajad leidsid, et tegevusgrupp on suletud ning kitsa huvigrupi esindamiseks, kuid 80% uuringus osalenutest seda seisukohta ei jaganud. Toetuste jagamist hinnati läbipaistvaks, samuti leidis enamik vastajaid, et kõigil huvilistel on tagatud võimalus tegevusgrupi töös osalemiseks.

3.5.3 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi roll

Ühingu rollina nähakse peamiselt kalandustoetuste ja kalandussektoris toimuva kohta info levitamist. Veidi vähemal määral nimetati olulise rollina ühise arenguvisiooni kujundamist ning kalurite huvide esindamist KOVi ja riigi tasandil.

Allikas: Ernst & Young Baltic AS 2014 „Kalanduspiirkondade säästava arengu meetme rakendamise mõju ranna ja sisevete kalandusele ning kohalikule arengule“ lk 51–58.

3.5.4 Ühingu läbiviidud auditeerimised

Perioodil 2009–2013 on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi tegevust auditeeritud 8 korral, sealhulgas:

- Põllumajandusministeeriumi siseauditi osakond kolmel korral.
- Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti siseauditi osakond kolmel korral.
- Euroopa Komisjoni Merenduse ja Kalanduse Peadirektoraat ühel korral.
- Eesti Vabariigi Riigikontroll ühel korral.

Auditeeriti ELi toetusvahendite kasutamist ning projektitaotluste menetlemist. Ühingu läbis kõik auditeerimised oluliste märkusteta.

4 Läänemaa kalanduspiirkonna SWOT–analüüs

Läänemaa kalanduspiirkonna peamised tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud on kokkuvõtvalt ära toodud järgnevas SWOT–analüüsis.

Tugevused

- Olulised sadamad on renoveeritud, millest on moodustunud kalasadamate võrgustik
- Läänemaa Rannakalanduse Selts on toimiv
- Kalurkond on aktiveerunud
- Osaliselt on olemas ettevõtjad, kes on endale välja kujundanud lojaalse ostjate võrgustiku
- Väärtuslikud mereäärsed loodus– ja pärandmaastikud
- Huvitava ajaloo ja kultuuripärandiga rannakülad
- Head linnuvaatluskohad

Nõrkused

- Teenuste areng sadamates on tagasihoidlik
- Teatud sadamad ja lossimiskohad vajavad investeeringuid
- Madal võimekus sadamaid regulaarselt setetest puhastada
- Vähesed kala esmatöötlemise, jahutamise ja esmahoiustamise võimalused ning vastavad transpordivahendid
- Kalandusturism on vähe arenenud
- Võimekaid eestvedajaid ühiste tegevuste arendamiseks on vähe
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus kala töötlemisel ja otseturustamisel
- Vähene ühistegevus ja koostöö erinevate partneritega
- Vähene otseturustamine, sh jaekaubanduses
- Teatud sadamate renoveerimist takistavad omandiküsimused
- Uusi kalureid lisandub vähe
- Rannakalanduse sesoonsus
- kalandus/merendus traditsioonide edendamisega ei tegeleta süsteemselt

Võimalused

- Mitmekesised ELi toetused
- Kalavarude olukorra paranemine
- Kasvav nõudlus kvaliteetsete kalatoodete ja kohaliku toidu järele nii Eestis kui ELis
- Kasvav võrgustumine ja koostöö
- Kohalike kogukondade ja omavalitsuste kasvav huvi sadamate vastu
- Kalandusturismi ja siseturismi areng
- Kodumaise kala tarbimise propageerimine
- Kaluri ameti propageerimine
- Maa– ja loodusturismi areng

Ohud

- Piirkonna rahvastiku vähenemine ja vananemine
- Püügikvootide vähendamine
- Kalavarude olukorra halvenemine
- Oluliste välisturgude (Venemaa, Ukraina, Valgevene) olukorra halvenemine
- Loodus- ja keskkonnakaitselised piirangud, mis takistavad rannaladel tegutsemist
- Kalandusalase seadusandluse ebastabiilsus
- Üldise majandusolukorra halvenemine
- Reguleerimata, keskkonnast mittehooliva, turistide ja kalastajate hulga kasv

Strateegia kujundamiseks analüüsi Läänemaa kalanduspiirkonna hetkeolukorda, arengufoorumitel kogutud tagasisidet kalurkonna vajaduste ja ootuste kohta ning strateegia juhtgrupis oluliseks peetud tugevusi, nõrkusi, ohtusid ja võimalusi. Järgnev vajaduste ja potentsiaali analüüs on esitatud EMKFi poolt rakendatava kalanduspiirkondade jätkusuutliku arendamise poliitika telgede kaupa.

Läänemaa kalanduspiirkonna kalasadamate potentsiaal on tugevnenud ning üldjoontes on kalasadamate võrgustik välja arendatud. Siiski vajavad kõik toetust saanud kalasadamad täiendavate teenuste väljaarendamist. Kaasajastamist vajavad need sadamad kuhu eelmisel perioodil investeeringuid ei tehtud (Hara ja Nõva kalasadam ning Rälby lossimiskoht Vormsi saarel).

Vaatamata tehtud investeeringutele vajatakse veel olulist kala töötlemise ja otseturustamise edasiarendamist. Jätkuvalt on vähe kala esmatöötlemise ja säilitamise võimalusi, takistuseks on vähene kvalifitseeritud tööjõu puudus kala töötlemises ja vähene koostöö turustamisel. Kala töötlemise arendamist soodustab ja julgustab kodumaise kala tarbimise propageerimine.

Kalandusega seotud turism ning tegevuste mitmekesistamine, mis võimaldavad rannakalanduse tulude laekumise sesoonsust leevendada, on Läänemaa kalanduspiirkonnas jätkuvalt vähe arenenud. Sellesuunalisi pingutusi on vaja jätkata, toetudes Läänemaa rannalade spetsiifilistele turismieeldustele ja Eesti kalandus ning loodusturismi üldistele kasvutrendidele.

Kalandus/merendus traditsioonide säilitamise ja edendamisega ei tegeleta süstemaatiliselt, samuti ei pakuta kalandus ja merendusosalast huviharidust.

Koolituse vähesus ei ole LRSi jaoks esmatähtis nõrkuste hulgas, kuid uute ülesannete lahendamisel on koolitus alati toetava tähtsusega ja seda tuleb püsivalt jätkata. Koolitusel on vaja tähelepanu pöörata eriti koostöö ja ühistegevuse arendamisele, mis on mitmete ühiste probleemide lahendamisel tähtis.

Strateegia aastani 2025

Tulenevalt SWOT analüüsis väljatoodust tuleb uuel perioodil keskenduda peamiste nõrkuste leevendamisele, toetudes olemasolevatele tugevustele ning kasutades väliskeskkonna võimalusi.

Läänemaa Rannakalandusseltsi strateegia:

1. Jätkatakse sadamate taristu ja teenuste edasiarendamisega, kasutades erinevate osapoolte kasvavat huvi sadamate osas.
2. Panustatakse töötlemise ja otseturundamise arendamisse kasutades kasvavat nõudlust kvaliteetsete kalatoodete järgi.
3. Kaluritele luuakse mitmekesised tegevusvõimalused, et leevendada rannakalanduse sesoonsusest tulenevat ebakindlust.
4. Toetatakse kalandusturismi arendamist, mis tugineb turismisektori üldisel kasvul ning kasutab olemasolevaid piirkonna tugevusi.
5. Pööratakse tähelepanu ühistegevuse ja koostöö arendamisele toetudes ühiskonnas arenevale üldisele võrgustumise kasvule ja toimivale Läänemaa Rannakalanduse Seltsile.

Kokkuvõtvalt loob eelnevate meetmete rakendamine võimalused piirkonna rannakalanduse kui tegevusala tulukuse tõstmiseks ning rannakalurite järelkasvu tagamiseks.

5 Seosed muude arengukavade ja strateegiatega

Läänemaa arengukavade ülevaate koostamisel analüüsiti kokku 32 erinevat arengudokumenti (arengukavad, strateegiad, planeeringud). Otseseid või kaudseid seoseid Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia eesmärkide ja tegevustega on 12 arengudokumentis. Põhjalikum ülevaade arengukavadest asub lisas 9.

Tabel 17. Rannakalanduse tegevussuundade käsitlemine teistes arengudokumentides

	sadamad ja lossimiskohad	Kala töötlemine ja turustamine	Kala/mereturism, koolitus, kalurite muud tegevused	kalavarude taastamine
Noarootsi valla arengukava 2013–2020	Hara, Österby, Osmussaare, Dirhami		Peab oluliseks	
Hanila valla arengukava 2008 –2020	Virtsu, Rooglaiu, Pivarootsi	Valmisolek töötlemise toetamiseks	Peab oluliseks	
Ridala valla arengukava 2013–2022	Topu sadam, Puise sadam	Peab väga oluliseks	Peab väga oluliseks	Peab oluliseks
Vormsi valla arengukava 2011–2025	Rumpo, Rälby, Diby, Saxby, Hosby	Kohaliku kaubamärgi toetamine	Peab oluliseks	Peab oluliseks
Haapsalu arengukava 2012–2016			Peab oluliseks	
Lihula valla arengukava 2011–2018			peab oluliseks	
Martna valla arengukava 2012–2022			peab oluliseks	
Nõva valla arengukava 2007–2017	Nõva sadam		peab oluliseks	
Lääne maakonna strateegia 2011–2025			Peab oluliseks	
Läänemaa turismi arengukava 2006–2015			Peab oluliseks	
LEADER strateegia 2014 – 2020			Peab oluliseks	
Eesti kalanduse strateegia 2014 – 2020	Peab väga oluliseks	Peab väga oluliseks	Peab väga oluliseks	Peab väga oluliseks
Eesti merenduspoliitika 2014 – 2020	Dirhami, Westmeri, Sviby, Rohuküla; Virtsu; Suur-Holmi		Peab oluliseks	
Euroopa sotsiaalfond (ESF)			Seos oluline	Seos oluline
Ühtekuuluvusfond (ÜF)				Seos väheoluline
Maaelu arengufond (EAFDR)			Seos oluline	
Regionaalarengu fond (ERF)	Seos oluline	Seos oluline	Seos oluline	Seos väheoluline

Riiklikest arengudokumentidest on kahtlemata kõige olulisem Eesti kalanduse strateegia 2014–2020 mis on käesoleva strateegia otsene alusdokument. Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2020 püstitab sarnased eesmärgid ja aitab kaasa riikliku arengukava elluviimisele.

Riiklikud arengukavad

Eesti merenduspoliitika 2014–2020 toetab LRSi tegevusstrateegiat eelkõige sadamate uuendamise ja mereturismi arendamise kontekstis Mõningane tegevuste dubleerimisoht on Eesti merenduspoliitikas nimetatud väikesadamate võrgustiku arendamise osas, dubleerimise vältimiseks tuleb väikesadamate arendamisel teha tihedamat koostööd EASi piirkondliku konsultatsiooniüksusega (SA Läänemaa Arenduskeskus) ja Lääne maavalitusega. Oma tegevuses lähtub LRS eelkõige kohalike kalurite vajadustest ning toetab vaid neid sadamaid mis on kantud käesolevasse strateegiasse. Kattuvuste korral peavad taotlejad selgelt tõestama, et toetust kasutatakse kalanduse arendamiseks.

Koolituse valdkonnas toetab Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia eesmärgi Eesti elukestva õppe strateegia 2020. Toetusvahendite efektiivseks kasutamiseks ja püstitatud eesmärkide täiemahuliseks saavutamiseks tuleb MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsil tõhustada koostööd Haapsalu Kutsehariduskeskusega ja Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledziga.

Maakondlikud arengukavad

Maakondlikul tasemel mõjutab Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia rakendamist olulisel määral MTÜ Kodukant Läänemaa rakendatav LEADER–strateegia 2014–2020. Maaelu arendava tegevusstrateegia osas on dubleerimise oht turismi arendamise ja koolitustegevuse valdkonnas. Dubleerimise vältimiseks ja vastastikuse täiendamise soodustamiseks tõhustatakse infovahetust mõlema organisatsiooni vahel. Alused infovahetuseks on väga head, sest mõlemad organisatsioonid on seotud nii liikmelisuse kui ka juhtkonna tasemel. Tegevuste dubleerimisohtu vähendab ka EMKFi rannakalanduse fondi nõuded mis kitsendavad oluliselt abikõlblike taotlejate ringi. Maakondlikul tasandil mõjutavad veel ühingu tegevust maakonnaülesed arengudokumendid.

Lääne maakonna arengstrateegia 2011–2025, Lääne maakonna turismi arengukava ja maakondlik ettevõtluse arengukava – kõik maakondlikud arengukavad toetavad suuremal või vähemal määral kalurite ühingu eesmärgi. Sarnaseid eesmärgi ja tegevusi on turismi valdkonnas, siiski ei ole tegemist dubleerivate tegevuste vaid teineteist täiendavate tegevustega. Paremate tulemuste saavutamiseks tuleb tõhustada infovahetust teiste maakonna arendusorganisatsioonidega MTÜ Läänemaa Turism ja SA Läänemaa Arenduskeskus. Dubleerimisohtu vähendab ka see, et kõik maakondlikud arengukavad käsitlevad MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi kui ainsat ja kõige kompetentsemat organisatsiooni kes tegeleb kalanduse arendajana maakonnas.

Kohalike omavalituste arengukavad

Kalanduspiirkonna arengustrateegia koostamisel analüüsiti ka kohalike omavalituse arengukavasid, paraku on valdade arengukavades kalanduse käsitlemine põgus ja suhteliselt ebaühtlane, reeglina räägitakse kalandusest kui hääbuvast majandusharust. Konkreetsed tegevused ja perspektiivsed sadamad on loetletud Noarootsi, Hanila, Ridala, Vormsi ja Nõva valla arengukavades. Kala töötlemise ja osteturustamise arendamist peab väga oluliseks Ridala valla arengukava ning vähesel määral Vormsi valla arengukava. Kala ja mereturismi arendamist käsitletakse kohalike omavalitsuste arengukavades komplekselt koos teiste turismiliikidega. Kalavarude taastamist käsitleb ainult Ridala ja Vormsi valla arengukava.

Valdade arengukavades peetakse kõige perspektiivsemateks tegevussuundadeks kalasadamate ja lossimiskohtade arendamist ning kala ja mereturismiga seonduvate tegevuste arendamist. Otsest vastuolu Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 eesmärkide ja tegevustega ei ole ühestki arengudokumendis. Loodetavasti suudab LRSi strateegia ja selle tulemuslik rakendamine mõjutada KOVi järgmise põlvkonna arengudokumentides arvestama rannakalandust tänasest enam Läänemaa maapiirkondade arenguvõimalusena.

Perioodil 2014–2020 rakendatavad teised ELi fondid

Euroopa Sotsiaalfond (ESF) – seosed LRS tegevusstrateegiaga on eelkõige inimeste töölerakendamise ja parema hariduse andmise valdkonnas. LRS seab oma eesmärgiks käesoleval perioodil mitmekesistada kalurite tegevusalasid suurendamaks nende töösaamise võimalusi ning korraldada koolitusi mis aitaksid paremini toime tulla oma kutsetöoga, võtta kasutusele uusi tegevusalasid ja laiendada kalandusettevõtjate silmaringi.

Tegevuste dubleerimisoht on siiski väike sest ESF keskendub oma tegevustes oluliselt laiemale sihtgrupile, kui seda teeb EKMFi fond. Vahendite paremaks ärakasutamiseks ja dubleerimisohu vältimiseks tuleb LRSil pidevalt monitoorida Euroopa Sotsiaalfondi rakendusasutuste taotlusvoorid. Tihendada koostööd Läänemaa haridusasutuste ja vabaharidust pakkuvate ühingutega (MTÜ Haapsalu Rahvaülikool, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Tallinna ülikooli Haapsalu kolledž) eriti selliste koolituste osas mis pakuvad üldist laadi huvi.

Euroopa regionaalarengu fond (ERF) – seosed LRSi ja ERFi eesmärkide vahel on olulised. ERF peab oluliseks töökohtade kättesaadavuse parandamist ja piirkonna spetsiifiliste ressursside paremat kasutuselevõttu. Seos LRSi strateegia tegevust mitmekesistavate eesmärkidega. Teine ERFi eesmärk peab oluliseks „mereliseusega“ seonduvate ressursside paremat kasutuselevõttu, kalanduse arendamist ning kala töötlemise väärimise ja logistika arendamist. Seos LRSi strateegia sadamate ja lossimiskohtade arendamise ja kala töötlemise ja otseturustamise tegevussuunaga.

Tegevuste dubleerimisoht on siiski väike, sest ERF keskendub suurematele projektidele, samal ajal peab LRSi strateegia silmas eelkõige konkreetse kaluri või väiksemate kalurikogukondade vajadusi ja huvisid. Dubleerivate tegevuste vältimiseks tuleb monitoorida pidevalt ERFi vastavaid toetusmeetmeid ning teha aktiivset koostööd potentsiaalsete ERFist toetust saavate juriidiliste isikutega, olgu need siis ettevõtjad, kohalikud omavalutused või riigiettevõtted.

Ühtekuuluvusfond (ÜF) – seosed LRSi tegevusstrateegia eesmärkidega on väga kaudsed ning puudutavaid vaid vähesel määral keskkonnateemasid. Dubleerivate tegevuste ohtu praktiliselt ei ole.

Maaelu arengu fond (EAFDR) – Maaelu arengu fondil ja LRSi strateegilistel eesmärkidel (läbi EMKFi) on väga palju seoseid. Mõlemat fondist kavandatakse tegevusi tööhõive suurendamiseks, ettevõtluse arengu soodustamiseks, elukeskkonna parandamiseks. Mõlemad fondid on suhteliselt läbi põimunud sektorite (kalandus ja põllumajandus) toetamiseks, enim seoseid tegevussuundadest on tegevuste mitmekesistamisel. Selle tegevussuuna dubleerivate tegevuste vältimiseks välistab maaelu arengu fond kalandusega seotud mitmekesistavad tegevused. LRS tasemel aitab dubleerimist vältida erinev sihtgrupp, ühing annab lähtuvalt meetme määrusest toetust vaid kalandusega seotud taotlejatele (kalapüügiloa omanikud ja abikalurid), see kitsendab olulisel määral abikõlblike taotlejate ringi. Kui taotleja on nii kalandus kui põllumajandusettevõtja siis analüüstitakse tekkinud olukorda ning leitakse taotlejale sobivaim toetusmeede. Dubleerivate tegevuste vähendamiseks tuleb pidevalt monitoorida EAFDRi toetusmeetmeid ja parendada teavitust ning konsultatsioonitegevust.

6 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts missioon ja visioon

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts on Läänemaa kutselisi rannakalureid, piirkonna kohalikke omavalitsusi ja rannakülade elu arendajaid ühendav organisatsioon. Ühingu tegevuse aluseks on põhikiri ja Läänemaa rannakalanduse tegevusstrateegia 2015–2025.

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts missioon

- Tagada Läänemaal rannakalanduse jätkusuutlik areng ning aidata kaasa rannaelu ja kalandustraditsioonide säilimisele.

Oma tegevuses lähtub ühing järgmistest põhiväärtustest:

- Ühing on avatud uute liikmete vastuvõtuks ning ühingu liikmete nimekiri on avalik.
- Ühingu tegevus on läbipaistev ning kõik organisatsiooni otsused ja muud dokumendid on avalikud.
- Ühing esindab kõigi Läänemaa kutseliste kalurite huve olenemata kuuluvusest organisatsiooni.
- Kalandusalaste toetusmeetmete rakendamisel peab ühing silmas Läänemaa kalanduspiirkonna kui terviku huve ja lähtub Läänemaa rannakalanduse strateegias püstitatud eesmärkidest.
- Ühing on konstruktiivne koostööpartner erinevatele institutsioonidele riigi ja maakonna tasandil.

Ühing tegeleb:

- Kalandusalaase teabe levitamisega nii kalurite kui ka laiema avalikkuse hulgas.
- Vajadusel kalurite esindamisega valla, maakonna, riigi ja rahvusvahelisel tasandil.
- Osalemisega kalandusalase seadusandluse ja arengukavade väljatöötamisel riigi ja rahvusvahelisel tasandil.
- Pakub Läänemaa kalandusettevõtjatele erialaseid koolitusi, õppereise ja messikülastusi. Korraldab koostööd teiste kalanduspiirkondadega nii riigisiselt kui piiriüleselt.
- Tutvustab erinevaid kalandussektori toetusvõimalusi.
- Korraldab projektikonkursse lähtuvalt Läänemaa kalanduspiirkonna strateegiast.
- Osutab Läänemaa kalandusettevõtjatele igakülgset abi projektitaotluste koostamisel ja nende hilisemal elluviimisel.
- Koostab Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia ja korraldab strateegia elluviimist ja seiret Läänemaa kalanduspiirkonnas.

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts visioon

Aastal 2025 on piirkonnas välja arendatud sadamatevõrk, kus pakutakse mitmekesiseid teenuseid. Suur osa kalandustoodetest on kohapeal töödeldud. Kasutusele on võetud seni vähe väärtustatud kuid perspektiivsed kalaliigid. Piirkonnas on loodud toimiv turundusühistu. Kalurite ettevõtlus on mitmekesisistunud, kalanduse välised lisategevused tagavad paljudele neist aastaringse sissetuleku.

7 Läänemaa Rannakalanduse Seltsi eesmärgid aastani 2025

7.1 Kalasadamate, lossimiskohtade uuendamine

Eesmärk: piirkonnas on välja arendatud vähemalt 7 sadamat, kus pakutakse mitmekesiseid teenuseid.

Peamiste teenustena on tagatud aluste sildumine ja veeskamine, kala lossimine ja esmahoiustamine (jahutus, jäämasin), sadamate varustatus elektri ja veega, kalurite olmeruumid, varjualused ning püüniste hoiustamise võimalus. Kõik sadamad ei pea pakkuma kõiki teenuseid, täpne teenustepakett sõltub kohalikest vajadustest.

Soovitud tulemusnäitaja: välja on arendatud vähemalt 7 sadamat, kus on olemas kõik peamised kalasadama jaoks vajalikud teenused.

Algtase	Sihttase	Mõõdikud /metoodika
Osaliselt on rekonstrueeritud ja elementaarsete teenustega kaetud 5 sadamat	7 sadamat vastavad vähemalt minimaalsetele sanitaar ja mereohutusnõuetele	Mõõdik: esitatud ja ellu viidud sadamate arendusprojektide arv. Metoodika: tehtud investeeringute sisuanalüüs. Sadamates lossitavad kalakogused (stabiilsed või suurenevad), sadamat kasutavate kalurite arv (stabiilne või suureneb). Analüüsi aluseks on PõMi andmekogud.

Investeeringuid vajavate sadamate nimekiri

Põllumajandusministeeriumi andemetel oli Läänemaal 2013. aastal 43 aktiivset kalasadamat või lossimiskohta. Kogu kalanduspiirkonda mõistlikult katva kalasadamate võrgustiku väljakujundamisel ja investeeringut vajavate sadamate nimistu koostamisel arvestati eelkõige kalasadama olulisust – hinnati sadamas lossitavaid kalakoguseid ja sadamat kasutavate kalurite arvu ja sadama paiknemist Läänemaa kalanduspiirkonna territooriumil. Eelistati sadamaid mis on eelmisel perioodil juba toetust saanud, arvesse võeti ka sadamaomaniku võimekust ja soovi investeeringud ellu viia. Erandina käsitleti Vormsi saare kalurite vajadusi, kus kohalik kogukond määratles millisesse sadamasse on kõige mõistlikum investeerida.

Dirhami kalasadam on Mellson Grupp OÜ ja MTÜ Dirhami Kalurite Koda omandis ning asub Noarootsi vallas Dirhami külas katastriüksusel 52001:001:4070, akvatooriumi suurus 6 ha, territooriumi suurus 4,4 ha, sadam on kantud riiklikusse sadamaregistrisse. Kaiäärne veesügavus on 4 m. Perioodil 2009–2014 kasutas Dirhami sadamat keskmiselt 17 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 5000 kg aastas.

Sadamas on tehtud olulisi investeeringuid kala hoiustamisse, esmakäitlemisse ja kalurite olmetingimuste parandamiseks.

Hara kalasadam on Noarootsi valla munitsipaalomandis ning asub Noarootsi vallas Hara külas katastriüksusel 52001:003:0083, kinnitatud akvatooriumi suurus on 8000m², territooriumi suurus 4800m², kaiäärne veesügavus on 1,2 m. Perioodil 2009–2014 kasutas Hara sadamat keskmiselt 21 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 5300 kg aastas. Sadamas ei ole tehtud investeeringuid tehtud.

Nõva kalasadam on eraomandis, kuid käivad aktiivsed läbirääkimised sadamakinnistu munitsipaalomandisse saamiseks. Sadam asub Nõva vallas Rannaküla külas katastriüksusel 53101:001:1910, akvatooriumi suurus on 7249 m², territooriumi suurus 1,62 ha. Kaiäärne sügavus on 1,5 m. Perioodil 2009–2014 kasutas Nõva sadamat keskmiselt 18 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 22 000 kg aastas. Sadamas on tehtud hädapäraseid investeeringuid.

Puise kalasadam on Ridala valla munitsipaalomandis ning asub Puise külas katastriüksusel 67405:001:0278, sadama basseini suurus 2000 m², territooriumi suurus on 5086 m². Kaiäärne sügavus on 2,5 m. Sadam on kantud riiklikusse sadamaregistrisse. Perioodil 2009–2014 kasutas Puise sadamat keskmiselt 11 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 11 500 kg aastas. Sadama infrastruktuur on sisuliselt korras, keskenduda tuleb kalasaakide hoiustamisele ja esmatöötlemisele, parandada on vaja kalurite olmetingimusi.

Topu kalasadam on MTÜ Rannakalurite Selts Topu omandis ning asub Ridala vallas Kiviküla külas katastriüksusel 67401:006:1600, sadamabasseini suurus on 1334 m², kinnistu suurus 1,82 ha. Kaiäärne veesügavus on 2,5 m, sadam on kantud riiklikusse sadamaregistrisse. Perioodil 2009–2014 kasutas Topu sadamat keskmiselt 18 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 21400 kg aastas. Sadama infrastruktuur on välja arendatud, keskenduda tuleb kalasaakide hoiustamisele ja esmatöötlemisele, parandada on vaja kalurite olemtingimusi.

Virtsu kalasadam on hoonestusõiguse lepingu alusel Hanila vallavalitsuse omandis ning asub Hanila vallas Virtsu alevikus katastriüksusel 19502:003:0333, sadamabasseini suurus on 1677 m², kinnistu suurus 3000 m². Kaiäärne veesügavus on 2,5 m, sadam on kantud riiklikusse sadamaregistrisse. Perioodil 2009–2014 kasutas Virtsu sadamat keskmiselt 17 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2013 keskmiselt 132 500 kg aastas. Sadama infrastruktuur on suures osas valmis, keskenduda tuleb kala hoiustamisele ja esmatöötlemisele ning kalurite olmetingimuste parandamisele.

Rälby lossimiskoht on Vormis valla omandis ning asub Vormis vallas, Rälby külas katastriüksusel 90701:003:0323, kaiäärne sügavus on 1,3 m. Perioodil 2009–2014 kasutas Rälby lossimiskohta keskmiselt 2 rannakalurit aastas. Rannakalurite saake lossiti perioodil 2009–2014 keskmiselt 540 kg aastas. Rälby

sadamakoha valikul sai otsustavaks Vormsi saare kalurite valik. Ühe randumiskoha väljaarendamine tagab kõigile saare kaluritele vaba pääsu merel. Investeeringuid Rälby lossimiskohas tehtud ei ole. Sadamate täpsem kirjeldus asub lisas 10.

7.2 Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Eesmärk 1: kohapealne kala töötlemine on kasvanud, sh seni vähe väärtustatud, kuid perspektiivsete kalaliikide osas.

Eesmärk 2: piirkonnas on toimiv turundusühistu.

Soovitud tulemusnäitaja 1:

- Peamistest kalaliikidest (ahven, lest, haug) on kohapeal töödeldud 50%.
- Seni vähe väärtustatud, kuid perspektiivsetest kalaliikidest (särg, koger), on kohapeal töödeldud 20%.

Soovitud tulemusnäitajad 2:

- Loodud on toimiv nn püügist müügini ühistuline ettevõtte, mis haldab transporti, toodete säilitamist, töötlemist ja müüki ning millel on jaemüügi punktid Haapsalus ja Tallinnas.
- Vähemalt 30% Läänemaa rannakalurite poolt püütud kalast (v.a räim) turustatakse läbi ühise ettevõtte.

Algtase	Sihttase	Mõõdikud/metoodika
2013 aastal müüdi töödelduna Ahven 10,2%, lest 12,5%, haug 2,6% Läänemaa kalurite saakidest. Särge ja kokre töödelduna ei müüdud	Ahvenast, lestast ja haugist müüakse 50% töödelduna. Särjest ja kogrest 20%	Mõõdik: mistahes moel väärintatud kala (suitsetamine, küpsetamine, kuivatamine,, fileerimine jms). kogused Metoodika: analüüsi aluseks on rannakalanduses tegutsevatelt ettevõtetelt kogutud tagasiside ja PõMi andmebaaside võrdlus.
Ühistulistel alustel tegutsev ettevõtte puudub	Loodud on ühistulistel alustel toimiv ettevõtte mida kontrollivad Läänemaa rannakalurid.	Mõõdik: ühistulistel alustel toimivate ettevõtte arv. Metoodika: läbi ühistu turustatud kalakogused. Analüüsi aluseks on kogutud tagasiside ja PõMi andmekogude võrdlus.

7.3 Kalurite tegevuste mitmekesistamine

Eesmärk: kalanduse välised lisategevused tagavad kaluritele aastaringse sissetuleku.

Soovitud tulemusnäitaja: 25 kalurile on loodud eeldused aastaringseks toimetulekuks iseseisva ettevõtjana.

Algase	Sihttase	Mõõdikud/metoodika
15 kalandusettevõtjat on toetusega välja arendanud tegevust mitmekesistavad teenused või parendanud olemasolevaid teenuseid	Vähemalt 25 kalurit on välja arendanud ühe või mitu tegevust mitmekesistavat teenust või parendanud juba osutatavat teenust	Mõõdik: tegevuste mitmekesistamise strateegiateljest toetust küsinud ja taotluse ellu viinud kalandusettevõtjate arv. Metoodika: taotlejatelt kogutud tagasiside välja arendatud või parendatud teenuste loetelu ja sisu kohta

7.4 Bioloogilise mitmekesisuse edendamine ja säilitamine

Eesmärk 1: olulisemate vooluveekogude, mis on kudealadeks, suudmed on süvendatud.

Soovitud tulemusnäitaja 1: puhastatud suudmetes on siirdekaladele tagatud vaba läbipääs kudealadele.

Algase	Sihttase	Mõõdikud/metoodika
Süsteemaatilise kudelade taastamisega Läänemaal tegeletud ei ole	Kaardistatud on olulised kudealad. Algatatud ja ellu viidud on vähemalt 1 Läänemaa kalanduspiirkonnale oluline kala kudeala taastamise projekt.	Mõõdikuks on: esitatud ja ellu viidud taotluste arv. Metoodika: mõjualalüüs kudeala taastamise kohta. Keskkonnaameti ja kalateadlaste hinnangud

7.5 Kalandus ja merendustraditsioonide säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine.

Eesmärk 1: kalanduspiirkonnas säilitatakse ja edendatakse kalandus/merendus traditsioone

Eesmärk 2: kalanduspiirkonnas tugevdatakse kalurite kogukonna identiteeti, luuakse sotsiaalse suhtluse ja enesetäiendamise võimalusi, tagatakse kalanduse kui tegevusala populaarsus ja jätkusuutlikkus.

Soovitud tulemusnäitaja 1: Läänemaale on rajatud ja asjakohasekt sisustatud rannakalandust ja kalandust üldiselt tutvustav püsiekspositsioon.

Algtase	Sihttase	Möödikud/metoodika
Süsteematailise kalandus/merendus traditsiooni säilitamise ja edendamisega ei tegeleta	Rajatud ja asjakohaselt sisustatud on vähemalt 1 rannakalandust tutvustav püsiekspositsioon	Möödikuks on: loodud püsiekspositsioonide arv . Metoodika: püsiekspositsiooni asjakohasuse kohta küsitakse eksperthinnanguid eriala asjatundjatelt.

Soovitud tulemusnäitaja 2: ellu on kutsutud vähemalt 2 kalurite ja kalandusega seotud traditsioonilist sündmust, korraldatakse kalandusalaseid huvihariduskoolitusi mis on suunatud eelkõige noortele.

Algtase	Sihttase	Möödikud/metoodika
korraldatakse 1 kalandusega seotud sündmust. süsteematailise kalandusalase huvihariduse pakkumisega ei tegeleta	Ellu on kutsutud vähemalt 2 regulaarselt toimuvat kalandusteemalist laiemale avalikkusele suunatud sündmust. Korraldatakse vähemalt 3 kalandusalaste huvihariduslikku koolitust, kus osaleb vähemalt 30 noort	Möödikuks on: korraldatavate kalandust propageerivate sündmuste arv. Korraldatud huvihariduskoolituste arv ja neil osalenud noorte arv.

7.6 Koolitustegevus ja riigisisene ning rahvusvaheline koostöö

Eesmärk: kalurkonna teadmised ja oskused on paranenud.

Soovitud tulemusnäitaja: tegevustesse on kaasatud vähemalt 100 inimest.

Algtase	Sihttase	Möödikud/metoodika
Läänemaa kalanduspiirkonnas alustati süsteematailist kalurite koolitamist perioodil 2009–2013. Korraldati 7 erinevat koolitust kus osales 65 kalandusettevõtjat	Kalurite koolitustegevus on muutunud süsteemsemaks, loodud on kalurite koolitusorganisatsioon MTÜ vormis. Erinevatel koolitustel on osalenud vähemalt 100 kalandusettevõtjat	Möödik: esitatud ja ellu viidud taotluste arv. erivatel koolitustel osalenud isikute arv. Metoodika: koolitustel saadud tagasiside põhjal koostatud mõjuanalüüs koolituse tulemuslikkuse kohta

7.7 Organisatsiooni eesmärgid

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts viib ellu Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegiat aastale 2015–2025. Strateegia tulemuslikuks rakendamiseks on vajalik tagada organisatsiooni pidev areng ning jätkusuutlikkus.

LRSi kui organisatsiooni eesmärk: LRS on Läänemaa kalureid ühendav ja teenindav jätkusuutlik organisatsioon.

Peamised tegevused:

- Kalandusalase teabe levitamine nii kalurite kui laiema avalikkuse hulgas.
- Vajadusel kalurite esindamine valla, maakonna, riigi ja rahvusvahelisel tasandil.
- Osalemine kalandusalase seadusandluse ja arengukavade väljatöötamisel riigi ja rahvusvahelisel tasandil.
- Läänemaa kalandusettevõtjatele erialaste koolituste, õppereiside ja messiküllastuste pakkumine. Koostöö korraldamine teiste kalanduspiirkondadega nii riigisiselt kui ka piiriüleselt.
- Erinevate kalandussektori toetusvõimaluste osutamine.
- Projektikonkursside korraldamine lähtuvalt Läänemaa kalanduspiirkonna strateegiast.
- Läänemaa kalandusettevõtjatele igakülgse abi osutamine projektitaotluste koostamisel ja nende hilisemal elluviimisel.
- Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia koostamine ja strateegia elluviimise ja seire korraldamine.
- Piirkonnasisese koostöö arendamine.
- Juhatuse ja hindamiskomisjoni koolitamine.
- Infotehnoloogiliste teavituskanalite (kodulehekülg, sotsiaalmeedia) arendamine.
- Avalike suhete ja muude kommunikatsioonikanalite arendamine.

Soovitud tulemusnäitaja: LRSi strateegia on rakendatud soovitult, planeeritud tulemusnäitajad on saavutatud.

7.8 Eesmärkide hierarhia. Strateegia integreeritud ja uuendusliku olemuse kirjeldus.

Strateegias püstitatud eesmärgid tulenevad vajadusest tagada Läänemaa kalanduspiirkonnas rannakalanduse jätkusuutlik areng ning integreerida kalandus kui piirkonnale omane ettevõtlusharu Läänemaa majandusruumiga. Koosmõjus teiste piirkonda puudutavate arengudokumentidega annab Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia olulise panuse üldiste eesmärkide saavutamisse Läänemaal, nagu tööhõive kasv, elukeskkonna parandamine, uute tehnoloogiate ja tegevusalade kasutuselevõtt, piirkonnale omaste loodusressursside parem kasutamine, loodushoid, ettevõtluse toetamine jms. Tööhõive ja ettevõtluse toetamiseks seab Läänemaa Rannakalanduse Selts aastaks 2025 järgmised tulemusnäitajad.

- loodud ettevõtete arv – vähemalt 15
- loodud täistöökohtade arv – vähemalt 10
- säilitatud täistöökohtade arv – vähemalt 20

Püstitatud eesmärkide saavutamist hinnatakse investeeringutoetusi kasutanud taotlejate hulgas läbiviidud küsitluste ning taotlustes väljatoodud andmete analüüsi alusel.

Läänemaa Rannakalanduse Selts peab väga oluliseks kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise ning kalurite tegevusi mitmekesistava strateegiatelje rakendamist sest mõlemad teljed aitavad oluliselt kaasa innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmisele ning uute tegevusalade rakendamist kalurkonna hulgas. Meetme mõju laiendab koolitusvõimaluste integreerimine investeeringutega.

Oluliseks märksõnaks eesmärkide püstitamisel on koostöö ja ühistegevus. Valdav osa kalanduspiirkonna investeeringut vajavatest sadamatest on kohaliku omavalitsuse või kalurite ühenduste valduses. Perioodil 2009 – 2013 tekkis sadamate taristu arendamisel hea koostöö erinevate huvigruppide vahel (KOV ja kalurkond). Perioodi 2015 – 2025 sadamainvesteeringute kavandamisel arvestati nii kalurite, turismiettevõtjate kui ka kohaliku kogukonna huve, et tagada investeeringutest maksimaalne kasu ning arendada lõpuni välja multifunktsionaalsete sadamate võrgustik kalanduspiirkonnas. Ühistegevus keskendub peamiselt kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise telje alla.

Uueks märksõnaks on keskkonnahoid, bioloogilise mitmekesisuse tagamine, kalandus/merenduslaste traditsioonide säilitamine ja kalurkonna enesetäiendamise ning sotsiaalse heaolu suurendamine. Püstitatud eesmärgid tagavad kalurite kogukonna identiteedi säilimise ja edenemise. samuti aitavad püstitatud eesmärgid kaasa kalanduse kui Läänemaale omase tegevusala jätkusuutlikule arengule ja populaarsuse kasvule.

Kirjeldatud lähenemine on oma olemuselt uudne ning võimaldab süsteemselt strateegia visiooni suunas liikuda. Strateegia uudsus seisneb selle terviklikkuses ning integreerituses. Eelmisel perioodil oli strateegia pigem lineaarset laadi (probleem – meede – taotleja – tulemus) ning strateegia keskendus kalanduse säilitamisele piirkonnas. Käesoleva strateegia lähenemine on oluliselt laiapõhjalisem, eesmärgid ja meetmed täiendavad teineteist ning strateegia keskendub pigem kalanduse kui Läänemaale omase tegevusala integreerimisele teiste piirkonna majandusharudega.

8 Läänemaa Rannakalanduse tegevuskava ja töökorraldus

8.1 Tegevuskava

Läänemaa Rannakalanduse Seltsi tegevuskava käesoleva strateegia elluviimiseks on koostatud lähtuvalt piirkondlikel arengufoorumitel püstitatud probleemidest ja väljakutsetest ning Läänemaa kalanduspiirkonna hetkeolukorra kirjeldusest ning sotsiaalmajanduslikust analüüsist.

Piirkondlikel arengufoorumitel ja strateegia juhtgrupi koosolekutel kujunes arusaamine, et otstarbekas on rakendada kõiki viit tegevussuunda, mida võimaldab EMKFi rannakalanduse toetusmeede. Lisaks rannakalanduse arendamise meetme vahenditele tuleb leida täiendavaid vahendeid teistest allikatest. Eesmärkide saavutamisel on oluline osa Läänemaa Rannakalanduse Seltsil ja tema poolt ellu viidud tegevustel.

8.1.1 Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Läänemaale on olnud traditsiooniliselt omased merelised tegevused. Jätkusuutliku kalanduse arenguks on hädavajalik edasi arendada väikesadamate võrgustikku, kus vähemalt 7 sadamat vastavad mereohutuse ja toiduhügieeni nõuetele ning kus on loodud vajalikud tingimused kalapaatide sildumiseks, kala lossimiseks, esmatöötlemiseks ja hoiustamiseks. Korrastatud väikesadamatest saavad lisaks kalandusele kasu ka mitmed teised tegevusalad. Kõikide kasutajate huvisid täitev väikesadam aitab elavdada kohalikku majandust, suurendada piirkonna atraktiivsust ja konkurentsivõimet ning on rannaküla arengumootoriks.

Peamised tegevused:

- Investeeringud juba toetust saanud sadamate väljaarendamise lõpuleviimiseks.
- Investeeringud muudesse kaluritele ligipääsetavatesse sadamatesse. Eelistatakse suuremate lossimiskoguste, kasutusaktiivsuse ja huvitatud kutseliste kalurite hulgaga sadamaid.

8.1.2 Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Kalasaagid Läänemaa rannikumeres on suhteliselt ebastabiilsed ning ei taga kaluritele sissetulekuid. Üheks võimaluseks kalurite sissetulekute suurendamisel on püütud kala töötlemine ja kalatoodete valmistamine ning otseturustamine.

Need tegevused võimaldavad sissetulekut suurendada ilma kala püügmahu suurendamiseta. Luues tingimused kala töötlemiseks ja otseturustamiseks saab kalurkond võimaluse paremini kontrollida väärtusahelat (püük, töötlemine, turustamine) ja teenida ka selle tulu mis muidu läheks kokkuostajate või vahendajale. Lisaks investeeringutele seadmetesse on tekkinud vajadus erialaste koolituste ja oskuste täiendamise järele. Muutuv kalatoodete turg ja terav konkurents seab uued tingimused toodetele, pakenditele ja turundusele. Kala töötlemise ja turundamise arendamine võimaldab kaluril saada kalapüügiga seotud tegevustest suuremat sissetulekut ja loob töövõimalusi ka kalurite peredele.

Peamised tegevused:

1. Investeeringud:
 - 1.1 Kalatöötlemise ehitistesse ja seadmetesse
 - 1.2 Kala hoiustamise ja transportimise võimalustesse
 - 1.3 Jaemüügi korraldusse
2. Tootearendus, sh uuringud, katsed, tehnoloogia, pakendid jne
3. Koolitused ja väljaõpe kvalifikatsiooni tõstmiseks, oskuste täiendamiseks jne
4. Turundus, sh messikülastused, turundusmaterjalid, reklaam jne

8.1.3 Kalurite tegevuste mitmekesistamine

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Läänemaa kalanduspiirkonna hetkeolukorra analüüs näitab, et valdav osa kalapüügituludest (keskmiselt 80%) saadakse vaid viie kuu jooksul, perioodil mai–september, seda olenemata kalavarude seisukorrast. Valdav osa piirkonna kaluritest tegeleb kalapüügihooaja välisel ajal mingi muu ettevõtlusega või käib palgatööl.

Tegevuste mitmekesistamine on Läänemaa rannakalanduse jätkusuutlikuks arenguks otsustava tähtsusega tegevussuund. Lisasissetulekute arendamine võimaldab kaluritel paremini planeerida püügihooaega ning vähendab nende sõltuvust tööandjatest. Lisasissetulekud kalapüügi kõrvalt tagavad, et kalurid kasutavad püügihooaega maksimaalselt, samuti aitab see kaasa uute kalurite lisandumisele. Uute tegevuste väljaarendamise toetamine aitab kaasa inimressursi ja kalurite oskuste paremale kasutamisele. Uute teenuste ja toodete lisandumine elavdab ning mitmekesistab Läänemaa ettevõtlusmaastikku.

Peamised tegevused

- Investeeringud kalurite lisategevuste jaoks vajalikesse ehitistesse, seadmetesse ja masinatesse.
- Koolitused (sh innovaatiliste ideede leidmisele ja arendamisele suunatud)
- Turundustegevused

8.1.4 Bioloogilise mitmekesisuse edendamine ja säilitamine

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Läänemaa kalanduspiirkonnas on arvukalt vooluveekogusid, mis on olulised kudealad erinevatele kalaliikidele. Seni on kudealadena oluliste vooluveekogude puhastamine olnud suhteliselt stiihiline, sest puudus asjast huvitatud organisatsioon. Samuti on takistuseks olnud loodukaitselised piirangud Läänemaal. Tegevussuuna rakendamiseks tuleb teha koostööd kalateadlastega, et selgitada välja kõige perspektiivsemad kudealad ning kudealade loomise mõjud kalavarudele. Projekteerimise ja keskkonnamõjude hindamisel tuleb enam teha koostööd Keskkonnaameti eriala spetsialistidega.

Peamised tegevused:

- Olukorra kaardistamine
- Ettevalmistavad tegevused, sh projekteerimine, keskkonnamõjude hindamine jms
- Suudmete süvendamine ja puhastamine
- Kopratammide likvideerimine
- Kudealade taastamine

8.1.5 Kalanduse/merenduse kultuuripärandi edendamine ja säilitamine ning sotsiaalse heaolu edendamine

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Läänemaa kalanduspiirkonnas on vaja süsteemselt tegeleda kalandus ja merendusala kultuuripärandi säilitamisega ning populariseerida kalanduse ja merendusega seonduvaid tegevusi. Vajadus on oluliselt suurendada avalikus kasutuses olevate rekreatsioonialade (lautrid ja puhkealad) arvu, et tagada merelepääsud harrastuskaluritele ja kohalikule kogukonnale. Seni on kalurkonda liitvate ja kalandust populariseerivate sündmuste korraldamine olnud suhteliselt stiihiline. Praktiliselt ei tegeleta kalandusalase huvihariduse pakkumisega noortele.

Tegevussuuna rakendamine aitab kaasa kalandus ja merendusala kultuuripärandi säilimisele ja loob võimalused kaluri kutseoskuste edasiandmiseks uuele põlvkonnale. Tegevussuuna rakendamine liidab kalurkonda ja tugevdab kalurite kogukonna identiteeti, luues hea keskkonna sotsiaalseks suhtluseks ja eneseteostuseks.

Peamised tegevused:

- kalurite koolitusorganisatsiooni loomine mille tegevusteks on: kalanduse populariseerimine, kalandusalase huvikoolituste korraldamine, kalurite kogukonda liitvate sündmuste korraldamine jms.
- investeeringud lautrikohtadesse ja puhkealadesse.
- huviharidust pakkuvate lastelaagrite korraldamine.
- kalandusega seotud sündmuste (kalurite päev, erinevad võistlused) korraldamine.

- kalandus ja merendusala püsiekspositsiooni loomine Läänemaa kalanduspiirkonda.
- kalandusalaste erialamesside külastused.

8.1.6 Koolitustegevus ja riigisisene ning rahvusvaheline koostöö

Tegevussuuna rakendamise põhjendus

Koolitusvajadus on läbiv teema kõikide tegevussuundade juures. Läänemaa kalurkond vajab üldpädevusi tõstvad koolitusi, et tulla paremini toime seadmete, püügiviiside, kala töötlemise ja hoiustamise, turundamise jms. Olulisel kohal on kalurite silmaringi laiendamine ja riigisiseste ning rahvusvaheliste kontaktide loomine.

Peamised tegevused:

- Üldpädevusi tõstvad koolitused
- Uute oskuste omandamine
- Õppereisid
- Messikülastused
- Koostöö teiste kalanduspiirkondadega riigisiselt ja rahvusvaheliselt

8.2 MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Seltsi töökorraldus

8.2.1 LRSi tööorganid

Ühingu juhtorganiteks on üldkoosolek ja juhatus, kontrollorganiks on revisjonikomisjon. Ühingu igapäevast tööd korraldab palgaline tegevjuht. Ühingu tegevuse aluseks on põhikiri ja käesolev tegevusstrateegia.

Ühingu juhatus ja tegevjuht lähtuvad oma töös põhimõtetest, mis on välja kujunenud Läänemaa Rannakalanduse Seltsi varasema tegevuse ja senise strateegia koostamise ning elluviimise käigus – tagada liikmete ja huvigruppide võimalused ühingu tegevuses osalemiseks ning EMKF toetuste taotlemiseks.

Ühingu juht, kontroll ja hindamisorganite funktsioonid ja pädevused on:

- **Üldkogu** on ühingu kõrgeim võimuorgan. Üldkogu pädevusse kuulub tegevusstrateegia ja selle muudatuse kinnitamine ning muude strateegiliste otsuste langetamine. Igaaastase eelarve ja rakenduskava kinnitamine ning üle 60 000 euro maksvate projektide paremusjärjestuse kinnitamine. Ühingu üldkoosolek koguneb reeglina 2 korda aastas. Eriolukordade puhul tihedamini.
- **Ühingu juhatus** – 9 liikmeline juhatus valitakse ametisse 3 aastaks salajase hääletuse teel. Juhatus ülesandeks on ühingu igapäevase töö juhtimine, uute liikmete vastuvõtmine ja vajadusel ühingu esindamine. Ühingu juhatus valmistab ette otsuste eelnõud üldkogule ja kinnitab alla 60 000 euro toetusega projektitaotluste paremusjärjestuse.
- **Revisjonikomisjon** määratakse ametisse 3 aastaks. Revisjonikomisjoni ülesandeks on ühingu majandustegevuse ja juhatuse tegevuse

kontrollimine ja hindamine. Lisaks sellele on revisjonikomisjon aktiivselt kaasatud projektide hindamise komisjoni töösse, kus nende ülesandeks on jälgida, et komisjon tegutseks vastavalt hindamiskomisjoni töökorrale ja hindaks projekte vastavalt kehtestatud hindamiskriteeriumitele ning langetaks õiglaseid otsuseid.

- **Projektide hindamise komisjon** – 9 liikmeline põhikomisjon valitakse 2 aastaks salajase hääletuse teel põhimõttel, et 5 põhikomisjoni liiget oleksid ühingu liikmete hulgast ning 4 komisjoni liiget ühingu välised eksperdid. Projektide hindamise komisjoni ülesandeks on ühingule esitatud projektide paremusjärjestuse moodustamine vastavalt üldkogu poolt kehtestatud korrale ja hindamiskriteeriumitele.
- **Ühingu tegevjuht** – palgatakse konkursi korras ning tegevjuht allub ühingu juhatusele. Tegevjuhi ülesanded on:
 - Strateegia rakendamise korraldamine
 - Tegevuskavade sisuline elluviimine
 - Nõustamistegevus nii taotluste koostamisel kui hilisemal elluviimisel
 - Infoliikumise tagamine
 - Koostöö ja välissuhete korraldamine
 - Raamatupidamise korraldamine
 - Teavitustegevus ühingu taotlusvoorude toimumisest ning muudest kalandusega seotud toetusfondide avanemisest
 - Projektide seire ja seirearuannete koostamine ning nende esitamine ühingu juhtorganitele ja asjakohastele rakendusasutustele
 - Tegevusstrateegia hindamisaruannete koostamine ja hindamisaruannete esitamine ühingu juhtorganitele ja asjakohastele rakendusasutustele

8.2.2 Kogemused ja võimekus kohaliku strateegia elluviimiseks

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 raames analüüsiti nii strateegia juhtrühmas kui ka piirkondlikel arengufoorumitel LRSi esimese perioodi kogemusi. Sellest lähtuvalt on järgnevalt kirjeldatud eelneva perioodi peamised positiivsed kogemused ja väljakutsed uueks perioodiks nii strateegia kui ka organisatsiooni osas.

Perioodi positiivsed kogemused:

- Strateegia seatud eesmärgid said suures osas täidetud.
- Rahastamise osas ei esitatud vaideid ning valdav osa ühingu poolt PRIAle esitatud projektid said täisrahastuse.
- Organisatsioonis toimis vastavalt perioodi alguses kokku lepitud põhimõtetele.
- Kalandus kui majandusharu on oluliselt rohkem „nähtaval“ kui varem, kalanduse maine on tõusnud.
- Ühing on kaasa aidanud kalurite koostöö edenemisele.
- Korraldatakse kalurite silmaringi laiendavaid koolitusi ja õppereise.
- Toetuse taotlejate ring oli suhteliselt lai ning märkimisväärne hulk taotlejaid ei ole ühinguga seotud.

- Taotlejad tunnetasid projektide koostamisel ja hilisemal elluviimisel ühingu tuge.

Arengufoorumitel kogutud tagasiside põhjal on hea põhjus arvata, et ühingu seni toimivaid tegevusmustreid ja tegevuspõhimõtteid oluliselt muuta ei ole vaja.

8.2.3 Meetmed taotlejate võimekuse tõstmiseks projektitoetuste taotlemisel ja elluviimisel

Taotlejate ringi laiendamiseks ning taotlejate võimekuse tõstmiseks projektitoetuste taotlemisel ja hilisemal elluviimisel rakendatakse järgmiseid meetmeid:

- Taotlusvoorude avamisest teatakse ette vähemalt 60 päeva kuulutusega kohalikus lehes, ühingu koduleheküljel ja e-maili listide kaudu. Varasem etteteatamine võimaldab taotlejatel hakata varem oma projektidega kavandamise ja koostamisega tegelema.
- Ühingu kodulehekülje on abimaterjalid taotluse koostamiseks ja juhendid taotlusvormide täitmiseks samuti projektide hilisemaks elluviimiseks.
- Ühingu koduleheküljel valik Läänemaa kalanduspiirkonnas elluviidud projekte. Meetme eesmärk on potentsiaalsetele taotlejatele tutvustada edulugusid.
- Ühing tegeleb regulaarselt kalandusalaste toetusfondide tutvustamisega kohalikus ja üleriigilises meedias.
- Iga taotleja võib pöörduda tasuta personaalsete konsultatsioonide saamiseks ühingu büroo töötajate poole nii projekti kavandamise, koostamise kui ka ellu viimise faasis.
- Ühingu büroo töötajad osutavad vajadusel igakülgset abi suhtlusel Põllumajandus Registrite ja informatsiooni Ametiga.

8.2.4 Tegevusstrateegia muutmine

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 muutmise õigus on ainult MTÜ Läänemaa Rannakalandus Seltsi üldkoosolekul. Strateegia muudatus loetakse kinnitatuks, kui selle poolt on vähemalt 2/3 ühingu liikmetest. Tegevusstrateegia muutmine peab põhinema strateegia seire ja hindamistulemuste analüüsil.

Ettepaneku strateegia muutmiseks saavad esitada:

- Ühingu juhatus
- Projektide hindamise komisjon
- Vähemalt 1/10 ühingu liikmetest kirjaliku avalduse alusel

Tegevusstrateegia muudatuse mõjuanalüüsi ja otstarbekuse arutelu toimub laiendatud juhatuses, kuhu on kaasatud projektide hindamise komisjoni liikmed, revisjonikomisjoni liikmed ja need ühingu liikmed, kes on selleks soovi avaldanud. Vajadusel kaastakse laiendatud juhatuse töösse ka eriala eksperte.

Strateegia muutmise arutelu koosolekust teavitatakse ühingu liikmeid vähemalt 20 tööpäeva enne koosoleku toimumist teatega kohalikus lehes. Teade koosoleku toimumisest ja arutelude teemadest (strateegia muudatusettepanekustest) avalikustatakse ühingu koduleheküljel ning ühingu liikmeid teavitatakse e-posti vahendusel.

Muudatusettepanek esitatakse üldkoosolekule arutamiseks juhul, kui muudatusettepaneku poolt on vähemalt 2/3 juhatuse liikmetest, kusjuures ühingu juhatusel on kohustus arvestada teiste osapoolte seisukohtasid ja arvamusi.

8.3 Taotlusvoorude korraldamine

8.3.1 Taotlusvoorude toimumine

Läänemaa Rannakalanduse Selts korraldab oma strateegia elluviimiseks aastas projektitoetuse taotlemise põhivooru ja lisavooru. Põhivooru taotluste esitamise tähtaeg on vähemalt 60 päeva peale taotlusvoorude väljakuulutamist. Lisavoor toimub juhul, kui eelarveaastaks kavandatud projektitoetustest on osa jäänud põhivoorus kasutamata. Lisavooru korraldamise ja avatavad strateegiateljed otsustab juhatus hiljemalt 140 päeva peale esimese taotlusvoorude tähtaega. Lisavooru taotluste esitamise tähtaeg on vähemalt 60 päeva peale lisavooru väljakuulutamist.

8.3.2 Taotluste vastuvõtt

Projektitoetuste vastuvõtt on avatud vähemalt 5 (viis) tööpäeva. Projektitoetuse taotlusi võetakse vastu Läänemaa Rannakalanduse Seltsi bürooruumides. Projektitoetuste dokumente võib esitada isiklikult kell 10.00 – 12.00 ja 14.00 – 16.00 ning saata postiga või esitada digitaalselt allkirjastatuna e-mail aadressile info@lrs.ee. Postiga saadetud taotlused registreeritakse juhul, kui need kannavad vähemalt taotluste vastuvõtmise tähtaja viimase päeva postitemplit. Digitaalselt esitatud taotlused registreeritakse juhul, kui need on saadetud hiljemalt kella 19.00 taotluste vastuvõtmise tähtaja viimasel päeval.

8.3.3 Teavitamine

Läänemaa Rannakalanduse Selts teavitab avalikust projektitaotlusvoorude korraldamisest vähemalt 60 päeva enne taotlusvoorude avamist. Täiendavalt teavitatakse avalikust vähemalt 20 päeva enne taotlusvoorude avamist.

Teavitamine toimub ajalehe „Lääne Elu“, Läänemaa Rannakalanduse Seltsi kodulehekülje www.lrs.ee ja e-kirjade vahendusel.

Teadetes avaldatakse:

- Avatavad tegevussuunad koos eelarveliste vahenditega iga tegevussuuna kohta
- Projektide hindamise kord ja hindamiskriteeriumid
- Taotluste vastuvõtmise aeg, koht ja tingimused
- Viited abimaterjalidele ja konsultatsioonivõimalustele

8.3.4 Taotluste tehniline hindamine

Projektitoetuste taotluste vastuvõtu ja tehnilise hindamise korraldab Läänemaa Rannakalanduse Seltsi töötaja, kes täidab hindamiskomisjoni tehnilise sekretäri ülesandeid ning kelle kohustuseks on:

1. Taotlusdokumentide vastuvõtmisel vormistada dokumentide üleandmise ja vastuvõtmise akt ning taotlustoimiku kontroll-leht, mille allkirjastavad dokumentide vastuvõtja ja üleandja.
2. Teostada projektitoetuste taotluste dokumentide vastavuse hindamine Maaeluministri määrusega.
3. Dokumentides puuduste ilmnemisel teavitada taotlejat puudustest ning määrata mõistlik aeg puuduste kõrvaldamiseks.
4. Valmistada taotlusdokumendid ette hindamiseks (hindamiskomisjoni liikmed saavad kõik taotlusdokumendid CD-plaatidel, vajadusel mõnel muul infokandjal).
5. Korraldada toetuse taotlejate informeerimine ja määratud toetuste ning saavutatud tulemuste avalikustamine vastavalt õigusaktides seatud nõuetele.
6. Tagada projektitoetuste taotluste menetlemise ja hindamisega seotud andmete nõuetekohane säilitamine ja nende kaitse.

Taotluste tehniline hindamine peab olema teostatud hiljemalt 20 tööpäeva jooksul peale taotluste esitamise tähtaja lõppemist. Tehnilise kontrolli läbinud taotluste nimekirja kinnitab ühingu juhatus, mille järel suunatakse taotlused projektide hindamise komisjonile sisuliseks hindamiseks.

8.3.5 Taotluste sisuline hindamine

Enne suurte investeeringuobjektide sisulist hindamist külastavad hindamiskomisjoni liikmed ühistelt neid objekte ja projektialasid.

Hindamiskomisjoni istungile kutsutakse kõik projektitoetuse avalduse esitanud taotlejad, kelle projektid osalevad hindamises. Taotlejal on võimalik ette antud aja jooksul tutvustada oma taotlust ja projekti eesmärgi, hindamiskomisjoni

liikmetel on võimalik esitada täiendavaid küsimusi. Hindamiskomisjoni istungi toimumise ajast ja kohast teavitab taotlejaid hindamiskomisjoni tehniline sekretär vähemalt viis (5) päeva ette. Taotleja osalemine hindamiskomisjoni istungil ei ole kohustuslik.

Hindamiskomisjon lähtub projektitoetuse taotluse hindamisel kõigi tegevussuundade ühisest ja konkreetse meetme eripära arvestavatest hindamiskriteeriumitest. Esmalt hindab iga komisjoni liige esitatud taotlused, seejärel koondab hindamiskomisjoni tehniline sekretär tulemused ja komisjoni esimees (aseesimees) tutvustab konkreetsete taotluste koondhindeid komisjonile.

Peale hindamistulemuste esmast tutvustamist ja selgituste saamist avatakse arutelu, kus igal hindajal on õigus oma hindepunkte muuta, kusjuures hindamiskomisjon teab vaid konkreetsete taotluste tulemust, kuid mitte taotluste paremusjärjestust.

Hindaja kelle antud hinne kriteeriumi järgi erineb ülejäänud hindajate antud hinnete keskmisest kahe või enama hindepalli võrra, peab oma hinnangut teistele komisjoni liikmetele põhjendama.

Peale arutelu kinnitatakse hindamistulemused ja avalikustatakse paremusjärjestus. Peale hindamistulemuste kinnitamist ja paremusjärjestuse avalikustamist komisjoni liikmed hindepunkte muuta ei saa.

Hindamiskomisjoni töö protokollitakse ja protokoll avalikustatakse ühingu koduleheküljel.

Taotuste sisulise hindamise juures viibib ka ühingu revisjonikomisjon, kelle kohustus on jälgida, et taotluste hindamine toimuks vastavalt kehtestatud korrale ning, et hindamine ei oleks kallutatud.

8.3.6 Hinnete arvutamise protseduur

Igal hindajal on 7 hindamiskriteeriumi alusel võimalik anda hindeid skaalal 0–5 (0 kõige madalam, 5 kõige kõrgem).

Iga projektitaotluse kohta arvutatakse koondhinne järgmise skeemi alusel.

1. Samm – hindaja antud hinnete alusel arvutatakse taotluse koondhinne 7 kriteeriumi hinded liidetakse ja jagatakse seitsmega. Arvutuse tulemus ümardatakse tuhandiku täpsuseni ehk kolm kohta peale koma.
2. Samm – iga hindaja poolt projektitaotlusele antud koondhinded liidetakse ja jagatakse 9 ehk hindamiskomisjoni liikmete arvuga. Arvutuse tulemus ümardatakse sajandiku täpsuseni ehk kaks kohta peale koma.

8.3.7 Paremusjärjestuse moodustamine

Hindamise tulemusena moodustab hindamiskomisjon igale strateegia tegevussuunale esitatud projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse. Paremusjärjestusse asetatakse need taotlused, mille koondhinne on vähemalt 60% maksimumhindest ehk koondhinne on kolm (3) või sellest suurem.

Paremusjärjestuse moodustamise aluseks on projektitoetuste taotlustele antud koondhinnad. Kõige kõrgema koondhinne saanud taotlus on paremuselt esimene, järgneb järelejäänute hulgast kõige kõrgema koondhinne saanud taotlus. Kui kaks projektitoetuse taotlust on saanud võrdse koondhinne, siis võrreldakse neid kriteeriumi 1 „projekti kooskõla Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkidega“ alusel. Pingereas ettepoole seatakse see taotlus mille koondhinne kriteeriumi 1 „projekti kooskõla Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkidega“ järgi on kõrgem. Kui ka see hinne on taotlustel võrdne otsustab hindamiskomisjon nende taotluste paremusjärjestuse hääletuse teel.

Projektitoetuste taotluste paremusjärjestus moodustatakse iga strateegiatelje taotluste kohta eraldi. Paremusjärjestusse lisatakse taotlusi kuni vahendite lõppemiseni strateegiateljes. Kui strateegiateljes on vahendeid enam kui projektitoetuste taotlusi siis loetakse vahendite ülejääk kasutamata toetusvahendiks mis kantakse üle uude taotlusvooru. Teotusvahendite ülekandmist strateegiatelgede vahel loetakse strateegia muudatuseks ning see peab läbima tegevusstrateegia punktis 8.2.4 loetletud menetlustoimingud.

Hindamiskomisjoni esimees (aseesimees) esitab projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse ja projektitoetuste taotluste rahastamise ettepaneku Läänemaa Rannakalanduse Seltsi juhatusele.

8.3.8 Projektitaotluste paremusjärjestusest teavitamine

Projektitoetuste taotluste nimekiri millele hindamiskomisjon toetuse määras avalikustatakse hiljemalt kolme (3) tööpäeva jooksu ühingu koduleheküljel www.lrs.ee peale hindamiskomisjoni koosolekut. Nimekirjas märgitakse ära taotleja nimi, toetustaotluse nimetus, lühike kokkuvõte tegevusest, toetuse summa ja kogutud hindepunktide summa.

Taotlejatele kelle projektitoetuse taotlusele hindamiskomisjon toetust ei määranud või kelle taotlus jäi rahuldata vahendite lõppemise tõttu strateegiateljes saadetakse hiljemalt viie (5) tööpäeva jooksul vastav teavituskiri. Teavituskirjas märgitakse ära kõnealuse taotlusvooru toetusvahendite maht, taotlusvooru laekunud taotluste arv ja toetustaotluste arv ja maht millele toetus määrati. Taotleja toetusavalduse koht paremusjärjestuses ja kogutud keskmiste hindepunktide arv hindamiskriteeriumite kaupa, samuti lühike kokkuvõte põhjusest miks hindamiskomisjon toetustaotlusele toetust ei määranud.

Vastavalt haldusmenetluse heale tavale on toetust mittesaanud taotlejal õigus nõuda oma ärakuulamist ühingu juhatuses või üldkogul enne projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse kinnitamist. Toetust mittesaanud taotlejat teavitatakse korralisest juhatuse koosolekust või üldkogu koosolekust kus kinnitatakse taotluste paremusjärjestus vähemalt viis (5) päeva enne koosoleku toimumist.

8.3.9 Projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse kinnitamine

Kui tegevussuuna kohta esitatud ettepaneku eelnõus on kõik taotletavad toetuse summad kuni 60 000€, siis kinnitab tegevussuuna taotluste paremusjärjestuse Läänemaa Rannakalanduse Seltsi juhatus.

Kui tegevussuuna kohta esitatud eelnõus on mõni taotletava toetuse summa üle 60 000€, siis kinnitab tegevussuuna taotluste paremusjärjestuse Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkoosolek.

Kui tegevussuuna puhul on üle poole (5) juhatuse liiget seotud tegevussuunda esitatud toetustaotlustega, suunatakse selle tegevussuuna taotluste paremusjärjestuse kinnitamine ühingu üldkoosolekule olenemata piirsummast 60 000€.

Kui ühingu juhatus keeldub kinnitamast projektide hindamiskomisjoni poolt koostatud projektitoetuste paremusjärjestust, siis saadab juhatus konkreetse tegevussuuna projektitaotlused tagasi hindamiskomisjonile, lisades sellele motivatsioonikirja.

Kui projektide hindamiskomisjon keeldub paremusjärjestust muutmast läheb kõnealuse tegevussuuna projektide paremusjärjestuse kinnitamine automaatselt Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkogu pädevusse.

Kui ühingu üldkoosolek keeldub kinnitamast projektide hindamiskomisjoni poolt koostatud projektitoetuste paremusjärjestust siis saadab üldkoosolek konkreetse tegevussuuna projektitaotlused tagasi hindamiskomisjonile, lisades sellele motivatsioonikirja.

Kui projektide hindamiskomisjon keeldub paremusjärjestust muutmast valib Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkoosolek uue projektide hindamise komisjoni ning hindamisprotsessi konkreetse tegevussuuna toetustaotluste osas alustatakse uuesti.

Ühingu juhatus ja ühingu üldkoosolek ei oma õigust iseseisvalt muuta projektitoetuste taotlustele antud hindepunkte ja muuta projektide hindamiskomisjoni poolt moodustatud paremusjärjestust.

Ühingu juhatus või üldkogu saab keelduda hindamiskomisjoni poolt koostatud projektide paremusjärjestuse kinnitamisest kui:

- Projektide hindamise komisjon on rikkunud käesolevas strateegias kirjeldatud projektide hindamise menetluskorda.
- Hindamiskomisjon ei ole järginud taandamis põhimõtteid.
- Hindamiskomisjon on oma tegevuses selgelt kallutatud ning ei hinda projekte vastavalt kehtestatud hindamiskriteeriumitele.
- Hindamist jälgival revisjonikomisjonil on olulisi märkusi hindamiskomisjoni tööle.
- Ühingu juhatusele või üldkoosolekule on laekunud õigustatud kaebus hindamiskomisjoni töö kohta.
- Ilmneb, et mõni hindamiskomisjoni liige on projekte hinnanud omakasupüüdlikel kaalutlustel.
- Ilmnenud on muud kaalukad ajaolud mis annavad aluse kahelda hindamiskomisjoni poolt koostatud paremusjärjestuse objektiivsuses.

8.3.10 Projektitoetuste taotluste esitamine PRIAle

Kõik projektitoetuste taotlustega seotud originaaldokumendid esitab Põllumajanduse Registrite ja informatsiooni Ametile Läänemaa Rannakalanduse Seltsi töötaja.

Põllumajanduse Registrite ja informatsiooni Ametile esitatakse kõik taotlusvooru laekunud projektitoetuste taotlused olenemata sellest kas neile määrati toetus või mitte.

Ühingu palgaline töötaja teavitab taotlejaid dokumentide esitamisest Põllumajanduse Registrite ja informatsiooni Ametile e-kirja teel või muul viisil hiljemalt viie (5) tööpäeva jooksul arvates taotlusedokumentide üleandmisest.

Ühingu palgaline töötaja säilitab taotlusedokumentide üleandmisega seotud originaaldokumente (PRIA kinnituskiri taotluse vastuvõtmise kohta) ja annab need taotlejale üle esimesel võimalusel.

8.4 Hindamiskord ja hindamiskriteeriumid

8.4.1 Üldpõhimõtted

Projektitoetuste taotluste hindamiseks moodustab Läänemaa Rannakalanduse Selts hindamiskomisjoni. Komisjoni liikmete arv on üheksa (9), komisjoni liikmetest viis (5) on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmete volitatud esindajad ja neli (4) ei ole seotud Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmelisusega.

Hindamiskomisjoni valitakse asendusliikmed juhuks, kui hindamiskomisjoni põhiliige on end taandanud või ei saa muudel põhjustel hindamises osaleda.

Hindamiskomisjonis ei saa osaleda Läänemaa Rannakalanduse Seltsi palgalised töötajad ja Läänemaa Rannakalanduse Seltsi juhatuse liikmed.

Riigi või omavalitsusametnike osakaal hindamiskomisjonis peab olema alla 49% häältest.

Iga hindamiskomisjoni liige on hinnangute andmisel ja hääletamisel sõltumatu. Üksiku hindamiskomisjoni liikme antud punktid ei kuulu avalikustamisele.

Hindamisega seotud dokumendid (hindamislehed) ei ole avalikud, nendega võib tutvuda ainult ühingu revisjonikomisjon õigustatud nõude korral. Õigustatud nõude kinnitab Läänemaa Rannakalanduse Seltsi juhatuse.

8.4.2 Hindamiskomisjoni moodustamine

Läänemaa Rannakalanduse Seltsi projektide hindamise komisjon valitakse salajase hääletuse teel kaheks (2) aastaks.

Hindamiskomisjoni liikmete kandidaate saab esitada nii ühingu liikmete kui ka ühingu väliste ekspertide hulgast (välise eksperdi puhul tuleb esitada põhjendus miks kandidaat võiks olla sobiv projekte hindama). Kandidaatide hulk mida üks (1) ühingu liige võib esitada ei ole piiratud. Hariduslike ega kvalifikatsioonipiiranguid hindamiskomisjoni liikmekandidaatidele ei seata.

Kandidaate hindamiskomisjoni liikmeks saavad esitada kõik Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmed, kusjuures kõik üles seatud kandidaadid esitatakse ühingu üldkogule valiku tegemiseks. Kandidaadi üleseadmiseks on vajalik kandidaadi nõusolek.

Hindamiskomisjoni valimisel on kõigil Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmetel üheksa (9) häält ning iga ühingu liige võib valida ülesseatud kandidaatide hulgast talle enam sobivad (9) üheksa isikut. Valiku tegemisel arvestatakse, et viis (5) hindamiskomisjoni liiget valitakse nende kandidaatide hulgast, kes on ühingu liikmed ja neli (4) kandidaatide hulgast, kes ei ole ühingu liikmed.

Enim hääli saanud kandidaatidest moodustub põhikomisjon selles järjestuse, kui palju hääli saadi, ülejäänutest saavad asendusliikmed.

8.4.3 Hindamiskomisjonist taandumine

Hindamiskomisjoni töös osalemine on vabatahtlik ning valitud hindamiskomisjoni liige võib ennast taandada, sellisel juhul asub tema asemele asendusliige.

Enne projektitoetuste taotluste hindama asumist esitavad hindamiskomisjoni liikmed deklaratsiooni huvide konflikti kohta. Hindamiskomisjoni liige peab ennast projektide hindamisest taandama juhul kui:

- Ta on menetlusosaline või menetlusosalise esindaja.

- Ta on menetlusosaline või menetlusalise sugulane, abikaasa, hõimlane või perekonnaliige.
- Ta on menetlusosalisest või selle esindajast tööalases, teenistuslikus või muus sõltuvuses.
- Ta on muul viisil isiklikult huvitatud asja lahendist või kui muud asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses.

Hindamiskomisjoni liige taandab ennast jooksvas taotlusvoorus selle tegevussuuna projektitoetuste taotluste hindamist, kus ta on toetuse taotluse esitajaga seotud isik. Teiste tegevussuundade projektitoetuste taotluste hindamisel ta osaleda võib.

8.4.4 Hindamiskomisjoni töökord

Hindamiskomisjoni liikmed valivad endi hulgast komisjoni esimehe ja aseesimehe, järgides põhimõtet, et üks juhtidest on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmete volitatud esindajate hulgast ja teine juhtidest ei ole seotud Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liikmelisusega.

Hindamiskomisjon on töövõimeline kui istungil osaleb vähemalt pool (5) hindamiskomisjoni liiget, sealhulgas esimees või aseesimees. Hindamiskomisjoni istungeid juhatab komisjoni esimees või aseesimees. Mõlema puudumisel lepatakse kokku uus komisjoni istungi aeg.

Hindamiskomisjoni liikmeid teavitab komisjoni istungi ajast ja toimumiskohast komisjoni tehniline sekretär (ühingu töötaja) e-kirja teel ja teatega ühingu koduleheküljel või vajadusel telefoni teel komisjoni esimehe või aseesimehe ettepanekul.

Hindamiskomisjon teeb oma otsused hääletamise teel. Otsus võetakse vastu lihthäälte enamusega. Häälte võrdse jaotumise puhul on määravaks komisjoni esimehe tema puudumisel aseesimehe hääl.

Iga hindamiskomisjoni liige saab projektitaotluste materjalid CD-plaadil, vajadusel mõnel muul infokandjal. Hindamiskomisjoni liikmed võivad projektitoetuste taotluste materjalidega töötada iseseisvalt. Taotlusedokumentide kopeerimine ja taotluste sisu avaldamine kolmandatele isikutele on keelatud. Peale hindamistoimingute teostamist tagastatakse kõik materjalid komisjoni tehnilisel sekretärile.

Hindamiskomisjoni liige täidab iga projektitoetuse taotluse kohta hindamislehe, mille toimetab allkirjastatult hindamiskomisjoni tehnilisele sekretärile. Hindamiskomisjoni liikmete täidetud hindamislehtede alusel koostatakse hindamistulemuste koondleht, kuhu kantakse kõigi komisjoni liikmete hinded. Hindamistulemuste koondlehe allkirjastavad kõik hindamisel osalenud hindamiskomisjoni liikmed.

Hindamise tulemusena moodustab hindamiskomisjon igale strateegia tegevussuunale esitatud projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse, mis esitatakse Läänemaa Rannakalanduse Seltsi juhatusele.

Hindamiskomisjon annab oma sisulise hinnangu, projektitaotluste paremusjärjestuse ja projektitaotluste rahastamise ettepanekud hiljemalt kolmekümne (30) tööpäeva jooksul arvates päevast, mil projektitoetuse taotlused anti üle hindamiskomisjoni liikmetele.

8.4.5 Hindamiskriteeriumid

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts hindab projektitoetuste taotlusi üldiste ja tegevussuuna eripära arvestavate hindamiskriteeriumite alusel. Ühiseid hindamiskriteeriume on viis, nende alusel hinnatakse kõiki taotlusi. Iga tegevussuuna eripärast lähtuvaid hindamiskriteeriume on kaks ja nende alusel hinnatakse vaid sama tegevussuuna taotlusi. Kõikide hindamiskriteeriumite hinnete osakaalud on võrdsed. Hindamiskriteeriumite täpsem kirjeldus lisas 11.

Tabel 18. Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Ühised hindamiskriteeriumid kõigi tegevussuundade jaoks	
1	Projekti kooskõla Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkidega
2	Kavandatud tegevuste kaudu loodav kasu kaluritele, rannakalandusele ja Läänemaa rannakalanduse piirkonnale
3	Kavandatud investeeringute ja tegevuste elujõulisus
4	Projektitaotluse sisemine sidusus ja süsteemne läbimõeldus
5	Projekti teostatavus ja kindlustatus inimkapitaliga
Tegevussuuna eripära arvestavad hindamiskriteeriumid	
Tegevussuund 1: Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	
1	Sadama multifunktsionaalsus – uued teenused ja teenuste kvaliteet
2	Sadama integreeritus piirkonna majandusega – koostöö sadama haldamisel ja teenuste pakkumisel rannapiirkonna erinevate huvirühmadega. Kalasadama või lossimiskoha olulisus piirkonnas
Tegevussuund 2: Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	
1	Kalandustoodete töötlemist ja turustamist korraldavad kalurid koostöös
2	Töötlemine ja turustamine keskendub kõrge lisandväärtusega toodetele ja nende viimisele otse tarbijani. Antakse lisandväärtus seni kasutamata kalaliikidele
Tegevussuund 3: Tegevuste mitmekesistamine	
1	Kavandatud tegevused tuginevad kohalikule ressursile ja aitavad kaasa ja rannakalanduse traditsioonidele säilimisele. Arendatakse uusi teenuseid või tegevusi, mis tagavad kaluri sõltumatuse tööandjast
2	Täiendava sissetuleku võimaluste loomine kohapeal, mis aitab kalandussektori ettevõtjale või tema pereliikmetele tagada täishõive
Tegevussuund 4: Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine	
1	Kavandatud tegevused tuginevad uuringutele ja kalateadlaste eksperthinnangutele
2	investeeringuobjekt on märgitud Keskkonnaameti või Keskkonnaministeeriumi perspektiivsete kudealade nimistusse ning investeeringule on saadud Keskkonnaameti pädeva ametniku hinnang ja kooskõlastus
Tegevussuund 5: kalandus/merenduslaste traditsioonide säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine.	
1	Kavandatud tegevused on suunatud laiale isikute ringile.
2	Kavandatud tegevused aitavad kaasa kalandus ja merendus traditsioonide säilitamisele ja edendamisele.

8.5 Kommunikatsiooniplaan

Läänemaa rannakalanduse Seltsi kommunikatsiooniplaan hõlmab kolmesuunalist teavitustegevust ja tagasiside kogumiseks vajalike kanalite kirjeldust. Teavitustegevuse suunad on:

1. Taotlusvoorude korraldamine
2. Kalandusalase ja muu teabe levitamise
3. Ühingu tegevuse ja kalanduse laiem tutvustamine

Teavitustegevuseks on võimalik kasutada järgmisi kommunikatsioonikanaleid:

- Ühingu koduleheküljel www.lrs.ee mis sisaldab:
 - Informatsiooni ühingu tegevuse, liikmete, juhtkonna ja otsuste kohta (protokollid ja aruanded)
 - Viited erinevatele kalandust, merendust ja toidu töötlemist puudutavatele õigusaktidele
 - Detailset informatsiooni projektitoetuste taotlemise kohta (õiguslikud alused, taotlusvormid, abimaterjalid, hindamiskomisjon koosseis ja töökorrad, hindamiskriteeriumid, toetatud projektide nimekiri ja näited elluviidud projektidest)
 - Kasulikud lingid, kus on viited erinevate kalandusuuringute ja erinevate kalandustoetuste kohta ning koolitusmaterjalid
 - Viited ühingu liikmete poolt pakutavate teenuste kohta
- E-kirjade listid (liikmeid 152)
- Teated kohalikus lehes „Lääne Elu“ ja portaalis „Läänlane“
- Artiklid maakondlikus ja üleriigilises meedias.
- Erinevad koosolekud ja arengufoorumid Läänemaa kalurkonnaga
- Ühingu juhatuse liikmete teavitustegevus omavalitsustes, eelkõige kalurkonna (ka elanikkonna) selle osaga, kelleni elektroonilise ja kohaliku meedia kaudu levitatakse info ei jõua
- Läänemaa kalandust tutvustavad üritused siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil

Suuremat tähelepanu tuleb teavitustegevuses pöörata sihtgrupile, kelleni elektroonilised teavituskanalid ei jõua. Sihtgrupi haaramiseks teavitusevälja rakendatakse järgmisi meetmeid:

- Teated paberkandjatel piirkondade olulisemates kohtades (KOVide teadetetahvlid, kauplused, bussipeatused jms)
- Ühingu juhatuse liikmete otsene teavitustöö oma piirkondades, kus juhatuse liikmed võtavad isiklikult kontakti isikutega (kaluritega), kelleni elektroonilised teavituskanalid ei jõua
- Ühingu palgaliste töötajate isiklikud kontaktid, kes selgitavad välja igale kalandusettevõtjale sobiva teavituskanali ning oluliste teadete puhul kasutavad neid (telefon, kodukülastus jms)
- Temaatilised infopäevad piirkondades, kus tutvustatakse ühingu tegevust, muudatusi kalanduspoliitikates ja erinevaid kalandusalaseid toetusskeeme

Kommunikatsiooniplaani elluviimise ja teavitustegevusega tegeleb ühingu palgaline töötaja ning vastutab ühingu juhatus.

8.5.1 Taotlusvoorude korraldamine

Eesmärk: teavitada Läänemaa kalandusettevõtjaid ja teisi potentsiaalseid taotlejaid Läänemaa Rannakalanduse Seltsi korraldatavatest projektitoetuse taotlusvoorudest.

Sihtgrupp: Läänemaa kalandus ja muud ettevõtjad, partnerorganisatsioonid, kohalikud omavalitsused ja laiem avalikus.

Teavituskanalid: teated kohalikus lehes „Lääne Elu“, ühingu kodulehekülgl www.lrs.ee, e-kirjad. Ühingu juhatuse liikmed kes tegelevad teavitustegevusega piirkondades. Erinevad koosolekud. Tegevmeeskonna isiklikud kontaktid.

Taotlusvoorude korraldamise alast teavitustegevust kirjeldab käesoleva strateegia peatükk 8.3.3 ja reguleerib toetusmeetmemeetme määrus ning muud seadusandlikud aktid.

8.5.2 Kalandusalase ja muu teabe levitamine

Eesmärk: tagada kalandusalase teabe, kalandusalase seadusandluse muudatuste ja muude kalandusalaste toetusmeetmete jõudmine sihtgruppi.

Sihtgrupp: Läänemaa kalandusettevõtjad

Teavituskanalid: teated kohalikus lehes „Lääne Elu“, ühingu kodulehekülgl www.lrs.ee, e-kirjad. Ühingu juhatuse liikmed, kes tegelevad teavitustegevusega piirkondades. Erinevad koosolekud.

8.5.3 Ühingu tegevuse ja kalanduse laiem tutvustamine

Eesmärk: tutvustada ühingu tegevust ja arengstrateegilisi eesmärke laiemale avalikkusele, propageerida kaluri elukutset ning kalandust kui Läänemaale olulist ja omast majandusharu.

Sihtgrupp: laiem avalikkus

Teavituskanalid: artiklid kohalikus ja üleriigilises meedias, osalemine erinevatel avalikel üritustel (messid, konverentsid jms). Läänemaa kalandust tutvustavate õppereiside korraldamine nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. Infovoldikute ja muude teavitusmaterjalide koostamine ning levitamine. Koostöö partnerorganisatsioonidega. Ühingu kodulehekülgl www.lrs.ee.

8.5.4 Tagasiside kogumine

Eesmärk: koguda tagasisidet ühingu toimimise kohta. Hinnata käesoleva Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia eesmärkide täitumist ja seirata rahastatud projektide elluviimist.

Tagasiside kogumise kanalid: ühingu üldkoosolekud (2 korda aastas), tagasiside Läänemaa Rannakalanduse Seltsi partnerorganisatsioonidelt. Maakondliku ja üleriigilise meedia monitooring. Tagasiside küsitlused korraldatud õppereisidelt ja messikülastustelt. Isiklikud kontaktid. Küsitlused ja uuringud.

8.5.5 Läänemaa Rannakalanduse Seltsi partnerorganisatsioonid

LRS teeb aktiivset koostööd kahel (riigi ja maakonna) tasandil.

Lisaks Maaeluministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile ja PRIAle on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi peamisteks koostööpartneriteks üleriiklikult järgmised organisatsioonid:

- Kalanduse teabekeskus – tegeleb kalandusalase teabe kogumise ja analüüsiga ning kalandusalaste koolituste korraldamisega.
- Kalanduse tegevusgrupid – Läänemaa Rannakalanduse Seltsi sõsarorganisatsioonid (MTÜ Hiiukala, MTÜ Saarte Kalandus, MTÜ Liivi Lahe Kalanduskogu, MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond, MTÜ Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, MTÜ Virumaa Rannakalurite Ühing, MTÜ Harju Kalandusühing). Tegelevad kalandusalaste toetusmeetmete rakendamise ja piirkonna kalandusettevõtjate esindamisega maakonna ning riigi tasandil.

Maakonna tasandil:

- Lääne Maavalitsus – tegeleb maakonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu tagamisega.
- Läänemaa Omavalituste Liit – ühendab piirkonna omavalitusi ning esindab nende huve.
- SA Läänemaa Arenduskeskus – maakondlik arenduskeskus, mis tegeleb maakonna ettevõtjate, omavalituste ja kodanikeühenduste nõustamisega.
- MTÜ Läänemaa Turism – maakondlik katusorganisatsioon, mis pakub oma liikmetele turismialaseid koostöö-, arendus-, ja turundusvõimalusi Haapsalus ja Läänemaal.
- MTÜ Kodukant Läänemaa – Läänemaa kodanikeühendusi, ettevõtjaid ja kohalikke omavalitusi ühendav organisatsioon, mis tegeleb LEADER-meetme rakendamisega Läänemaal.
- Keskkonnaameti Hiiu–Saare–Lääne regioon – tegeleb kalandus- ja looduskaitse alaste tegevustega Läänemaa kalanduspiirkonnas (Matsalu ja Silma looduskaitsealad).

9 Toetust saanud projektide seire ja strateegia tulemuslikkuse hindamine.

Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia tulemuslikkuse hindamiseks ning projektide seireks kogutakse järgmiseid andmeid:

- Läänemaa kalurite andmebaas – sisaldab andmeid muutuste kohta Läänemaa kalurkonnas (arv ja geograafiline paiknemine, vanuseline struktuur jms).
- Läänemaa kalanduse andmebaas – sisaldab andmeid kala lossimiskoguste, kalurite arvestuslike tulude, sadamate kasutusaktiivse jms kohta.
- Projektide andmebaas – sisaldab andmeid toetatud ja mittetoetatud projektide kohta KOVide ja tegevussuundade lõikes, samuti andmeid projektide elluviimise kohta.
- Projektide tulemuslikkuse andmebaas – sisaldab muutuste kirjeldust mis on toetusprojekti elluviimisega saavutatud, vastavalt eesmärkides seatud sihttasemetele.

Andmeid kogutakse ja analüüsitakse jooksvalt. Andmeid kogub, analüüsib ja hoiab Läänemaa Rannakalanduse Seltsi palgaline töötaja.

Strateegia seire ja hindamine on kavandatud kahetasandiliselt.

- Taotlusi ja nendes väljatoodud tulemusindikaatoreid seiratakse jooksvalt. Ühingu tegevjuht annab iga aastaselt juhatusele ja üldkoosolekule ülevaate vahendite kasutamiseks ja peamiste strateegianäitajate seisust.
- Kaks korda perioodi jooksul aastal 2018 ja 2020 koostatakse põhjalikum seire juba ellu viidud projektide kohta, kus koostatakse strateegia hindamine tegelike tulemuste ja väljundite hindamiseks.

Tabel 19. LRSi strateegia seire korraldus

	Strateegia/projektide seire	strateegia hindamine
Korraldaja	LRS juhatus	LRS juhatus
Tegija	LRS palgaline töötaja	LRS palgaline töötaja
Andmete kogumine ja analüüs	• Kalurite ja kalanduse andmebaas • Projektide andmebaas • Tulemuslikkuse andmebaas	• Seirearuanded • Ellu viidud projektide tulemused ja mõjud
Tegevuse pidevus	Pidev	2 korda (lõpp ja vahehindamine)
Periood	1 aasta	3 aastat
Heakskiitja	LRSi juhatus/ üldkoosolek	LRSi üldkoosolek
Otstarve	Muudatuste tegemine töökorralduses, iga aastase rakenduskavade koostamine	Strateegia ülevaatamine vahehindamisel.

autor: Mihkel Laan

Iga-aastane seirearuanne koostatakse järgmise struktuuri alusel:

- Eesmärk – eesmärkide sihtasemed on fikseeritud käesoleva tegevusstrateegia peatükis 7.
- Väljundid – toetatud ja elluviidud projektide arv ja toetusvahendid tegevussuundade lõikes.
- Tulemused – kirjeldatakse saavutatud tulemusi lähtuvalt eesmärkide sihtasemetest.
- Mõjud – kirjeldatakse ellu viidud toetusprojektide mõjusid mis aitavad läheneda püstitatud eesmärkide ja visiooni saavutamisele.

Iga-aastane seirearuanne on aluseks Maaeluministeeriumi–poolse kalandusmeetme seirearuandele.

Seirearuannet ei koostata tegevusstrateegia rakendamise esimesel aastal.

Seirearuanne võib olla strateegia muutmise aluseks iga aastasel Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkogul.

10 Rahastamiskava

Strateegia tegevussuundade vahelise eelarve määratlemisel lähtuti eelkõige piirkondlikel arengufoorumitel ja strateegia juhtgrupi koosolekutel kogutud informatsioonist, samuti võeti arvesse eelmise rahastus perioodi kogemusi. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine on oma olemuselt kõige kulukam tegevussuund ning sadamatevõrgustiku lõplik väljaarendamine nõuab olulisi investeeringuid.

Kala töötlemise ja otseturustamise jätkuv arendamine pakub kaluritele võimalust vääridada oma saake ning seeläbi saada suuremat teenistust.

Olulisel kohal on tegevuste mitmekesistamine. Pakkudes kalurile võimalust tegeleda teiste elualadega, tagame selle, et kalur ei lahku oma elukohast ning jääb suuremal või vähemal määral seotuks kalandusega.

Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine on läbiv teema kogu Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia koostamise protsessis. 3% eelarveosa on rahaliselt piisavalt suur, et tagada püstitatud eesmärkide saavutamine.

kalandus/merendustraditsioonide säilitamine ja sotsiaalse heaolu edendamine keskendub eelkõige kalanduse populariseerimisele, kalurite kogukonna identiteedi tugevdamisele ja säilitamisele, avalikus kasutuses olevate randumiskohtade arendamisele ning silmaringi laiendavate koolituste ning messiküllastuste toetamisele.

Tabel 20. Rahaliste vahendite jaotus strateegia tegevussuundade vahel

Tegevussuund	Proportsioon
1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	30%
2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	30%
3. Tegevuste mitmekesistamine	27%
4. Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine	3%
5. Kalandus/merendus traditsioonide edendamine. sotsiaalse heaolu edendamine	10%

Tabel 21. Rahaliste vahendite jaotus programmperioodi aastate lõikes.

Aasta	Protsent vahenditest
2015	0%
2016	30%
2017	30%
2018	20%
2019	20%
2020	Korraldatakse taotlusvoorusid eelmiste aastate jääkide arvelt
2021	Korraldatakse taotlusvoorusid jääkide ja lisavahendite arvelt
2022	Strateegia seire ja vahendite olemasolul taotlusvoorud

Tulenevalt eelmise perioodi kogemusest keskendub Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia viiele rahastusperioodi aastale. Tabelis 19 kirjeldatud eelarvevahendite jaotus võimaldab juba perioodi alguses käivitada suuremahulised projektid ning vältida vahendite kuhjumist perioodi lõppu. Samal ajal säilib strateegiatelgedes konkurents toetusvahenditele, mis aitab olulisel määral kaasa parimate projektitaotluste väljavalimisele. Projektitaotluste eelarvevahendite jaotus aastateks 2016 – 2020 loob investeeringutoetuste võimalused ka neile taotlejatele, kelle projektiidee hakkab realiseeruma alles perioodi lõpus.

Tabel 22. Taotlusvoorus ühele taotlusele antava toetuse ülempiirid

Tegevussuund	Toetuse ülempiir
1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	Tuleneb meetme määrusest
2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	100 000 €
3. Tegevuste mitmekesistamine	60 000 €
4. Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine	Tegevussuunas olemasolev summa
5. Kalandus/merendus traditsioonide edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine.	40 000 €

Tabel 23. tegevusgrupi jooksevkulude ja strateegia elavdamiskulude jaotus.

Kulunimetus	Tegevused
Tegevusgrupi jooksevkulud – 90%	- Ühingu igapäevane toimimine. - Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 rakendamine ja tegevuskavade elluviimine. - Projektitoetuste taotlusvoorude korraldamine. - Infoliikumuse tagamine. - Projektide seire ja seirearuannete koostamine. - Tegevusstrateegia seire. - Muud tegevused.
Strateegia elavdamiskulud – 10%	- Abimaterjalide koostamine ja trükkimine hõlbustamaks projektide koostamist ja elluviimist. - Infopäevade korraldamine - Personaalne nõustamine taotlusprojektide koostamisel ja elluviimisel. - Regulaarne info jagamine erinevate toetusvõimaluste kohta. - Vajadusel konsultantide ja erialaspetsialistide palkamine. - Edulugude avaldamine ühingu koduleheküljel ning kohalikus ja üleriigilises meedias.

Strateegia koostamise protsess

Uue perioodi (2015–2025) tegevusstrateegia koostamise protsess algas sisuliselt 2013. aasta sügisel, kui alustati Põllumajandusministeeriumiga aktiivseid konsultatsioone uue perioodi võimaluste selgitamiseks. Samal ajal alustati ka lõppeva perioodi (2009–2015) tulemuste analüüsi koostamist.

Läänemaa kalanduspiirkonna strateegia 2015–2025 koostamine toimus perioodil detsember 2013 – mai 2015. Strateegia koostamine baseerus järgmistel sisenditel:

- LRSi piirkonna sotsiaalmajanduslik analüüs ja kalanduse hetkeolukorra kirjeldus.
- Kaasamisseminarid Kesk-Läänemaal (Ridala ja Lääne-Nigula vald ning Haapsalu linn), Lõuna-Läänemaal (Hanila, Lihula ja Martna vald), Põhja-Läänemaal (Noarootsi ja Nõva vald) ning seminar Vormsi saarel.
- Strateegia juhtgrupi koosolekud.
- LRSi senise tegevuse ning strateegia analüüs.

Strateegia koostamiseks moodustati strateegia juhtrühm, kuhu kuulusid Ühingu juhatuse liikmed, revisjonikomisjoni ja projektide hindamise komisjoni liikmed. Lisaks need ühingu liikmed, kes selleks soovi avaldasid.

Tabel 24. LRSi piirkonna strateegia koostamise protsessi raames teostatud tegevused

Tegevus	Aeg, koht, osalejad
1. Laiendatud juhatuse koosolek. Analüüsi eelmise perioodi tulemusi ja uue perioodi väljakutseid. Kinnitati strateegia koostamise ajakava	20.12.13 Mihkli külalistemaja, osalejaid 8
2. Strateegia kaasamiseminarid. Kokku korraldati 4 kaasamiseminari, mille käigus käsitleti saavutusi lõppenud perioodil, lahendamata probleeme ja väljakutseid uueks perioodiks, organisatsiooni tugevusi ja nõrkusi ja muutmisvajadusi LRSi tegevusmustrites	- Kesk-Läänemaa foorum 24.01.14, osalejaid 19 - Lõuna-Läänemaa foorum 30.01.14, osalejaid 25 - Põhja-Läänemaa foorum 31.01.14, osalejaid 18 - Vormsi foorum 20.02.14, osalejaid 21
3. Strateegia juhtgrupi koosolek. Analüüsi kaasamiseminaridelt kogutud materjali, koostati esialgne swot analüüs ja kavandati peamised strateegia tegevussuunad	Dirhami kalurite maja 21.02.14, osalejaid 16
4. Strateegia juhtgrupi koosolek. Kinnitati swot analüüs ja strateegiad, sõnastati eesmärgid koos sihttasemetega ja visioon aastani 2025	Mihkli külalistemaja 23.04.14, osalejaid 11
5. Strateegia juhtgrupi koosolek. Sõnastati tegevuskava	Mihkli külalistemaja 14.05.14, osalejaid 15
6. Piirkonna sotsiaalmajandusliku analüüsi ja hetkeolukorra kirjelduse koostamine. Rahvastik, ettevõtlus, kalapüük ja müük, sadamad	Analüüsi koostas ühingu tegevjuht, analüüsi konsulteerisid Mihkel Laan ja Aado Keskpaik (Cumulus Consulting OÜ)
7. Strateegia esmane tööversioon. Valmis esmane tööversioon, mis esitati ühingu liikmetele ja partnerorganisatsioonidele täienduste ja ettepanekute tegemiseks	Ettepanekute ja täienduste tegemine perioodil mai–august 2014
8. Strateegia tutvustamine ühingu liikmetele ja strateegia eelkinnitamine	Ühingu üldkoosolekul 19.12.14, osalejaid 54
9. Strateegia eelarvevahendite jaotus telgede ja aastate lõikes	Strateegia juhtgrupp Mihkli külalistemajas 24.04.15, osalejaid 14
10. Strateegia kinnitamine	Ühingu üldkoosolekul 19.06.2015, osalejaid 69

Detailsed andmed osalejate ja koostatud analüüside kohta asuvad lisades 1 ja 2.

Kokku osales aruteludel enam kui 112 inimest, neist valdav osa 85 (76%) Läänemaa kutselised kalurid. Aruteludel osalenutest ühingu väliseid isikuid 31 (27%), ühingu liikmeid 81 (73%).

Abstract

Summary of the Läänemaa fishing area's action strategy 2015–2025

The Läänemaa fishing area is located in West-Estonia, in a relatively sparsely populated coastal area. It includes the parishes of Hanila, Lihula, Martna, Noarootsi, Ridala, Vormsi, Nõva and Lääne Nigula and the city of Haapsalu. As of January 1st 2015 approximately 24 370 people live in the area. The population of the area is declining continuously and this in almost all of the parishes, except for Ridala and Vormsi. According to the estimates of Statistics Estonia, the population in the area will keep declining. The area is located outside of big centres; the pole of attraction in the county level is Haapsalu, in the regional level Tallinn and Pärnu. Poles of attraction are important to people for work opportunities as well as for services (culture, commerce, public services etc.). From the fishing perspective, poles of attraction are important markets for the fishermen's products. The area as a whole can be considered a periphery. A large part of Läänemaa is environmentally protected, all together there are 180 protected objects in the area, and 16 of them are protected areas. Environmentally protected areas make up 32% of the county's area.

In 2014 there were 158 fishermen in the Läänemaa fishing area who had fishing authorisations, the number of coastal fishermen having risen a slight degree over the years. The average age of the fishermen is 53 years and this has remained stable, although structural ageing is taking place and the proportion of fishermen in the retirement age is growing, only a small number of young people are entering the fishing sector.

The income received from catches and landings has improved significantly over the years. Fishery researchers have not agreed upon the exact reasons for the substantial rise in landing sizes and therefore researchers remain careful and do not confirm the improvement of fish stocks.

Läänemaa's fishermen receive their income from fishing mostly over the period of 5 months, from May to October. The seasonal nature of the catches puts the fishermen in a relatively difficult position and forces them to look for extra income opportunities besides fishing. These extra income opportunities are mostly agriculture, forestry, provision of tourism services and many fishermen are engaged in classic paid employment.

According to the Ministry of Agriculture there were 43 fish landing sites in active use in the Läänemaa fishing area in 2013, over the years the number of fish landing sites has decreased slightly. Most of the catches (89,3%) are brought to land in one of the 13 fishing ports or fish landing sites in the Läänemaa fishing area.

8 coastal fishing companies are engaged in the processing and direct marketing of the fish, 2 companies have purchased modern equipment and are capable of producing approximately 600 kg a day. 6 companies are engaged in processing and direct marketing of the fish on a smaller scale.

Between 2010 and 2013 the NGO "*MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts*" (Läänemaa Coastalfishing Association) organized 8 calls for proposals for the EKF measure 4.1. "Sustainable development of fishing areas" where 2 567 426 euros were given out to fishing companies, local governments and fishermen's NGOs. The level of investment in the Läänemaa fishing area amounted to 3 320 075 euros, own contribution being 752 694 euros. All together it was proposed to PRIA to support 105 requests.

Over half of the funding (53,8%) went to the renovation of fishing ports and fish landing sites.

The preparation for the Läänemaa fishing area action strategy 2015–2025 began in December 2013. All together 12 meetings were held with more than 112 people attending, most of them being professional fishermen. For the sustainable development of coastal fishing the following goals were set for the year 2025:

- To develop at least 7 ports in the Läänemaa fishing area where a variety of services can be offered. Priorities are the ports of Dirham, Hara, Nõva, Puise, Topu and Virtsu and the fish landing site of Rälby.
- To increase the on site processing of fish and support the creation of a functional commercial association of fishermen.
- To diversify fishermen's activities to secure all year round income for fishermen
- In cooperation with the Environmental Board and fishery researchers improving fish nursery areas.
- To secure the preservation of fishing and maritime traditions and to strengthen the fishermen's community identity.
- To improve the knowledge, skills and cooperation abilities of fishermen.

To reach these goals, the NGO "*MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts*" (Läänemaa Coastalfishing Association) decided to use all of the European Maritime and Fisheries Fund measure 3.2 "Implementation of the community led local development strategy" courses of action based on the following distribution of funding:

1. Renovation of fishing ports and fish landing sites – 30%
2. Processing and direct marketing of fishing products – 30%
3. Diversification of activities – 27%
4. Reproduction of fish stock and restoration of fish nursery areas – 3%
5. The preservation and promotion of fishing and maritime cultural traditions. Promotion of social wellbeing – 10%

The strategy and the courses of action will be implemented through different projects by Läänemaa's fishermen, processors of fishery products, tourism

companies in the coastal area, fishermen's organizations and by local authorities in the fishing area together with the NGO "*MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts*". The European Maritime and Fisheries Fund and the Estonian government support the implementation of the projects financially. The right to choose the projects and responsibility for them lies on the NGO "*MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts*". Projects that will be supported will be chosen based on an annual call for proposals. The evaluation committee set up by the NGO "*MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts*" will evaluate applications for project funding; the committee will evaluate applications based on the criteria outlined in the strategy. The final decision will be made by the management board or the general meeting depending on the application's financial scale.

Kasutatud materjalid

1. Uuring „Kala ja kalatoodete turg Eestis 2011“ Eesti konjunktuuriinstituut
2. Uuring „Kala ja kalatoodete turg Eestis 2014“ Eesti Konjunktuuriinstituut
3. Uuring „Tööjõu kompetentside ja oskuste taseme ning tööturuvajaduste väljaselgitamine kalandussektoris“ Eesti Uuringukeskus OÜ
4. Uuring „Kalanduspiirkondade säästva arengu meetme rakendamise mõju ranna- ja sisevete kalandusele ning kohalikule arengule“ Ernst & Young Baltic AS
5. Läänemaa Aastaraamat 2013
6. Uuring „Läänemaa majandusülevaade 2012“ Läänemaa Arenduskeskus SA
7. Uuring "Läänemaa rahvastikuränne" OÜ KT Europrojekt Management 2010
8. Uuring "Regionaalne pendelränne" Rein Ahas, Siiri Silm, Kadri Leetmaa, Tiit Tammaru, Erki Saluveer, Olle Järv, Anto Aasa, Margus Tiru 2010
9. Uuring "Regionaalne pendelränne" (kordus) Rein Ahas, Siiri Silm 2013.
10. Statistikaameti kodulehekülg www.stat.ee
11. Põllumajandusministeeriumi kalanduse andmebaas www.agri.ee
12. Keskkonnaministeeriumi kalanduse andmebaas www.envir.ee
13. Hanila valla arengukava 2008–2020 <http://www.hanila.ee>
14. Ridala valla arengukava 2013–2022 <http://ridala.kovtp.ee/uldinfo>
15. Vormsi valla arengukava 2011–2025 <http://vormsi.ee>
16. Haapsalu linna arengukava 2012–2016 <http://www.haapsalu.ee>
17. Lihula valla arengukava 2011–2018 <http://www.lihula.ee>
18. Marta valla arengukava 2012–2022 <http://martna.kovtp.ee>
19. Nõva valla arengukava 2007–2017
<http://www.novavald.ee/index.php/1>
20. Noarootsi valla arengukava 2013–2020 <https://noarootsi.kovtp.ee>
21. Lääne maakonna arengustrateegia 2011–2025 www.lmv.ee
22. MTÜ Kodukant Läänemaa LEADER–strateegia aastateks 2014–2020
www.kklm.ee
23. Eesti merenduspoliitika 2014–2020 www.mkm.ee
24. Eesti kalanduse strateegia 2014–2020 www.agri.ee

LISAD

Lisa 1. Osalemine strateegia koostamise kaasamisseminaridel

Seminar	osalejaid	kalureid	kalureid %	muu
Laiendaud juhatus 20.12.13	8	6	75	2
Kesk Läänemaa foorum 24.01.14	19	14	73	5
Lõuna Läänemaa foorum 30.01.14	25	16	64	9
Põhja Läänemaa foorum 31.01.14	18	13	72	5
Vormsi saare foorum 20.02.14	21	6	29	15
Strateegia juhtgrupp 21.02.14	16	11	69	5
strateegia juhtgrupp 23.04.14	11	10	91	1
strateegia juhtgrupp 14.05.14	15	13	86	2
Strateegia juhtgrupp 11.11.14	20	13	65	7
Strateegia tutvustus/eelkinnitamine 19.12.14	54	47	87	7
Strateegia juhtgrupp 24.04.15	15	9	60	6
Strateegia kinnitamine 19.06.15	69	67	97	2

Seminaridel osalenud isikud:

Eedi Suurküla, Kaido Eerik, Ene Sarapuu, Indrek Jõgisoo, Mart Vahtel, Aivar Oruste, Eldur Lepik, Taavi Suitsberg, Hillar Silm, Raivo Erik, Jaan Sims, Andrus Eltmaa, Indrek Loo, Helmuth Kaljo, Ants Ale, Lauri Lilleoks, Eimar Matsik, Jaak Sünt, Arvo Eerik, Helen Koppa, Jaak Otisalu, Andres Habak, Tõnu Tiidussalu, Teet Simisker, Kaljo Epner, Enn Soop, Arvi Vamper, Jaan Kivisalu, Taavi Vihur, Neeme Mereväli, Raivo Rahu, Aare Laos, Uno Tali, Peeter Pere, Kalju Klaamas, Aimar Roomets, Tarmo Viikmaa, Rein Pallo, Mati Malein, Arno Peksar, Mardo Leiumaa, Madis Riive, Kaido Klaamas, Hellat Rumvolt, Alari Oruste, Lembit Oruste, Heino Niklas, Triin Lepp, Deiwh Rahumägi, Artur Kisler, Andres Mägi, Tiit Saar, Toivo Tulvik, Madis Otsa, Gert Soomuste, Endel Heinleht, Arne Mägi, Ülo Grundsten, Jonne Berggren, Anders Olav Lindberg, Ove Koska, Urmas Pau, Ilmar Koppelmaa, Meeme Veisson, Anu Streng, Ants Streng, Algor Streng, Kaido Valm, Elle Puurmann, Urmo Pollisinski, Ain Salupõld, Koit Kõiveer, Tanel Viks, Toomas Puurmann, Marek Vaan, Meelis Kaustel, Jaak Veleri Sadul, Ott Liivlaid, Ervin Silm, Jaak Hansman, Mati Liivlaid, Toomas Schmidt, Devid Leppimann, Tõnu Hiie, Peeter Pajumaa, Olev Silde, Boriss Grigorjev, Sulev Vamper, Rando Toomingas, Jaanus Rooseniit, Ants Sibul, Ilis Gemst, Marko Ulla, Alar Kruusmaa, Kalle Täht, Allan Nõupuu, Kersti Täht, Matis Trei, Tarmo Mereväli, Aare Hirv, Rasmus Ollemaa, Tiit Mansberg, Rostislav, Gurjev, Siim Kallas, Aivar Junker, Kaarel Raudkivi, Enn Kirs, Hans Laht, Aleksandr Kurkula, Tiit Randla.

Seminaridel osalenud organisatsioonide nimekiri

1. MTÜ Kodukant Läänemaa
2. Maainfo keskus
3. MTÜ Läänemaa Turism
4. Keskkonnaameti Hiiu Saare Lääne regioon.
5. SA Läänemaa Arenduskeskus.

Lisa 2. Strateegia koostamisel kasutatud ja läbi viidud uuringud

Strateegia sisendiks koostati järgmised uuringud ja analüüsid:

- **Läänemaa kalanduspiirkonna väljapüükide ja tulu dünaamika 2006–2013** – uuringu käigus koostati perioodi väljapüükide statistika kalaliikide kaupa ning kalasaakide eeldatav müügikäive.
- **Kala lossimine Läänemaa lossimiskohtades 2009 – 2013** – uuringu käigus koostati lossimiste statistika kalaliikide kaupa Läänemaa lossimiskohtades ja kalasaakide eeldatav müügikäive lossimiskohtade kaupa.
- **Läänemaa kalurite väljapüükide ja tulu dünaamika 2011 – 2013** – uuringu käigus koostati püükide ja tulude statistika iga kalapüügiloa omaniku kohta eraldi. Uuring andis võimaluse hinnata kalurite sissetulekuid kalandusest, välja selgitada suurimate püüdjate püügi osakaal kogupüügist ning hinnata kalurite tulude sesoonsust.
- **Läänemaa kalurkonna andmebaas** – siia koondati üldised andmed Läänemaa kalurkonna kohta: geograafiline paiknemine, kasutuses olevad paadid ja püügivahendid, kalurkonna vanuseline struktuur ja selle muutused, kalurite kõrvaltegevused.
- Uuringute koostamiseks kasutati Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi vastavasisulisi avalikke andmebaase

Lisa 3. Strateegia kinnitamise protokoll

ÜLDKOGU PROTOKOLL

Haapsalu

19.06.2015

nr.18

Algus kell 15.00, lõpp kell 17.00

Juhatas: Margus Medell

Protokollis: Taavi Suitsberg

Võtsid osa ühingu liikmed: Triin Lepp, Eldur Lepik, Kalle Täht, Indrek Jõgisoo, Ott Liivlaid, Arne Mägi, Madis Otsa, Mati Liivlaid, Allan Nõupuu, Sulev Vamper, Matis Trei, Anders Olav Lindberg, Jaak Sünt, Ants Ale, Ene Sarapuu, Aivar Oruste, Taavi Suitsberg, Andres Habak, Uno Tali, Tarmo Mereväli, Arvo Erik, Raivo Eerik, Alar Kruusmaa, Jaak Hansaman, Indrek Loo, Aare Hirv, Gert Soomuste, Marko Ulla, Lauri lilleoks, Boriss Grigorjev, Rasmus Ollemaa, Kersti Täht, Kaido Eerik, Mati Malein, Tarmo Viikmaa, Enn Soop, Eimar Matsik, Eedi Suurküla, Jaan Sims, Rostislav Gurjev, Meelis Kaustel, Endel Heinleht, Heino Niklas, Siim Kallas, Arvi Junker, Teet Simisker, Aivar Junker, Ants Sibul, Rando Tomingas, Kaarel Raudkivi, Jaanus Rooseniit, Tõhu Tiidussalu, Koit Kõiveer, Jonne Berggren, Ilmar Koppelmaa, Andrus Eltmaa, Enn Kirs, Hillar Silm, Devid Leppimann, Ilis Gemst, Hans Laht, Olev Silde, Aleksandr Kurkula, Tiit Randla, Tõnu Hiie, Peeter Pajumaa.

Volituse alusel: Arno Peksar.

Tegevmeeskond: Margus Medell

Kvoorum: Ühingul on 91 liiget, üldkoosolekul osaleb 67 (74%). Ühingu üldkogu on otsustusvõimeline.

Päevakord:

1. Ühingu Põhikirja muutmine.
2. Ühingu 2014 aasta aruande arutelu ja kinnitamine.
3. 2015 aasta esimese poolaasta halduskulude rakenduskava muutmise arutelu ja kinnitamine.
4. 2015 aasta teise poolaasta halduskulude rakenduskava arutelu ja kinnitamine.
5. Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 arutelu ja kinnitamine.
6. muud küsimused.

5. Läänemaa Kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015–2025 arutelu ja kinnitamine.

Margus Medell: strateegia eelkinnitamine toimus 2014 aasta detsembri üldkoosolekul. praegusel hetkel on strateegiasse lisandunud uus telg "merendus ja kalandustraditsioonide säilitamine ja edendamine ja sotsiaalse heaolu edendamine" seoses sellega on vaja läbi arutada uue teljega seonduvad eesmärgid ja hindamiskriteeriumid. samuti on vaja arutada eelarve vahendite jaotust telgede vahel ning eelarve jaotust perioodi aastate lõikes. Strateegia on läbinud Põllumajandusministeeriumi konsultatsioonid ning sisaldab kõikki nõutud osasid, seega võin kinnitada, et Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015 – 2025 on kinnitamiseks valmis.

Toimus arutelu strateegia eesmärkide, hindamiskriteeriumite, eelarve vahendite jaotuse (telgedevaheline ja aastate lõikes) osas.

Ühingu liikmete üksmeelne arvamus oli, et strateegia katab kõik kalandusega seotud valdkonnad, strateegia eesmärgid aitavad kaasa kalanduse arengule Läänemaa kalanduspiirkonnas, väljatöötatud hindamiskriteeriumid aitavad välja valida parimad projektid. Ühingu töökorraldus tagab kõigi taotlejate ühetaolise kohtlemise ning otsustusprotsesside läbipaistvuse, eelarvevahendite jaotus on otstarbekas ning tagab EU toetusvahendite efektiivse kasutamise.

Otsustati

Kinnitada Läänemaa Kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2015 – 2025 esitatud kujul.

Hääletustulemus

osales 67 liiget
poolt hääletas 67 liiget
vastu hääletas 0 liiget
erapooletu 0 liiget.

Koosolekut juhatas
Margus Medell

protokollis
Taavi Suitsberg

Lisa 4. Kalanduspiirkonna üldine iseloomustus

Tabel 1. Rahvaarvu dünaamika vanuserühmas 0–6 eluaastat

	2004	2007	2010	2013	Muutus (2004–2013)	Muutus, %
Haapsalu linn	754	750	785	782	28	3,7
Hanila vald	92	79	84	74	–18	–19,6
Kullamaa vald	58	61	49	48	–10	–17,2
Lihula vald	193	180	159	123	–70	–36,3
Martna vald	53	44	49	41	–12	–22,6
Noarootsi vald	37	52	42	42	5	13,5
Nõva vald	11	14	15	11	0	0,0
Ridala vald	220	188	202	228	8	3,6
Lääne–Nigula vald	316	276	291	267	–49	–15,5
Vormsi vald	13	13	14	17	4	30,8
LRS Piirkond	1689	1596	1641	1585	–104	–6,1
Läänemaa kokku	1 747	1 657	1 690	16 33	–114	–6,5
Eesti	86 232	93 484	103 626	106 306	20 074	23,3

Tabel 2. Rahvaarvu dünaamika vanuserühmas 7–18 eluaastat

	2004	2007	2010	2013	Muutus (2004–2013)	Muutus, %
Haapsalu linn	2 031	1 710	1 375	1 245	–786	–38,7
Hanila vald	289	223	184	155	–134	–46,4
Kullamaa vald	201	184	143	99	–102	–50,8
Lihula vald	533	459	363	303	–230	–43,2
Martna vald	201	154	120	80	–121	–60,2
Noarootsi vald	142	118	81	59	–83	–58,5
Nõva vald	93	68	37	28	–65	–69,9
Ridala vald	647	557	507	466	–181	–28,0
Lääne–Nigula vald	908	796	620	522	–386	–42,5
Vormsi vald	30	22	26	21	–9	–30,0
LRS Piirkond	4874	4107	2313	2879	–1 995	–40,9
Läänemaa kokku	5 075	4 291	3 456	2 978	–2 097	–41,3
Eesti	222 023	187 061	161 885	152 882	–69 141	–31,1

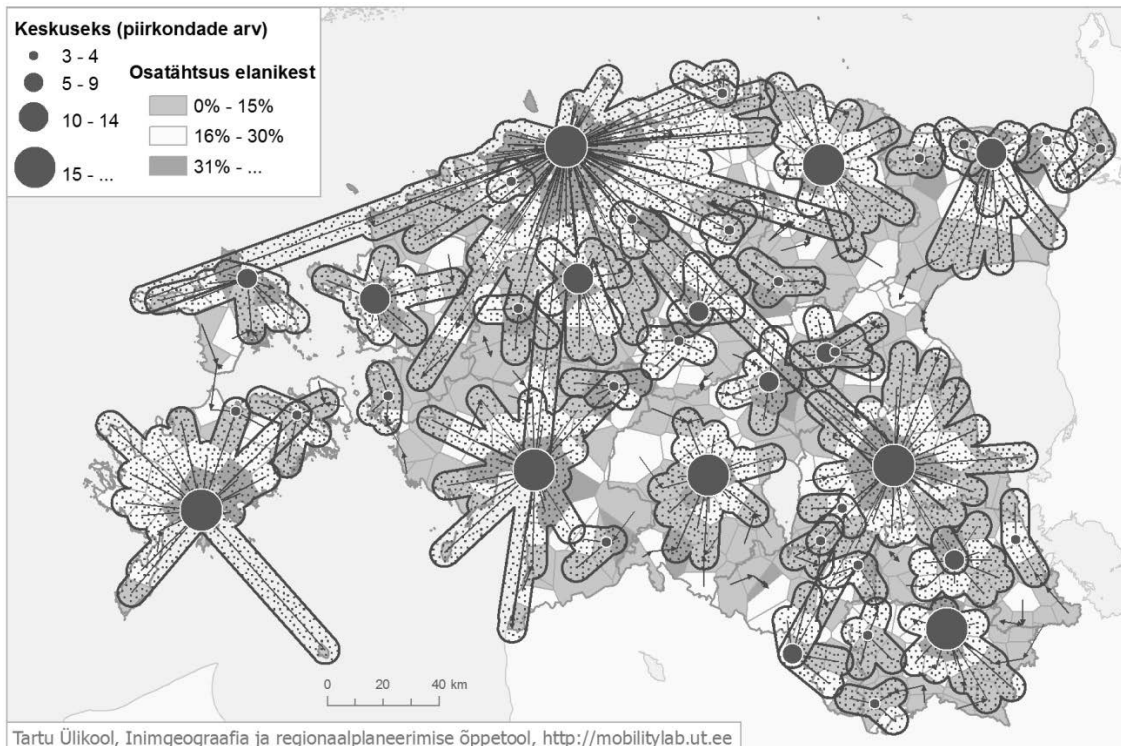
Tabel 3. Rahvaarvu dünaamika vanuserühmas 19–64 eluaastat

	2004	2007	2010	2013	Muutus (2004–2013)	Muutus, %
Haapsalu linn	7 532	7 205	7 160	6 783	–749	–9,9
Hanila vald	1 130	1 081	1 037	993	–137	–12,1
Kullamaa vald	901	829	780	733	–168	–18,7
Lihula vald	1 712	1 692	1 618	1 527	–185	–10,8
Martna vald	618	618	607	559	–59	–9,6
Noarootsi vald	528	558	592	586	58	11,0
Nõva vald	290	282	274	252	–38	–13,1
Ridala vald	2 039	2 025	2 192	2 265	226	11,1
Lääne–Nigula vald	2 855	2 854	2 893	2 778	–77	–2,7
Vormsi vald	212	231	300	300	88	41,5
LRS Piirkond	16 916	16 546	16 673	16 043	–873	–5,1
Läänemaa kokku	17 817	17 375	17 453	16 776	–1 041	–5,8
Eesti	865 746	847 835	866 693	860 021	–5 725	–0,7

Tabel 4. Rahvaarvu dünaamika vanusegrupis 65+ eluaastat

	2004	2007	2010	2013	Muutus (2004–2013)	Muutus, %
Haapsalu linn	1 990	2 156	2 148	2 268	278	14,0
Hanila vald	337	353	357	358	21	6,2
Kullamaa vald	243	255	270	287	44	18,1
Lihula vald	508	521	535	557	49	9,7
Martna vald	188	181	196	201	13	6,9
Noarootsi vald	185	181	180	180	–5	–2,7
Nõva vald	89	99	98	95	6	6,7
Ridala vald	377	405	410	453	76	20,2
Lääne-Nigula vald	681	699	709	721	40	5,9
Vormsi vald	53	55	59	69	16	30,2
LRS Piirkond	4 408	4 650	4 692	4 902	494	11,2
Läänemaa kokku	4 651	4 905	4 962	5 189	538	11,6
Eesti	222 025	232 368	233 123	239 127	17 102	7,7

Allikas: rahvastikuregister

Joonis 1. Peamine sihtkoha piirkond, kuhu on suurim elukohta ja töötaja ankurpunkti vahel liikujate osatähtsus lähtekoha piirkonna elukohtade arvust tööperioodil (Ahas et al 2013)

Tabel 5. Ettevõtete suurus töötajate arvu alusel aastal 2012

	Kokku	Vähem kui 10	10–49	50–249	250 ja enam
Lääne maakond	1925	1818	90	16	1
Haapsalu linn	705	656	39	9	1
Hanila vald	114	110	3	1	0
Kullamaa vald	85	83	2	0	0
Lihula vald	190	177	10	3	0
Martna vald	80	77	3	0	0
Noarootsi vald	84	83	1	0	0
Nõva vald	50	48	2	0	0
Lääne-Nigula vald	274	257	15	2	0
Ridala vald	285	271	13	1	0
Vormsi vald	58	56	2	0	0
LRS piirkond kokku	1840	1735	88	16	1

Allikas: Läänemaa majandusülevaade 2012

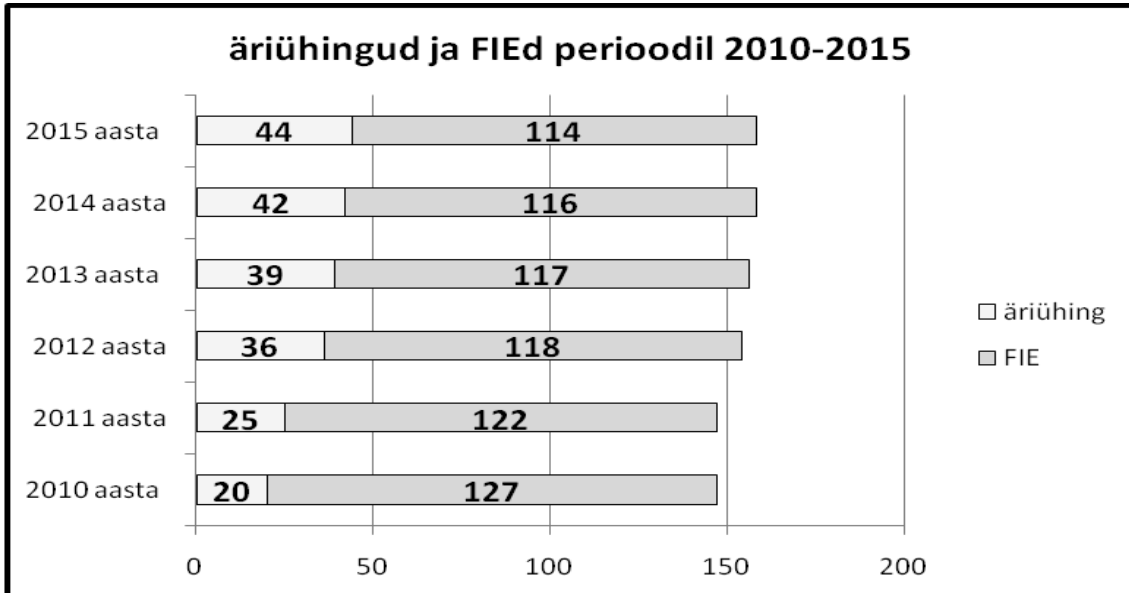
Tabel 6. Töötute aasta keskmised absoluutarvud aastatel 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Haapsalu	266	772	510	371	288	248
Hanila	39	87	104	66	69	59
Kullamaa	15	46	43	29	28	26
Lihula	43	131	129	105	87	77
Martna	32	50	45	25	27	33
Noarootsi	14	39	26	17	16	19
Nõva	0	10	19	13	9	7
Lääne-Nigula	81	218	175	117	86	76
Ridala	82	217	172	114	97	91
Vormsi	12	16	21	22	14	7
LRS piirkond	569	1540	1201	850	693	643
Läänemaa kokku	584	1 586	1 244	879	721	643
Eesti kokku	30 374	87 282	65 260	47 405	39 670	33 520

Allikas: Töötukassa 2014

Lisa 5. Kalapüük, kalurkond, laevastik

Joonis 2. Äriühingute ja FIEde osakaalu muutus kalapüügiloa omanike hulgas 2010–2015

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Tabel 9. Läänemaa kalurite tulud kalapüügist aastaste püügiperioodide kaupa 2009–2014

Aasta	Periood mai – september		Periood oktoober – jaanuar	
	Püügitulu €	%	Püügitulu €	%
2009	63 988	78,2	21 314	21,8
2010	91 730	88,4	19 304	11,5
2011	115 607	79,0	30 623	21,0
2012	210 573	72,9	43 639	26,9
2013	228 476	73,3	83 607	26,6
2014	173 475	59,4	118 143	40,6

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Tabel 10. Läänemaa kalurite sissetulekud (€) kalapüügist tulugruppide kaupa 2011–2014

	2011			2012			2013			2014		
KOV	0–1755	1756 – 3485	3486	0–1755	1756 – 3485	3486	0–1755	1756 – 3485	3486	0–1755	1756 – 3485	3486
Haapsalu	43	5	0	44	3	4	40	1	10	37	3	10
Vormsi	3	0	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0
Ridala	25	2	1	23	3	2	20	1	7	20	4	3
L-Nigula	5	1	0	6	0	0	5	1	0	4	1	1
Nõva	5	1	1	6	1	0	4	3	0	4	2	1
Noarootsi	11	0	0	11	0	0	9	2	1	8	3	2
Lihula	13	4	1	10	6	2	9	3	6	7	4	7
Hanila	16	1	1	14	4	1	12	5	2	12	3	4
Martna	4	0	0	4	0	0	4	1	0	4	0	0
LRS	125	14	4	122	17	9	87	17	26	100	20	28
%	87,4	9,8	2,8	82,4	11,5	6,1	66,9	13,0	20,0	67,5	13,5	19,0

Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Tabel 11. Läänemaa kalalaevastik seisuga 31.12.2013

			Materjal			Pikkus	
KOV	Arv	Vanus keskmine	Puit	Metall	Plastik	Alla 7 meetri	Üle 7 meetri
Haapsalu	28	19,7	5	3	20	23	5
Hanila	33	22,9	13	1	19	23	10
Noarootsi	23	16,2	2	0	21	22	1
Ridala	42	20,3	13	4	25	31	11
Lihula	14	31,6	11	0	3	10	4
Nõva	8	20,2	4	0	4	4	4
Vormsi	2	15,5	0	0	2	2	0
LRS	150	20,9	48	8	94	115	35

Allikas: Põllumajandusministeerium

Tabel 12. Meetme 1.4 „väikesemahuline rannapüük“ toetused perioodi 2010–2013 KOVide lõikes

KOV	Taotlusi	Investeeringu maht €	Toetus €	Toetus kaluri kohta €
Haapsalu	7	54 973	32 883	671
Hanila	4	21 732	13 672	804
Noarootsi	2	11 781	7 030	639
Ridala	18	245 811	150 710	5 581
Lihula	6	63 068	37 816	2 224
Nõva	5	57 701	34 617	6 923
Vormsi	1	1 027	616	154
Lääne Nigula	2	13 227	7 933	1 587
LRS kokku	45	469 319	285 278	2 037

Allikas: PRIA ja koostaja arvutused

Lisa 6. Sadamad ja lossimiskohad

Tabel 13. Läänemaa kala lossimiskohtade lossimiskoguste muutus perioodil 2009–2014 (kg)

Noarootsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Dirhami sadam</i>^x	4 489	5 362	4 200	4 192	4 220	7 618
Einby lossimikoht	95	83	190	134	113	6
Elbiku lossimikoht	551	448	1 421	1 213	1 545	1 456
<i>Hara sadam</i>^x	3 667	5 752	4 107	5 557	5 806	7 047
Paslepa lossimiskoht	1 606	1 792	1 558	1 022	1 699	3 795
Pöösaspea lossimikoht	0	0	55	0	50	45
Ramsi lossimikoht	420	368	242	398	349	326
Riguldi lossimikoht	1 534	2 165	1 785	1 466	1 604	2 017
Riguldi jõe lossimiskoht	0	3	23	118	121	110
Roosta lossimiskoht	1 732	1 426	317	647	275	1 027
Saare lossimiskoht	616	480	140	1 026	0	0
<i>Spithami lossimikoht</i>^x	13 416	13 188	10 392	10 583	10 184	5 867
Telise lossimiskoht	333	956	1 326	1 107	1 011	1 518
Vööla lossimikoht	0	69	265	86	11	476
Österby sadam	70	173	0	62	145	97
Sutlepa lossimiskoht	517	549	0	0	0	0
Noarootsi vald kokku	29 016	32 816	26 019	27 613	27 133	31 406
Vormsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Borrby lossimikoht	0	39	45	41	72	60
Hullo lossimikoht	0	0	17	97	364	1 014
Norrby lossimiskoht	0	0	141	141	220	443
<i>Rumpo lossimikoht</i>^x	0	6	71	132	633	642
<i>Rälby lossimiskoht</i>^x	0	33	269	920	443	541
Sviby sadam	664	845	0	134	0	45
Kersleti lossimiskoht	0	0	0	18	0	0
Vormsi vald kokku	664	922	542	1 483	1 732	2 744
Lihula vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Keemu sadam</i>^x	5 141	8 514	9 921	10 451	15 262	15 455
Penijõe sadam	2 274	2 615	3 761	2 859	0	0
Saastna sadam	4 502	4 556	3 596	6 017	8 235	9 544
<i>Suitsu lossimiskoht</i>^x	2 900	2 216	4 115	5 002	9 955	12 854
Lihula vald kokku	14 817	17 901	21 393	24 329	33 452	37 853
Ridala vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Haeska lossimiskoht	291	442	334	1834	1366	1 802
Jugassaare sadam	746	1 044	1 042	1 230	1 700	1 987
Kiideva sadam	1 424	1 441	1 086	2 768	5 511	4 188
Laomäe lossimiskoht	61	109	124	50	72	25
<i>Puise sadam</i>^x	4 435	7 883	3 447	6 346	12 665	34 348
Pullapää sadam	2 705	2 567	2 862	3 796	6 620	5 248
Pusku lossimiskoht	242	429	616	1 041	4 242	1 796
Rohuküla sadam	234	348	728	349	349	724
Sündeva lossimiskoht	312	414	427	1 401	1 177	1 050
<i>Topu sadam</i>^x	14 378	18 891	11 049	24 107	35 645	24 456
Uuemõisa lossimiskoht	0	138	163	0	0	23
Laiasoone lossimiskoht	1 041	2 713	1 130	0	0	0
Ridala vald kokku	25 869	36 399	23 008	42 922	71 347	78 683
Hanila vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pivarootsi sadam	617	1 080	1 132	1 841	1 500	2586

Rooglaiu sadam	885	538	662	572	1 572	671
Virtsu sadam^x	174 031	189 432	173 531	121 664	125 670	118 624
Vanalinna lossimiskoht	0	0	1 451	93	34	0
Vana ranna lossimiskoht	63	99	107	201	121	205
Rame lossimiskoht	0	0	0	7	0	0
Hanila vald kokku	175 596	191 149	176 883	124 378	128 897	122 386
Nõva vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nõva sadam^x	11 832	38 539	35 644	13 323	18 347	13 080
Nõva jõe lossimiskoht	0	25	137	15	0	0
Peraküla lossimiskoht	0	2	114	0	0	0
Rannaküla lossimiskoht	871	274	2	169	0	108
Nõva vald kokku	12 703	38 840	35 897	13 507	18 347	13 188
Haapsalu linn	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Haapsalu sadam^x	20 327	23 874	36 573	34 064	55 476	54 518
LRS piirkond kokku	280 164	343 446	323 059	274 906	345 031	353 925

^x tähistab olulist lossimiskohta omavalituses. *Allikas:*

Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Tabel 14. Sadamate ja lossimiskohtade kasutusaktiivsus kalurite poolt 2009–2014

Noarootsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Keskmine
Dirhami sadam^x	17	18	17	16	18	14	16,7
Einby lossimiskoht	0	0	3	2	2	1	1,3
Elbiku lossimiskoht	0	0	15	11	10	13	8,1
Hara sadam^x	0	0	35	33	31	28	21,1
Paslepa lossimiskoht	0	5	6	4	10	11	6
Põõsaspea lossimiskoht	0	0	1	0	1	1	0,5
Ramsi lossimiskoht	0	0	5	6	2	3	2,6
Riguldi lossimiskoht	17	17	17	21	20	21	18,8
Riguldi jõe lossimiskoht	0	0	2	1	1	0	0,7
Roosta lossimiskoht	0	0	5	9	3	8	4,2
Saare lossimiskoht	0	0	3	3	1	0	1,2
Spithami lossimiskoht^x	0	1	34	29	23	27	19
Telise lossimiskoht	0	0	6	7	4	3	3,4
Vööla lossimiskoht	0	0	4	4	1	3	2
Österby sadam	0	0	0	2	2	2	1
Sutlepa lossimiskoht	2	2	0	0	0	0	0,7
Vormsi vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Borrby lossimiskoht	0	0	2	1	4	1	1,3
Hullo lossimiskoht	0	0	1	1	3	1	1
Norrby lossimiskoht	0	0	1	1	1	1	0,7
Rumpo lossimiskoht^x	0	0	1	1	1	1	0,6
Rälby lossimiskoht^x	0	0	3	2	2	2	1,5
Sviby sadam	2	6	0	1	0	1	1,7
Kersleti lossimiskoht	0	0	0	2	0	0	0,3
Lihula vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Keemu sadam^x	5	5	8	5	8	6	6,2

Penijõe sadam	1	1	2	1	0	0	0,8
Saastna sadam	9	8	6	8	7	10	8
Suitsu lossimiskoht^x	0	2	4	2	4	3	2,5
Ridala vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Haeska lossimiskoht	0	0	5	3	4	4	2,7
Jugassaare sadam	0	0	2	2	2	2	1,3
Kiideva sadam	7	7	6	7	9	9	7,5
Laomäe lossimiskoht	0	0	2	1	1	1	0,8
Puise sadam^x	6	9	11	14	13	13	11
Pullapää sadam	9	10	12	13	14	13	11,8
Pusku lossimiskoht	0	0	10	10	9	11	6,6
Rohuküla sadam	5	6	2	3	6	9	5,1
Sündeva lossimiskoht	0	0	5	5	5	4	3,1
Topu sadam^x	15	14	16	16	25	21	17,8
Uuemõisa lossimiskoht	0	0	1	0	1	1	0,5
Laiasoone lossimiskoht	0	0	1	0	0	0	0,2
Hanila vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Pivarootsi sadam	0	0	4	2	4	5	2,5
Rooglaiu sadam	2	3	3	3	2	3	2,7
Virtsu sadam^x	12	15	16	17	18	21	16,5
Vanalinna lossimiskoht	0	0	12	1	1	0	2,3
Vana ranna lossimiskoht	0	0	1	1	1	1	0,6
Rame lossimiskoht	0	0	0	1	0	0	0,2
Nõva vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Nõva sadam^x	20	16	17	22	16	16	17,8
Nõva jõe lossimiskoht	0	0	3	2	3	0	1,3
Peraküla lossimiskoht	0	0	2	0	0	0	0,3
Rannaküla lossimiskoht	0	1	1	2	0	3	1,2
Haapsalu linn	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Haapsalu sadam^x	32	33	52	34	44	38	38,8
Lääne Nigula vald	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Saunja lossimiskoht	0	0	9	12	10	13	7,3
Sadama lossimiskoht	0	0	2	1	1	1	0,8
Kirimäe lossimiskoht	0	0	2	3	1	1	1,2

Märkus: arvestusel on aluseks võetud kalapüügiloa omanikud kes on sadamas lossinud vähemalt ühe korra aastas. Allikas: Põllumajandusministeerium ja koostaja arvutused

Lisa 7. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Tabel 15: kala otseturustamise ja töötlemisega tegelevad ettevõtted 2014

Ettevõte	Tegevus	Hõivatuid
Virtsu Fishing OÜ	Kala kokkuost, esmatöötlemise ja turustusega	1
Kipper Kala OÜ	Kala suitsetamine ja pakendamine	2
Derhamn OÜ	Kala suitsetamine, küpsetamine, gurmeetooted	4
Ahko Kala TÜ	Kala suitsetamine ja otseturustamine	1
Paisumaa OÜ	Kala suitsetamine ja otseturustamine	1
Eedi Suurküla FIE	Oma saakide otseturustamisega	1
Enn Soop FIE	Kala kokkuostmise ja turustamisega	1
Kalasaba OÜ	Kala suitsetamine, küpsetamine ja kuivatamine . Otseturustamine	4
MSE – NET OÜ	Kala suitsetamine ja otseturustamine	3
Otsapoisid OÜ	Kala suitsetamine ja otseturustamine	2
Heino Niklas FIE	Kala kuivatamine	1
Aver Baltic OÜ	Oma saakide otseturustamine kala kokkuost	3
Ants Kari FIE	Oma saakide otseturustamine kala kokkuost	3

Allikas: Veterinaar- ja Toiduamet

Lisa 8: tegevusstrateegia 2009–2015 elluviimine

Tabel 16. Toetuste jagunemine kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise strateegiateljes KOVide lõikes

Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine				
KOV	Toetus (€)	%	Kalurite arv 2014	Toetus kaluri kohta (€)
Lihula vald	216 123	39,7	17	12 713
Ridala vald	42 890	7,9	27	1 588
Hanila vald	87 139	16,0	17	5 126
Noarootsi vald	189 976	34,9	11	17 270
Nõva vald	8 854	1,6	5	1 771
LRS Piirkond	544 982	100	139	3 920

Tabel 17. Toetuste jagunemine kalandusega seotud turismi ja rannakülade taaselukustamise strateegiateljes KOVide lõikes

Kalandusega seotud turismi arendamine ja rannakülade taaselukustamine				
KOV	Toetus (€)	%	Kalurite arv 2014	Toetus kaluri kohta (€)
Ridala vald	290 715	82,8	27	10 767
Hanila vald	4 107	1,2	17	241
Noarootsi vald	40 339	11,5	11	3 667
Nõva vald	6 359	1,8	5	1 272
Vormsi vald	7 327	2,1	4	1 832
Lääne Nigula vald	2 290	0,7	5	458
LRS piirkond	351 198	100	139	2 526

Tabel 18. Toetuste jagunemine tegevuste mitmekesistamise strateegiateljes KOVide lõikes

Tegevuste mitmekesistamine				
KOV	Toetus (€)	%	Kalurite arv 2014	Toetus kaluri kohta (€)
Ridala vald	95 640	41,0	27	3 542
Hanila vald	37 106	15,9	17	2 182
Noarootsi vald	35 430	15,2	11	3 221
Nõva vald	16 979	7,3	5	3 396
Vormsi vald	8 302	3,6	4	2 076
Lääne Nigula vald	15 924	6,8	5	3 185
Lihula vald	7 817	3,4	17	460
Martna vald	15 890	6,8	5	3 178
LRS piirkond	233 088	100	139	1 677

Tabel 19. Toetuste jagunemine koolitustegevuse strateegiateljes KOVide lõikes

Koolitustegevus				
KOV	Toetus (€)	%	Kalurite arv 2014	Toetus kaluri kohta (€)
Lihula vald	4 800	8,5	17	282
Ridala vald	17 967	31,7	27	665
Hanila vald	5 137	9,1	17	302
Noarootsi vald	28 819	50,8	11	2 619
LRS Piirkond	56 723	100	139	408

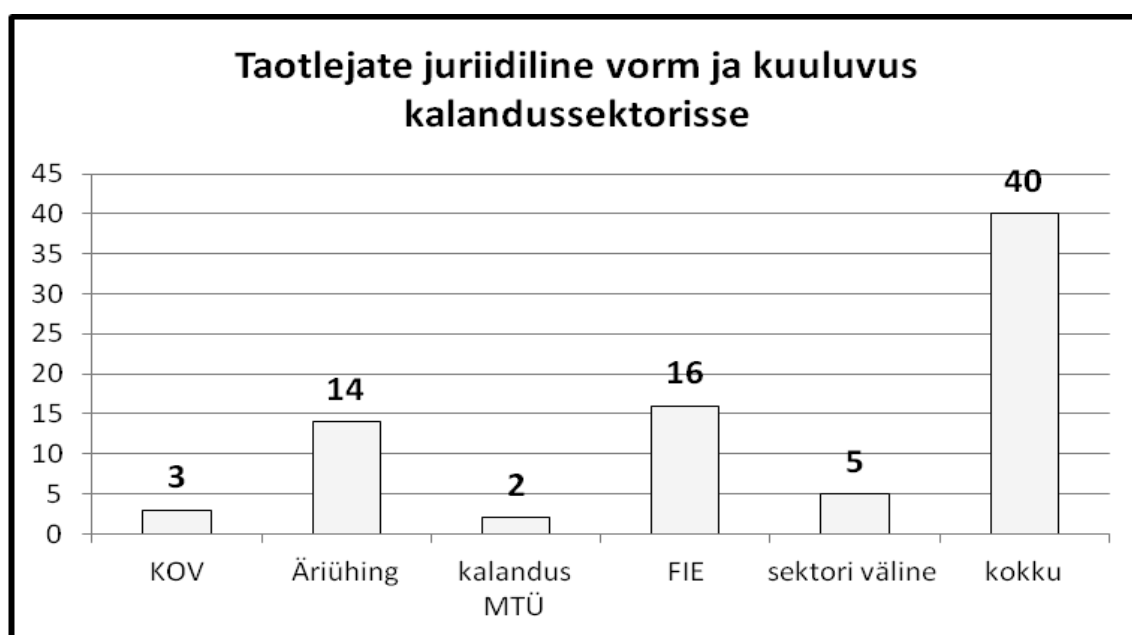
Allikas: LRSi andmebaasid ja koostaja arvutused

Tabel 20: toetust saanud taotluste jagunemine omavalituste lõikes

KOV	Taotuste arv	%	Kalurite arv 2014	Taotlusi kaluri kohta
Ridala vald	50	47,6	27	1,85
Hanila vald	15	14,3	17	0,88
Noarootsi vald	16	15,2	11	1,45
Lihula vald	9	8,6	17	0,53
Nõva vald	5	4,8	5	1,00
Lääne Nigula vald	4	3,8	5	0,8
Martna vald	1	1,0	5	0,2
Vormsi vald	5	4,8	4	1,25
LRS piirkond	105	100	139	0,75

Allikas: LRSi andmebaasid ja koostaja arvutused

Joonis 3. Taotlejate juriidiline vorm ja kuuluvus kalandussektorisse

Allikas: LRSi andmebaasid ja koostaja arvutused

Läänemaa kalanduspiirkonna tegevusstrateegia 2009–2015 eesmärgid

Eesmärk 1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine

Läänemaa kalanduspiirkonnas on korrastatud ja toimiv kalasadamate võrgustik. Aastaks 2015 on korrastatud 7 põhisadamat. Sadamates on korrastatud infrastruktuur ja tagatud põhilised teenused: juurdepääsuteed, elektrivarustus ja valgustus, veevarustus ja kanalisatsioon, võimalused kala lossimiseks, meremärgistus ja tähistatud faarvaater, olmeruumid, pesuruumid, riietusruumid, tualetid, hoiuplatsid, sadama valve.

Korraldatud on sadamate haldamine.

Sadamad arendavad koostööd tagamaal asuvate ettevõtjate ja teenuse pakkujatega.

Sadamad on kujundatud rannaelanike kohtumispaigaks.

Eesmärgid

- Läänemaa kalanduspiirkonnas on korrastatud ja toimiv kalasadamate võrgustik. Sadamates on korrastatud infrastruktuur ja tagatud põhilised teenused.
- Eelisarendatud on sadamad, millel on suurem koostööpotentsiaal, kus on tagatud osutatavate teenuste mitmekülsus, millega on seotud enam huvigruppe.
- Sadamate võrgustik tagab Läänemaa rannakalurite juurdepääsu olulistele püügipiirkondadele mõistliku aja jooksul.

Eesmärk 2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Läänemaa rannakalanduse piirkonna kalurid pakuvad tarbijale aastaringelt kõrge lisandväärtusega kvaliteetseid kalasaadusi.

Püütud kala esmatöötlemine ja jahutamine toimub võimalikult kiiresti.

Kala paremaks müümiseks kasutatakse otseturundust, tootearendus ja kalatooteid.

Kalasaadustest vähemalt 40% töödeldakse ja turustatakse kalurite majandusühistute kaudu.

Eesmärgid

- Luua Läänemaa rannakalanduspiirkonnas eeldused kala senisest suuremamahuliseks esmatöötlemiseks
- Korraldada Läänemaa rannakalanduspiirkonnas kala varumine ja töötlemine, arvestades kalurite huvisid ja turu nõudlust, tuginedes koostööle ja ühistegevusele.

Eesmärk 3. Läänemaa rannakalanduse traditsioonid on säilinud ning integreeritud piirkonna majandusega

Läänemaa kalanduspiirkonna rannakülades on säilinud traditsioonilised tegevused ja eluviis. Rannakaluritel on järelkasv. Toimib kalandusega seotud ettevõtlus, sealhulgas turism.

Rannakalurid, kohalikud omavalitsused, ettevõtjad, külakogukonnad teevad mitmekülgset koostööd piirkonna väärtuste ja võimaluste paremaks kasutamiseks.

Kalandusega seotud turismi arendamine ja rannakülade taaselustamine

Eesmärgid

- Kalandusega seotud turismi soodustava infrastruktuuri ja teenuste loomine ja arendamine.
- Luua eeldused turismi edendamiseks traditsiooniliste rannakülade, kultuuripärandi, looduse ja miljööväärtuste säilitamise ja kaitse abil.
- Arendada turismimajandust, mis tugineb rannakülade kultuuripärandile ja kohaliku looduse eripärale, ja mis samas kasutab kultuuripärandit ja loodust säästvalt.
- Turismiettevõtjate ja kalurite koostöös arendada turismitooteid, mis pakuvad elamusi turistile, toovad piirkonda säästval hulgal turiste ja annavad kohalikele tegijatele piisava sissetuleku.

Tegevuste mitmekesistamine

Eesmärgid

- Arendada tegevusi, mis põhinevad kohalikel ressurssidel ja koostööl piirkonna ettevõtjatega.
- Arendada uusi tegevusi, tootmist ja teenuseid, mis arvestavad kohalike elanike vajadusi ja turistide vajadusi.

Lisa 9. Ülevaade Läänemaa rannakalanduse strateegiaga seonduvatest dokumentidest

Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine

Hanila valla arengukava 2008–2020 – väikeste paadisadamate ja lautrikohtade rajamine valla rannikule mis looks võimalusi merele minekuks kohalikele elanikele ja kinnisvara omanikele ning suurendaks turismiettevõtjate võimalusi. Rooglaiu paadisadama remont ja süvendamine (2013), Virtsu poolsaarele avaliku kasutusega paadisadama ja lautrkohta rajamine, valla lõunaossa Pivarootsi külla lautrkohta rajamine (2015).

Ridala valla arengukava 2013–2022 – Topu kalasadama rekonstrueerimine, Puise kalasadama lõplik väljaarendamine, jahisadama arendamine Rohukülla. Üldine eesmärk on tagada meresõiduohutus valla rannikumeres ning viia väikesadamad ja maabumiskohad kooskõlla minimaalsete mereohutusnõuetega.

Vormsi valla arengukava 2011–2025 – Vormsi rannaalale on iseloomulikud vanad sadama- ja lautrkohad. Olulisemad endised sadamakohad on Rumpo, Förby, Saxby, Hosby. Endised randumis- ja lautrikohtadest on säilinud Rumpo, Rälby, Diby, Saxby, Förby, Kersleti, Borrby, Diby, Hosby, Norrby, Möisanina. Üldplaneeringuga on ette nähtud sadamakohtade ja avalike lautrikohtade maade taotlemine munitsipaalomandisse.

Haapsalu linna arengukava 2012–2016 – arengukava peab oluliseks mereteede süvendamist ning sadamataristu arendamist. Konkreetseid sadamaid välja ei tooda.

Lihula valla arengukava 2011–2018 – Lihula vald on mereäärne vald. Vallas asub 5 väikest paadisadamat. Vaatamata rannikualal kehtivatele Matsalu rahvusparki kaitseriimist tulenevatele piirangutele, on mereäärsus eeliseks võrreldes naabervaldadega, kellel väljapääs merele puudub. Konkreetseid arenguvajadusi arengukava ei nimeta.

Marta valla arengukava 2012–2022 – Kasari jõe äärde paadisadama rajamine koos puhkeplatsiga.

Nõva valla arengukava 2007–2017 – Nõva jõe suudmesse kaluritele paadisadama väljaehitamine. Koostöös sadama omanikega Nõva (Rannaküla) sadama arengukava väljatöötamine ja sadama arendamine.

Noarootsi valla arengukava 2013–2020 – Veelemineku võimalus on igas mere- või järveäärses külas, Dirhami sadama detailplaneering on elluviidud, Hara väikesadam on väljaehitatud ja vastavuses kehtivate nõuetega, Österby väikesadam on väljaehitatud ja vastavuses kehtivate nõuetega, Osmussaare väikesadam on väljaehitatud ja vastavuses kehtivate nõuetega.

Lääne maakonna arengustrateegia 2011–2025 – Merendusega seotud taristu (väikesadamad, sadamad, veeteed jms) on välja arendatud ja mereühendused toimivad. Haapsalu sadamate sündamine. Väikesadamate väljaarendamine võrgustikuna (Westmeri sadam, Suur–Holmi sadam, Haapsalu Veski viigi jahisadam ja uue sadama rajamine Suur–Holmile).

Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Hanila valla arengukava 2008–2020 – arengukava nimetab kala töötlemist kui ühte potentsiaalseid tootmissuunda, siiski peetakse seda nõrgaks, sest idasuund kui kalatoodete põhiturg on ebastabiilne, samuti nimetatakse kalanappust piirkonnas mis sunnib kohalike tootajaid kasutama importkala mis ei taga tööstusele stabiilset tööd. Võimalusena nähakse kala väikesemahulist töötlemist.

Ridala valla arengukava 2013–2022 – kalade esmatöötlemiseks vajalike hoonete uuendamine ja ehitamine. Kalade jahutus ja külmutusseadmete paigaldamine ja ostmise. Kalavarumise ja töötlemise korraldamine, kalurite huvisid ja turnõudlust arvestades. Turuinfo hankimine ja vahendamine kaluritele. Arengukava pühendab detailse peatüki kalanduse arendamiseks.

Vormsi valla arengukava 2011–2025 – Vormsi omatoodete loomine (näiteks metsaannid, **maitse- ja ravimtaimed, puu- ja köögiviljad, kalad**, koduloomad ja ulukid), saaduste töötlemine, lõpptootete loomine ja turustamine (näiteks mahetooted, vill, käsitöö jms).

Kala ja mereturismi arendamine, rannakülade taaselukamine, tegevuste mitmekesistamine, koolitustegevus kalanduse valdkonnas

Hanila valla arengukava 2008–2020 – kala, mere ja jahiturismi potentsiaali nalaüüsi koostamine. Merele ligipääsu tagamine nii kalapüügiks kui ka meelelahutuseks.

Ridala valla arengukava 2013–2022 – traditsioonilise kalapüügi ja rannakülade eluolu säilitamine. Kalandustegevuste mitmekesistamine nt kalakasvatuse arendamine. Kaluritele alternatiivsete teenismisvõimaluste leidmine ja pakkumine (nt turismi, sealhulgas kalaturismi edendamine, põllu ja metsamajandusega tegelemine, kalurite juurdekasvu koolitamine vms). loodusturismi, sealhulgas kala, linna, mere ja jahiturismi edendamine.

Vormsi valla arengukava 2011–2025 – huvialaturismi (jahi- ja kalaturism, mereturism, loodusturism (sh linnuvaatlus) ja pereturismi laiendamine, turundustegevuse parendamine sihtrühmadele. Traditsiooniliste tööviiside õppekeskuse loomine (kalapüük, paadiehitus (näit. koostöös Puulaeva Seltsi Vikariga), roo-, kivi- ja sindlikatuste ehitus, puutöö jt tarbesemete valmistamine, taimedega värvimine, nahatöötlemine jt. Turismi kui toimiva tegevusala sidumine teiste valdkondadega (põllumajandus, jahindus, kalandus, loodushoid, haridus, käsitöö, jalgrattalaenuetus, mereturism jne).

Marta valla arengukava 2012–2022 – Kasari jõgi on populaarne kalastajate ja kanuu sõitjate hulgas on perspektiivne rajada jõe äärde väike paadisadam koos puhkeplatsiga.

Nõva valla arengukava 2007–2017 – kalandussektori ja kalaturismi jätkuv toetamine. Kalaturismi võimaluste analüüsi koostamine ja selle tutvustamine ettevõtjatele.

Läänemaa Turismi arengukava 2006 – 2015 – toetatakse kalastusturismi koostöös erinevate ametkondadega ja eriala ühenduste ja klubidega. Kasari silla juures arendatakse võimalusel välja käsiõngitsemise keskus. Igas mereäärses vallas on vähemalt üks paadiga merele kalastusretki korraldav ettevõtja.

Keskkonnakaitse ja kalavarude taastamine

Ridala valla arengukava 2013–2022 – kala toiduks tarbivate lindude ja loomaliikide piiramine (nt kormoranid ja hülged).

Vormsi valla arengukava 2011–2025 – kalade kudealade taastamisele kaasaaitamine (nt ojade suudmete puhastamine).

MTÜ Kodukant Läänemaa LEADER strateegia aastateks 2014–2020

LEADER–strateegia seab eesmärgiks keskenduda peamiselt kahele meetmele.

1. Piirkonna eripära ja kultuuripärandis arendamine – meetme eesmärk on läänemaa kultuuripärandi arendamine, hoidmine ja rakendamine. Sealhulgas piirkonna loodusressursside (meri, ranna-alad, väikesaared kaitsealad, mets, pilliroog jms) ning kultuuripärandi (rannarootsi kultuur, erinevad pärandkultuuri objektid, käsitöö jms) kasutamine. Meetme raames toetatakse piirkonna ressursi raames baseeruva puhkemajanduse ning ressursimajanduse arendamist, kultuuripärandi säilitamist ja arendamist ning piirkonna mainekujundusega seonduvat.
2. Piirkonna arenguks vajalike teenuste kättesaadavuse suurendamine – meetme eesmärk on läänemaa jätkusuutlikkuse tagamine. Meetme raames toetatakse nii ettevõtete kui avaliku infrastruktuuri arendamist, piirkonna arenguks vajalike teenuste arendamist, ning tagasi sisse- ja väljaturustamisega seonduvat.

Eesti merenduspoliitika 2014–2020

Eemärk 10: mereturism ja merenduse ning randusega seotud ettevõtlus on arenenud.

Meede 10.1: väike ja kalasadamate infrastruktuuri ning väikelaevaturismi arendamine.

Peamised tegevused: väikesadamate võrgustiku loomise soodustamine, ja võrgustiku kontseptsiooni ja finantseerimispõhimõtete väljatöötamine. Väikesadamade kompetentsi tõstmine. Eesti kui mereriiki ja selle kultuuri tutvustava infomaterjali väljatöötamine.

Tulemisnäitaja: väikesadamate võrgustik on valminud aastaks 2018, väikesadamate kontseptsioon 2013 aastaks. Väikesadamate juhendid ja mereturismi teenusstandardid välja töötaud 2013 aastaks.

Eesmärk 11: merekultuuripärandi ja traditsioonide säilimine on tagatud.

Meede 11.1: merekultuuripärandi hoidmine ja merenduse väärtustamine.

Peamised tegevused: merekultuuripärandi hoidmise ja väärtustamisega tegelevate piirkondlike koostöövõrgustike loomine. Kultuuripärandiks olevate laevade restaureerimine. Randalaste eluviiside säilitamine läbi erinevate õpitubade. Merekuultuuripärandi kogumise ja uurimise toetamine.

Tulemusnäitaja: kaardistatud on merekultuuri pärandiga tegelevad muuseumid ja erakollektsionäärid aastaks 2015. Korraldatakse süstemaatiliselt merekultuuriga seonduvaid üritusi.

Eelisarendavate väikesadamate võrgustikku on märgitud järgmised sadamad: Dirhami sadam, Westmeri jahisadam, Suur – Holmi jahisadam, Haapsalu Veski viigi ja jahisadam, Rohuküla sadam, ja Virtsu sadam.

Euroopa sotsiaalfondi (ESF) eesmärgid aastateks 2014–2020

Inimeste tööle rakendamine – ESF toetab organisatsioone üle kogu Euroopa spetsiaalsete projektide käivitamisel, mille eesmärgiks on inimeste koolitamine ja nende abistamine töö leidmisel. Samuti rahastatakse algatusi, millega toetatakse alustavaid ettevõtjaid stardirahaga ning ettevõtteid, kus on tarvis läbi viia rekonstrueerimine või kus on puudus kvalifitseeritud tööjõust. ESFi esmaseks prioriteediks kõigis EL riikides on aidata noortel tööturule siseneda.

Parem haridus – ESF rahastab kõikjal üle Euroopa algatusi hariduse ja koolituse parandamiseks ning tagamaks, et noored omandavad hariduse ja oskused mis muudavad nad tööturul konkurentsivõimelisemaks.

Euroopa regionaalarengu fondi (ERF). Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärgid

Strateegia käsitletakse Läänemaad kontekstis Lääne Eesti (Hiiumaa, Saaremaa, Pärnumaa, Läänemaa). Läänemaa kalanduspiirkonna eripäraseid vajadused millele tähelepanu pööratakse on järgmised.

- Rakendada meetmeid mis on suunatud toimepiirkondade majanduskasvu stimuleerimisele, töökohtade ja teenuste kättesaadavuse parandamisele, piirkonnaspetsiifiliste ressursside ja omanäolisuse paremale kasutuselevõtule majanduses ning regiooni ühtsele kohaturundusele.
- Asendiga kaasneva arengupotentsiaali paremaks ära kasutamiseks on oluline pöörata suuremat tähelepanu „merelisusega“ seonduvate ressursside, kompetentside ja tegevusalade oskuslikumale ja omavahel sidustatud viisil ära kasutamisele. Muuhulgas on Eesti piirkondadest just Lääne – Eestis kõige otstarbekam edendada kalandust, kalandusega seotud logistikat ning mereressursside ja kala väärimist.

Ühtekuuluvusfondi (ÜF) eesmärgid 2014 – 2020

Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine.

Euroopa maaelu arengu põllumajandusfond (EAFDR) MAK arengukava 2014 – 2020

- Maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele.

Spetsiifilised eesmärgid

- Põllumajandusettevõtja tegevuse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas.
- Muu maaettevõtja mittepõllumajandusliku tegevuse arendamine ja mitmekesistamine

Lisa 10. Läänemaa kalanduspiirkonna investeeringut vajavad sadamad ja lossimiskohad

Dirhami kalasadam	Dirhami kalasadam on Läänemaa suurim kalasadam. Aastate lõikes on rannapüügi lossimised sadamas püsinud stabiilsena, 2014 aastal on märgata järsku tõusu räimepüügi osas. MTÜ Dirhami Kalurite Koja tehtud investeeringud kalurite olmesse, kala esmatöötlemisse ja säilitamisse on Dirhamisse toonud uusi kalureid ning sadama kasutusaktiivsus kasvab. Aktiivsuse kasvule aitab kaasa samuti Derhamn OÜ kalatöötlemiskeskuse käivitamine. Tekkinud on olukord kus kõik soovijad ei mahu enam praegu rannapüüdjate käsutusse antud kai äärde, samuti ei ole praegune sadamataristu sobiv rannapüügialuste lossimiseks. Lähtuvalt vajadustest on tarvis rajada Dirhami sadamasse sobiva kõrgusega lossimiskai rannalaevastikule, muuta lossimisala tolmuvabaks ning soetada tõstuk kala transportimiseks.
Olemasolev taristu	Sadamas on väga heas korras lossimiskai traallaevadele pikkusega 200 meetrit, sadamas on olemas vee ja elektrivarustus, välisvalgustus ja mehitatud valve. Olemas on tankla ja väikelaevade remondivõimalused. Rannakalurid kasutavad turistide kaid. Rannakaluritele on loodud head kala hoiustamise ja esmatöötlemise võimalused. Olemas on külmkambrid, kalarookimislauad ja jäämasin, välja on rendatud head olmetingimused.
Kalurite arvukus	Dirhami sadam on kodusadamaks 4 kutselisele kalurile. Sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (17), 2010 (18), 2011 (17), 2012 (16), 2013 (18), 2014 (14) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Dirhami sadamas.
Laevastik sadamas	Riikliku kalalaevaregistri andmetel on Dirhami sadam kodusadamaks 8 rannapüügi alusele, tegelikkuses peatub sadamas olenevalt hooajast 12–14 rannapüügi alust. Valdavas osas on tegemist väikeste kalapaatidega.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Dirhami kalasadam asub Põhja Läänemaal Noarootsi vallas. Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalse teemilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1 tunnini. Aktiivne rannapüügiperiood kestab aprillist – novembrini, kuid sadam on jäävaba ning kasutatav aastaringselt. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes püsinud stabiilsena. Lossimiskogused 2009 (4489kg), 2010 (5362kg), 2011 (4200kg), 2012 (4193kg), 2013 (4220kg) 2014 (7619kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (2581€), 2010 (3030€), 2011 (3088€), 2012 (3064€), 2013 (4344€) 2014 (6921€). Peamised kalaliigid mida Dirhamis lossitakse on lest ja räim. Dirhamil on potentsiaal saada üheks olulisemaks kalasadamaks piirkonnas, sest sadamas on tehtud olulisi investeeringuid kalapüüki toetavasse taristusse. Samuti on piirkonnas käivitatud kalatöötlemisettevõtte, kuhu on kaluritel võimalik oma saaki müüa.
Asukoht	Lääne maakond, Noarootsi vald, Dirhami küla, katastriüksus 52001:001:4070. Kinnistu suurus 440000m ² , akvatooriumi suurus 32892m ² , sadamabasseini sügavus 4,5 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	Dirhami piirkonda külastab hooajal hinnanguliselt 9000 turisti. Neist: 4000 mereturisti kes kasutavad navigatsioonihooajal sadamateenuseid, 1500 turisti kes külastavad lähedalasuvaid saari (Peamiselt Osmussaar) ja 3500 turisti kes lihtsalt suvitavad piirkonnas. Dirhami sadamas on rajatud hea taristu mereturistide teenindamiseks (sildumine ja sadamateenused), suvel on avatud välikohvik. MTÜ Dirhami Kalurite Koda pakub majutus ja seminariteenust Dirhami kalanduskeskuses.
Omandivorm	Dirhami kalasadam on OÜ Mellson Grupp ja MTÜ Dirhami Kalurite Koda omandis. Kontakt: Mart Vahtel e-mail info@portdirham.ee telefon 56233232
Tehtud investeeringud	MTÜ Dirhami Kalurite koda on Dirhamis rajanud kalanduskeskuse mis peaaesjalikult pakub teenuseid piirkonda külastavatele kaluritele aga ka

	turistidele ja kohalikule kogukonnale. Kokku on investeeritud 253489€, sealhulgas EKF toetus 196732€ ja omafinantseering 56757€.
Investeeringu vajadused	investeeringuvajadused tulenevad rannapüüdjate aktiveerumisest sadamas. Hetkel ei ole sadamas rannapüüdjatele sobivat lossimiskaid. Traalpüügikaid on rannapüüdjatele liiga kõrged ning hetkel kasutatav turismikai ei ole sobiv kala lossimiseks. Tulenevalt arenguvajadustest on perspektiivne rajada Dirhami sadamasse lossimis ja parkimiskai pikkusega 150 meetrit, muuta kalalossimisala tolmuvaaks ning soetada tõstuk kala transportimiseks.

Hara kalasadam	Hara kalasadam on üks stabiilsema kasutusaktiivsusega lossimiskohtasid Noarootsi valla rannikumeres. Sadamat ei kasuta mitte ainult Noarootsi valla kalurid vaid sinna on ka oluline püügimigratsioon Läänemaa teistest piirkondadest, eelkõige Haapsalust ja Lääne Nigula vallast. Sadam asub heade püügipiirkondade vahetus läheduses ning ligipääs sadamale maismaad mööda on hea. Seni ei ole Hara sadamasse tehtud mingeid investeeringuid, seega on sadamataristu väga halvas olukorras. Sadama halb olukord on ka põhjuseks miks sadama kasutusaktiivsus ei suurene, kuigi potentsiaal selleks on arvestatav.
Olemasolev taristu	kaluritel on kasutada 118 m väga halvas seisukorras kaid; sadama infrastruktuur ja kala lossimise seadmed puuduvad; sadamasse viib suhteliselt heas korras pinnasetee.
Kalurite arvukus	Hara sadam on kodusadamaks 2 kutselisele kalurile, kuid head püügipiirkonnad toovad sadamasse tugeva püügimigratsiooni. Sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (0), 2010 (0), 2011 (35), 2012 (33), 2013 (31), 2014 (28) kaluri kalapüügiloo omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Hara sadamas.
Laevastik sadamas	hooajal hoitakse sadamas 6 alust.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Hara kalasadam asub Noarootsi vallas . Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalseste ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes püsinud stabiilsena. Lossimiskogused 2009 (3667kg), 2010 (5752kg), 2011 (4107kg), 2012 (5557kg), 2013 (5806kg) 2014 (7047kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (1580€), 2010 (3727€), 2011 (3364€), 2012 (4368€), 2013 (8089€), 2014 (9046€). Peamised kalaliigid mida Haral lossitakse on ahven ja lest.
Asukoht	Lääne maakond, Noarootsi vald, Hara küla, katastriüksus 52001:003:0083 . Kinnistu suurus 4800m ² , sadamabasseini suurus 8000m ² , sadamabasseini sügavus 1,2 meetrit, sadama sissesõidutee sügavus 1 meeter.
Kalapüügivälised tegevused	perspektiivikas kalasadam, kõrvalkinnistul (eraomand) asuvad endised kalatöötlemishooned, mille baasil on võimalik välja arendada kala hoiustamine ,vajadusel ka töötlemine. Sadama aktiivsemaks kasutuselevõtuks tuleb uuendada kõik kaldarajatised, luua kaluritele varustuse hoiustamise ja remontimise võimalused, oluliselt parendada kalurite olmetingimusi. Sadamal maa-alale on kehtestatud detailplaneering.
Omandivorm	Hara kalasadam on Noarootsi valla omandis. kontakt 4724350 vv@noavv.ee
Tehtud investeeringud	investeeringuid sadamas tehtud ei ole
Investeeringu vajadused	sadama aktiivsemaks kasutuselevõtuks tuleb uuendada kõik kaldarajatised, luua kaluritele varustuse hoiustamise ja remontimise võimalused, oluliselt parendada kalurite olmetingimusi. Sadamal maa-alale on kehtestatud detailplaneering.

Nõva kalasadam	Nõva kalasadam on Nõva valla ainus sadam mida piirkonna kalurid saavad kasutada mereleminekuks ja oma saakide lossimiseks. Kuigi sadama kasutusaktiivsus on väga kõikumine (sõltub suuresti kevadisest räimepüügist), on läheduses kalarikkad veed ja sadama ümber on koondunud aktiivne kalurkond. Investeeringud sadamasse ja kala lossimiseks vajaliku taristu loomine suurendab kindlasti sadama kasutusaktiivsust ning mis käige olulisem säilitab kalanduse kui ettevõtlusharu piirkonnas.
Olemasolev taristu	kaluritel on kasutada 79 m väga halvas seisukorras kaid; sadama infrastruktuur ja kala lossimise seadmed puuduvad; sadamasse viib heas korras mustkattega tee.
Kalurite arvukus	sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (20), 2010 (16), 2011 (17), 2012 (22), 2013 (16), 2014 (16) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Nõva sadamas.
Laevastik sadamas	hooajal hoitakse sadamas 3 alust, lisaks neile väiksemad rannapüügialused mis tuuakse sadamasse treileril ja veeskatakse ainult püügi ajaks.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Nõva kalasadam asub Nõva vallas . Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalse ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes, suuresti kõikumine, eelkõige on see seotud kevadise räimepüügi õnnestumise või ebaõnnestumisega. Lossimiskogused 2009 (6359kg), 2010 (12665kg), 2011 (16177kg), 2012 (7642kg), 2013 (11372kg), 2014 (13080kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (6395€), 2010 (12665€), 2011 (16177€), 2012 (7642€), 2013 (11372€), 2014 (10939€). Peamised kalaliigid mida Nõva sadamas lossitakse on räim ja lest.
Asukoht	Lääne maakond, Nõva vald, Rannaküla küla, katastriüksus 53101:001:1910 . Kinnistu suurus 16211m ² , sadamabasseini suurus 7240m ² , sadamabasseini sügavus 1,5 meetrit, sadama sissesõidutee sügavus 1,5 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	Nõva vald oma puutumatute loodusega on populaarne ja perspektiivikas siseturismi piirkond. Nõva piirkonda külastab suvitushooajal hinnanguliselt 12 tuhat sise ja välituristi. Seni on mereturismiteenuste pakkumiseks ja väljaarendamise takistuseks olnud korras sadakoha puudumine. Nõva sadamat saab korraldada pikemaajalisi merematkasid saartele (Osmussaar ja Pakri saared), samuti on võimalik pakuda teenuseid harrastuskaluritele. Sadamas on võimalik käivitada väikesemahuline kalatöötlemine ja müük.
Omandivorm	Nõva kalasadam on eraomandis. Nõva vald teeb jõupingutusi sadama valla omandisse saamiseks või pikaajalise rendilepingu sõlmimiseks. kontakt: e-mail novavald@novavald.ee telefon 4724670
Tehtud investeeringud	eraomanik on teinud sadamas elementaarseid investeeringuid, süvendatud ja puhastatud on sadamabasseini ning kindlustatud kaldarajatisi. Siiski vajab sadam tõsisemaid investeeringuid, et tagada minimaalsed nõuded sanitaar ja mereohutus nõuete täitmiseks.
Investeeringu vajadused	välja tuleb arendada mereline infrastruktuur sealhulgas parkimiskohad rannapüügi alustele, kaitsemuul ja kalalossimiskai.

Puise kalasadam	Puise kalasadamasse on perioodil 2007–2015 tehtud olulisi investeeringuid ning sadam vastab sanitaar ja mereohutusunõuetele. Investeeringud on kaasa toonud sadama kasutusaktiivsuse olulise tõusu, suurenenud on nii lossimiskogused kui ka kalurite hulk kes sadamat aktiivselt kasutab. Sadama arendamist on tarvis kindlasti jätkata, keskendudes eelkõige kaluritele vajalike teenuste arendamisele ning multifunktsionaalsete teenuste arendamisele.
Olemasolev taristu	kalasadamasse on rajatud uued kaitsemuulid, sadamabassein on süvendatud ja piiritletud betoonrinnatisega. Paigaldatud on ujukaid (10 seisukohta) ja slip. Rajatud on kalalossimiskai. Sadamas on olemas vee ja elektrivarustus ning valgustus, rajatud on suurkaev. Rajatud on tolmuva

	sissesõidutee ja parkla. Kalurite tarbeks on sadamas paigaldatud elektriline hasplirull ja sammaskonsoolkraana tõstevõimega 2 tonni. Ehitatud on elementaarsed olmeruumid kaluritele. Eraalgatuse korras on sadamasse soetatud kalapump. Kalasadam on kantud sadamaregistrisse ning sadamale on kehtestatud akvatoorium.
Kalurite arvukus	sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (6), 2010 (9), 2011 (11), 2012 (14), 2013 (13), 2014 (13) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Puise sadamas. Puise sadam on kodusadamaks vähemalt 6 kalurile.
Laevastik sadamas	Riikliku kalalaevaregistri andmetel on Puise kodusadamaks 10 alusele. 6 nendest on pikkusega 8 meetrit ja üle selle, ehk siis rannapüügi mõistes suured alused, 4 alust kuni 5 meetri pikkused. Puires registreeritud laevastik on hästi renoveeritud, EKF meetmete toetusega on täielikult uuendatud 5 alust. Käesolevaks ajaks on sadama täituvus maksimaalne ja vabu kaikohtasid ei ole.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Puise kalasadam asub Matsalu lahe põhjakaldal. Sadam on avatud idatuultele, kuid tehtud investeeringud on olulisel määral parandanud ohutust sadamas. Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalseste ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1,5 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes oluliselt tõusnud. Lossimiskogused 2009 (4435kg), 2010 (7883kg), 2011 (3447kg), 2012 (6346kg), 2013 (12665kg), 2014 (34348kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (1122€), 2010 (2429€), 2011 (3217€), 2012 (5120€), 2013 (13577€), 2014 (34947€). Peamised kalaliigid mida Puires lossitakse on ahven, haug ja räim.
Asukoht	Lääne maakond, Ridala vald, Puise küla, katastriüksus 67405:001:0278. Kinnistu suurus 5086m ² , sadamabasseini suurus 1600m ² , sadamabasseini sügavus 2,5 meetrit, sadama sissesõidutee sügavus 1,5 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	lisaks perspektiivsele kalasadamale on Puise sadamas head võimalused mereturismiteenuse pakkumiseks. Sadama vahetus läheduses asub Puise Nina turismitalu. Hetkel pakuvad sadamas mereturismiteenust 2 ettevõtjat, samuti on Puise populaarne harrastuskalapüüdjate ja meresõitjate hulgas. Potentsiaali tõstab ka Matsalu rahvuspargi vahetu lähedus. Sadamas tegeldakse ka kala väiksemahulise töötlemisega.
Omandivorm	Puise kalasadam on Ridala valla omandis, sadamat haldab lepingu alusel MTÜ Puise Külaselts. Kontakt: e-mail info@ridala.ee telefon 4724440
Tehtud investeeringud	Ridala vallavalitsus on Puise kalasadamat rekonstrueerinud 3 etapis. Kokku on investeeritud 462963€, sealhulgas EKF toetus 441647€ ja omafinantseering 21316€. Peale investeeringuid vastab Puise kalasadam kaasaegsetele sanitar ja mereohutustingimustele. Rajatud on uued kaitsemuulid, süvendatud on sadamabassein ja sadama sissesõitutee. Rajatud betoonrinnatised sadamabasseinile ja slip, paigaldatud on ujuvkaid. Sadamas on välja arendatud vee ja elektrivarustus ning valgustus. Sadam on muudetud tolmuvaabaks. Kalurite töö lihtsustamiseks on paigaldatud elektriline hasplirull ja sammaskonsoolkraana.
Investeeringu vajadused	vajadus on parandada kala hoiustamise ja transportimise tingimusi. Rajada sadamasse külmkamber ja soetada jäämasin, laiendada kivitarketiga kaetud parkimisala ning soetada kala transportimiseks tõstuk. Rajada varjualune kala sorteerimiseks.

Topu kalasadam	Topu kalasadamasse on perioodil 2007–2015 tehtud olulisi investeeringuid ning sadam vastab sanitaar ja mereohutussõuetele. Investeeringud on kaasa toonud sadama kasutusaktiivsuse olulise tõusu, suurenenud on nii lossimiskogused kui ka kalurite hulk kes sadamat aktiivselt kasutab. Sadama arendamist on tarvis kindlasti jätkata, keskendudes eelkõige kaluritele vajalike teenuste arendamisele ning multifunktsionaalsete teenuste arendamisele. Topu kalasadam on oluline lossimikoht nii Ridala valla kui ka Haapsalu linna kutselistele kaluritele.
Olemasolev taristu	Sadamasse on rajatud uus betoonist kalalossimiskai, sadamabassein on süvendatud 2 meetrini. Rajatud on slip. Sadamakinnistul asub võrgukuur ja abihoone mis ei ole aktiivselt kasutuses. Sadamas puudub elektri ja veevarustus ning välisvalgustus.
Kalurite arvukus	Topu kalasadam on kodusadamaks 13 kalandusettevõtjale. Sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (15), 2010 (14), 2011 (16), 2012 (16), 2013 (25), 2014 (21) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Topu sadamas.
Laevastik sadamas	Riikliku kalalaevaregistri andmetel on Topu kodusadamaks 16 kalapüügi alusele. Reaalselt lossivad sadamas 12 alust, enamik neist on rannalaevastiku mõistes suured alused pikkusega 6–8 meetrit. Alustele on paigaldatud suhteliselt võimsad mootorid (20Kw), mis võimaldab kasutusele võtta ka kaugemaid püügipiirkondasid nt Matsalu laht, Vormsi saare ümbrus ja Haapsalu laht
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Topu kalasadam asub Topu lahe põhjakaldal. Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalse ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1,5 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes oluliselt tõusnud. Lossimiskogused 2009 (14378kg), 2010 (18891kg), 2011 (11049kg), 2012 (24107kg), 2013 (37645kg), 2014 (27456kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (5855€), 2010 (8488€), 2011 (7271€), 2012 (17026€), 2013 (52498€), 2014 (28330€). Peamised kalaliigid mida Topul lossitakse on ahven, haug ja räim. Topu on üks piirkonna olulisemaid kalasadamaid kus lossitakse pea 50% Ridala valla kalurite poolt püütud saakidest.
Asukoht	Lääne maakond, Ridala vald, Kiviküla küla, katastriüksused 67401:006:1600 ja 67401:006:0272 . Kinnistute suurus 22680m ² , sadamabasseini suurus 2108m ² , sadamabasseini sügavus 2 meetrit, sadama sissesõidutee sügavus 1,5 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	lisaks perspektiivsele kalasadamale on Topu sadamas head võimalused mereturismiteenuse pakkumiseks. Topu sadamas pakub mereturismiteenust 2 ettevõtjat, sadam on populaarne surfarite ja jääpurjetajate hulgas, samuti on sadam hea alguspunkt süstamatkade korraldajatele.
Omandivorm	Topu kalasadam on MTÜ Rannakalurite Selts „Topu“ omandis. kontakt: Kaido Eerik e-mail kaido@hvv.ee telefon 56986655
Tehtud investeeringud	MTÜ Rannakalurite Selts Topu on Topu kalasadamat rekonstrueerinud 1 etapis. Kokku on investeeritud 147314€, sealhulgas EKF toetus 117851€ ja omafinantseering 29463€. Peale investeeringuid on Topu kalasadam täidetud minimaalsed sanitaar ja mereohutustingimused . süvendatud on sadamabassein ja rajatud kalalossimiskai ning slip.
Investeeringu vajadused	keskenduda tuleb teenuste arendamisele. Sadamas on vaja välja arendada kalurite olmetingimused, kala hoiustamise ja esmatöötlemise tingimused ning multifunktsionaalsed teenused mis aitavad paremini ära kasutada piirkonda külastavaid turiste ning võimaldavad kaluritel teenida lisavahendeid sadama haldamiseks. Rekonstrueeritakse sadama kinnitus asuv võrgukuur esmatöötlemishooneks ja varustuse hoidmiseks. Rekonstrueeritakse kinnitus asuv abihoone kala hoiustamiseks, laevade väikeremondiks ja kalurite olmehooneks.

Virtsu kalasadam	Virtsu kalasadamasse on perioodil 2007–2015 tehtud olulisi investeeringuid ning sadam vastab sanitaar ja mereohutuspõuetele. Investeeringud ei ole kaasa toonud otsest sadama kasutusaktiivsuse tõusu, samuti ei ole sadamasse lisandunud uusi kalureid. Ometigi on investeeringud olnud olulised sest on taganud olemasoleva olukorra säilimise. Virtsu kalasadama rekonstrueerimist tuleb jätkata, sest läheduses asuvad Läänemaa parimad püügipiirkonnad, kus on arvestatav saagikus ning mitmekesine valik kalaliike. Erainvestorid on Virtsusse rajanud kala logistikakeskuse kus tegeletakse kala kokkuostuga, see on hoogustanud kohalike kalurite tegevust mis omakorda rõhutab vajadust lossimiskoha edasiarendamiseks. Uuel perioodil on vaja keskenduda pigem kaluritele vajalike teenuste väljaarendamisele Virtsu kalasadamas.
Olemasolev taristu	sadamasse on rajatud uus laevade parkimiskoht, rajatud on kivimuulid ja kruusaslip. Rajatud on puurkaev ning osaline veetorustik. Sadamas on elektrivarustus ning välisvalgutus. Ette on valmistatud teede ja platside alused. Sadama läänebasseini o rajatud uued kalalossimiskaid ning läänebassein on süvendatud 2 meetri süvisjooneni.
Kalurite arvukus	Virtsu kalasadam on kodusadamaks 3 kalandusettevõttele. Sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (12), 2010 (15), 2011 (16), 2012 (17), 2013 (18), 2014 (21) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Virtsu sadamas.
Laevastik sadamas	Riikliku kalalaevaregistri andmetel on Virtsu kodusadamaks 27 kalapüügi alusele. Reaalselt lossivad sadamas 12 alust, enamik neist on rannalaevastiku mõistes suured alused pikkusega 8–11 meetrit, mis võimaldab kasutusele võtta ka kaugemaid püügipiirkondasid. Alused on suhteliselt eakad, samuti on Virtsu sadamas vähe aluseid mida oleks viimastel aastatel renoveeritud.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Virtsu kalasadam asub Hanila vallas. Püügipiirkonnad asuvad sadama vahetus läheduses. Normaalseste ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 2,5 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Sadama kasutusaktiivsus on aastate lõikes oluliselt tõusnud. Lossimiskogused 2009 (174031kg), 2010 (189432kg), 2011 (173131kg), 2012 (121644kg), 2013 (125670kg), 2014 (118924kg). Arvestuslik saakide müügitulu 2009 (32880€), 2010 (36377€), 2011 (55273€), 2012 (47692€), 2013 (61545€), 2014 (57581€). Peamised kalaliigid mida Virtsus lossitakse on ahven, haug ja räim. Virtsu on üks piirkonna olulisemaid kalasadamaid kus lossitakse pea 97% Hanila valla kalurite poolt püütud saakidest.
Asukoht	Lääne maakond, Hanila vald, Virtsu, katastriüksus 19502:003:0333 . Kinnistu suurus 3000m ² , sadamabasseini suurus 1677m ² , sadamabasseini sügavus 2,5 meetrit, sadama sissesõidutee sügavus 1,5 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	lisaks perspektiivsele kalasadamale on Virtsu sadamas head võimalused mereturismiteenuse pakkumiseks. Lähedal asuvad aktiivselt kasutatavad jahtide ja väikelaevade mereteed. Võimalik on korraldada merematkasid väinamere väikesaartele. Perspektiivikas on harrastusliku kalapüügi pakkumine turismiteenusena.
Omandivorm	Virtsu kalasadam on Hanila valla omandis. Kontakt: e–mail vv@hanila.ee telefon 4772243
Tehtud investeeringud	Hanila vallavalistus on Virtsu kalasadamat rekonstrueerinud 3 etapis. Kokku on investeeritud 451824€, sealhulgas EKF toetus 434834€ ja omafinantseering 16990€. Peale investeeringuid on Virtsu kalasadamas täidetud minimaalsed sanitaar ja mereohutustingimused . süvendatud on sadamabassein ja rajatud kalalossimiskai ning slip.
Investeeringu vajadused	lõpetada sadamataristu renoveerimistööd, rajada kala hoiustamise ja esmatöötlemist tingimused, parandada kalurite olemtingimusi.

Rälby lossimiskoht	Rälby lossimiskoht valiti perioodil 2015 – 2025 rekonstrueeritavate lossimiskohtade hulka erandi alusel, võttes arvesse Vormsi saarest eripära. Valiku erinevate lossimiskohtade vahel tegid Vormis saare kutselised kalurid, kohalik kogukond ja omavalitus. Valiku tegemise kriteeriumiks oli suurim kasusaajate hulk saarel.
Olemasolev taristu	lossimiskohas on olemas kaitsemuuli muldkeha, mingeid muid kalapüügiks vajalikku taristut ei ole
Kalurite arvukus	Rälby lossimiskoht on kodusadamaks ühele kutselisele kalurile. Sadamat kasutab arvestatav hulk harrastuskalurid. sadamat on kasutanud lossimiseks 2009 (0), 2010 (0), 2011 (3), 2012 (2), 2013 (2), 2014 (2) kaluri kalapüügiloa omanikku, kes on vähemalt ühel korral aastas lossinud oma saake Rälby lossimiskohas.
Laevastik sadamas	Riikliku kalalaevaregistri andmetel on Rälby lossimiskohas registreeritud 1 rannapüügi alus.
Looduslikud tingimused ja kasutusaktiivsus	Rälby lossimiskoht asub Vormsi vallas. Püügipiirkonnad asuvad vahetus läheduses. Normaalse ilmatikutingimuste korral sõiduaeg püügipiirkondadesse alates 15 minutist kuni 1 tunnini. Püügiperiood kestab aprillist – novembrini. Lossimiskogused 2009 (0kg), 2010 (33kg), 2011 (269kg), 2012 (920kg), 2013 (443kg), 2014 (541kg). Peamised kalaliigid mida Rälby lossitakse on ahven, haug ja räim. Rälby on oluline randumis ja lossimiskoht kõigile Vormsi saare kutselistele kaluritele.
Asukoht	Lääne maakond, Vormsi vald, Rälby küla, katastriüksus 90701:003:0323 . Kinnistu suurus 4,9ha. Veesügavus 1,2 meetrit.
Kalapüügivälised tegevused	Rälby lossimiskoht on üks olulisemaid kala lossimikohtasid Vormsi saare kaluritele. Lisaks seda vaadelda kui kogukonnasadamat mis lisab piirkonnale turismipotentsiaali. Võimalik on korraldada lühikesi merematkasid lähedalasuvatele väikesaartele. Rälby on hea alguspunkt süstamatkade korraldamiseks . Sadam on hea koht avalike ürituste korraldamiseks.
Omandivorm	Rälby lossimiskoht on Vormsi valla omandis. Kontakt: e–mail vv@vormsi.ee telefon 5296318
Tehtud investeeringud	investeeringuid tehtud ei ole.
Investeeringu vajadused	rajada võrgukuurid ja slip. Rekonstrueerida kaitsemuul, rajada elementaarsed pattide hoidmise võimalused.

Lisa 11. Hindamiskriteeriumite kirjeldus

Projektitoetuste taotluste hindamisel on aluseks hindamisskaala 0...5, kus 0 – nõrk, 1 – kasin, 2 – rahuldav, 3 – hea, 4 – väga hea, 5 – suurepärase. Iga kriteeriumi jaoks on täpselt kirjeldatud juhud, millisel puhul hinnata taotlust suurima hindegaga (5) ja millisel puhul hinnata taotlust vähima hindegaga (0). Kui ei ole väga selgelt „0“ või väga selgelt „5“, siis on hinne vahemikus 1...4.

Tegevussuundade ühine hindamiskriteerium 1. Projekti kooskõla Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkidega	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Projektis kavandatud tegevused või investeeringud ei ole kooskõlas Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkide ja konkreetse meetme eesmärkidega. Selgitus: Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamise tegevussuuna puhul ei ole projektitoetuse taotluses esitatud sadam Läänemaa kalanduspiirkonna strateegias toodud arendatavate sadamate loetelus.
1 ... 4	
5 suurim	1) Projektis kavandatud tegevused või investeeringud on kooskõlas Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkide ja konkreetse tegevussuuna/ meetme eesmärkidega; Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamise tegevussuuna puhul on projektitoetuse taotluses kirjeldatud sadam Läänemaa kalanduspiirkonna strateegias toodud arendatavate sadamate loetelus; ja 2) Projektis kavandatud tegevused või investeeringud on kooskõlas projekti tegevuskoha kohaliku omavalituse arengudokumentides (arengukavad, strateegiad, planeeringud) seatud eesmärkidega; ja 3) Projektis kavandatud tegevused või investeeringud on kooskõlas Läänemaa piirkonna muude arengudokumentide eesmärkidega. Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „5“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduse-väidetega (kehtivad 1, 2, 3).

Tegevussuundade ühine hindamiskriteerium 2. Kavandatud tegevuste kaudu loodav kasu kaluritele, rannakalandusele ja Läänemaa rannakalanduse piirkonnale	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Projekt ei aita suurendada kalurite sissetulekuid (sissetulek võib tulla nii kalapüügi kui ka alternatiivtegevuste kaudu); ja 2) Projekt ei loo võimalusi kaluritele, rannaelanikele ja turistidele uute teenuste tekkimiseks; ja 3) Projekt ei aita kaasa kohaliku piirkonna majanduse elavdamisele. Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „0“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjeldustega–väidetega (kehtivad 1, 2, 3 korraga).
1 ... 4	
5 suurim	1) Projekt aitab kaasa kohaliku piirkonna majanduse elavdamisele. (sissetulek võib tulla nii kalapüügi kui ka alternatiivtegevuste kaudu); ja lisaks 2) Projekt parandab oluliselt kalurite töö ja olmetingimusi või kalurite varustuse hoolduse ja hoidmise tingimusi; või 3) Projekt aitab suurendada kalurite sissetulekuid või tegevuse tulukust; või 4) Projekt aitab otseselt kaasa rannakülade ja kalapüügitraditsioonide säilimisele ja taaselustamisele piirkonnas. Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „5“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada esimese väitega ja lisaks veel vähemalt ühe toodud kirjeldusega–väitega järgnevast neljast (kehtivad 1 ja lisaks vähemalt üks väidetest 2, 3, 4).

Tegevussuundade ühine hindamiskriteerium 3. Kavandatud investeeringute ja tegevuste elujõulisus	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Läänemaa rannakalanduse strateegia kaudu mittetoetatavate kulude jaoks pole rahalisi katteallikaid kavandatud; ja 2) Investeeringuobjekti sihipäraseks kasutamiseks pole kavandatud pädevat haldajat; ja 3) Tagatud pole investeeringuobjekti avalik kasutus* (kui taotlejaks on kohalik omavalitsus või MTÜ). Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „0“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduste–väidetega (kehtivad 1, 2, 3).
1 ... 4	
5 suurim	1) Investeeringuobjekti etapiviisilisel arendamisel on kavandatud finantsvahendid objekti edaspidiseks arendamiseks; ja 2) Kavandatud on mittetoetatavate kulude jaoks rahalised katteallikad; ja 3) Investeeringuobjekti sihipäraseks kasutamiseks on olemas pädev haldaja; ja 4) Investeeringuobjekti püsikulude katmiseks on kavandatud piisavad vahendeid; ja 5) Tagatud on investeeringuobjekti avalik kasutus (kui taotlejaks on eraettevõtte või MTÜ). Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „5“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduste–väidetega (kehtivad 1, 2, 3, 4, 5).

Tegevussuundade ühine hindamiskriteerium 4. Projektitaotluse sisemine sidusus ja süsteemne läbimõeldus	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Projekt ei aita kaasa sihtgruppide ja kasusaajate vajaduste rahuldamisele; ja 2) Kirjeldatud probleemid, projekti eesmärgid, kavandatud tegevused ja kulutused pole omavahel loogiliselt seotud; ja 3) Tegevuskava ja kasutatavad ressursid ei võimalda saavutada projekti otseseid tulemusi; või Kavandatud kulutused ei ole põhjendatud, sh. osad kulutused, millele taotletakse toetust, on liialt suureks paisutatud. 4) Projektitaotluses viidatud arvandmed ei ole usaldusväärsed (Sadamate ja lossimiskohtade uuendamine) Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „0“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduste-väidetega (kehtivad 1, 2, 3,4).
1 ... 4	
5 suurim	1) Taotluses on selgelt kirjeldatud ja põhjendatud probleemid ja vajadused, mida projekti abil soovitakse lahendada; ja 2) Sihtgrupid ja kasusaajad on selgelt määratletud; ja 3) Projekti eesmärgid lähtuvad probleemidest ja vajadustest ning on realistlikud; ja 4) Kavandatud tegevused on suunatud probleemide lahendamisele ja lähtuvad seatud eesmärkidest; ja 5) Eelarves kavandatud kulutused on põhjendatud ja mõistlikud; ja 6) Kavandatud tegevused ja kasutatavad ressursid võimaldavad saavutada projekti otseseid tulemusi, kulutused on kooskõlas kavandatud tegevuste ja oodatavate tulemustega. 7) Projektitaotluses esitatud arvandmed on kindla päritolu viitega ja arvutused põhjendatud (sadamate ja lossimiskohtade uuendamine) Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „5“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduste-väidetega (kehtivad 1, 2, 3, 4, 5, 6,7).

Tegevussuundade ühine hindamiskriteerium 5. Projekti teostatavus ja kindlustatus inimkapitaliga	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Projekti teostaval meeskonnal puuduvad piisavalt teadmised ja kogemused projekti edukaks elluviimiseks; ja 2) Projekti teostamisele ei ole kaasatud projekti seisukohalt vajalikke eksperte ja projekti seisukohalt olulisi partnereid. Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „0“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada kõigi toodud kirjelduste–väidetega (kehtivad 1, 2).
1 ... 4	
5 suurim	1) Projekti teostus ja juhtimine on organisatsiooniliselt tagatud. ja lisaks 2) Projekti teostav meeskond ja projektijuht omavad piisavalt oskusteavet ja kogemusi projekti edukaks elluviimiseks; või 3) Kaasatud on projekti seisukohalt vajalikud eksperdid ja olulised partnerid; Selgituseks: taotlus saab kriteeriumi järgi hindeks „5“, kui hindaja arvates saab taotlust iseloomustada esimese toodud kirjelduste–väitega ja ühega ülejäänud kahest (kehtivad 1 ja lisaks vähemalt üks väidetest 2, 3).

Tegevussuuna eripära arvestavate hindamiskriteeriumite kirjeldus

Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine

Tegevussuund 1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	
Hindamiskriteerium 1	
Sadama multifunktsionaalsus – uued teenused ja teenuste kvaliteet	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Sadama juurde ja sadama kasutajatele ei lisandu peale projekti elluviimist ühtegi täiendavat teenust; ja 2) Ei parane seni pakutavate teenuste kvaliteet.
1 ... 4	
5 suurim	1) Sadama juurde või sadama kasutajatele lisandub peale projekti elluviimist mitu täiendavat teenust, vähemalt kaks neist suunatud kaluritele; või 2) Paraneb seni pakutavate teenuste kvaliteet, vähemalt kaks neist suunatud kaluritele.

Tegevussuund 1. Kalasadamate ja lossimiskohtade uuendamine	
Hindamiskriteerium 2	
Sadama integreeritus piirkonna majandusega – koostöö sadama haldamisel ja teenuste pakkumisel rannapiirkonna erinevate huvirühmadega. Kalasadama või lossimiskoha olulisus piirkonnas.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Sadama või lossimiskoha uuendamine ei loo uusi võimalusi piirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele ja kohalikele elanikele ja 2) Kohalikud ettevõtjad või ühendused ei osale uute teenuste pakkumisel. 3) sadamas või lossimiskohas losstavad kalakogused on väiksed. Sadamat või lossimiskohta kasutab piiratud arv kalureid* 4) sadamat või lossimiskohta ei kasuta teiste piirkondade kalurid. *
1 ... 4	
5 suurim	1) Sadama või lossimiskoha uuendamine pakub uusi tegutsemise võimalusi kohaliku piirkonna ettevõtjatele ja elanikele ja 2) Piirkonnas tegutsevad ettevõtjad või ühendused osalevad uute teenuste pakkumisel või arendamisel. 3) sadamas või lossimiskohas lossitud kalakogused märkimisväärsed ja sadamat või lossimiskohta kasutab arvukalt kalureid* 4) sadamas või lossimiskohas on oluline püügimigratsioon ehk sadamat või lossimiskohta kasutavad teiste piirkondade kalurid.*

* Märkus: kaluri all mõistetakse kalapüügiloa omanikku

Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine

Tegevussuund 2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	
Hindamiskriteerium 1	
Kalandustoodete töötlemist ja turustamist korraldavad kalurid koostöös	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Kalandustoodete töötlemisel ei ole kavandatud koostööd piirkonna teiste kaluritega ega kalurite koostööna; ja 2) Kalandustoodete turustamiseks ei ole kavandatud koostööd piirkonna teiste kaluritega või projekt ei loo eeldusi koostöö tekkeks;
1 ... 4	
5 suurim	1) Kalandustoodete töötlemine on kavandatud piirkonna kalurite koostööna; ja 2) Kalandustoodete turustamine on kavandatud piirkonna kaluritega koostööna; ja 3) Projekt loob eeldused koostöö tekkeks

Tegevussuund 2. Kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine	
Hindamiskriteerium 2	
Töötlemine ja turustamine keskendub kõrge lisandväärtusega toodetele ja nende viimisele otse tarbijani. Antakse lisandväärtus seni vähekasutatata kalaliikidele.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Kala töötlemisel on lisandväärtusega toodangu osa väike; ja 2) Kala turustamisel ei looda kontakte tarbijaga. ja 3) ei anta lisandväärtust seni vähekasutatud kalaliikidele.
1 ... 4	
5 suurim	1) Kalasaaduste töötlemisel on oluline osa toodangust kõrge lisandväärtusega; ja 2) Kalasaaduste turustamine on terviklikult läbi mõeldud ja kavandatud; ja 3) Kalasaaduste turustamiseks luuakse kontaktid lõpptarbijatega. ja 4) alustatakse seni vähekasutatud kaalliikidele (särg, koger) lisandväärtuse andmist

Tegevuste mitmekesistamine

Tegevussuund 3. Tegevuste mitmekesistamine	
Hindamiskriteerium 1	
Kavandatud tegevused tuginevad kohalikule ressursile ja aitavad kaasa ja rannakalanduse traditsioonidele säilimisele. Arendatakse uusi teenuseid või tegevusi, mis tagavad kaluri sõltumatuse tööandjast.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Kavandatud tegevused ei loo uusi teenuseid ega paranda olemasolevate teenuste kvaliteeti; või 2) Loodavad või arendatavad teenused ja tegevused ei taga kalurile sõltumatust ning ei võimalda äraelamise võimalusi aastaringelt. või 3) kavandatud tegevused ei aita kaasa rannakalanduse traditsioonide säilimisele ja kaluri kutsetegevuse jätkamisele.
1 ... 4	
5 suurim	1) Taotleja hakkab pakkuma uusi täiendavaid teenuseid või tegevusi või uuendab olemasolevaid teenuseid ja parandab nende kvaliteeti; ja 2) Loodavad või arendatavad teenused ja tegevused pakuvad võimalusi hõivata uusi tegevusvaldkondasid, mis pakuvad äraelamisvõimalust aastaringelt. ja 3) loodavad või arendatavad tegevused või teenused aitavad kaasa rannakalanduse traditsioonide säilimisele kaasa kaluri kutsetegevuse jätkamisele

Tegevussuund 3. Tegevuste mitmekesistamine	
Hindamiskriteerium 2	
Täiendava sissetuleku võimaluste loomine kohapeal, mis aitab kalandussektori ettevõtjale või tema pereliikmetele tagada täishõive	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Kavandatud tegevused ei loo kalandussektori ettevõtjale või tema pereliikmetele täiendava sissetuleku võimalusi.
1 ... 4	
5 suurim	1) kavandatud tegevused annavad kalandussektori ettevõtjale või tema pereliikmele võimaluse leida täiendavat tööd või rakendust kohalikus piirkonnas ja 2) kavandatud tegevused loovad kalandussektori ettevõtjale kalurile (taotlejale) või tema pereliikmetele täiendava sissetuleku saamise võimalused kodu lähedal

Kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine

Tegevussuund 4: kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine Hindamiskriteerium 1 Kavandatud tegevused tuginevad uuringutele ja kalateadlaste eksperthinnangutele	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) Kavandatud tegevustele või investeeringuobjektile ei ole koostatud asjakohaseid uuringuid ega kalateadlaste eksperthinnanguid või 2) koostatud uuringud ei pea kudeala taastamist perspektiivseks.
1 ... 4	
5 suurim	1) kavandatud tegevustele ja investeeringuobjektile on koostatud pädev uuring või antud kalateadlaste pädev hinnang. ja 2) koostatud uuring peab kudeala taastamist perspektiivseks.

Tegevussuund 4: kalavarude taastootmine ja kudealade taastamine Hindamiskriteerium 2 investeeringuobjekt on märgitud Keskkonnaameti või Keskkonnaministeeriumi perspektiivsete kudealade nimistusse ning investeeringule on saadud Keskkonnaameti pädeva ametniku hinnang ja kooskõlastus.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) investeeringuobjekti ei ole märgitud Keskkonnaameti või Keskkonnaministeeriumi perspektiivsete kudealade nimistusse. Kudeala ei peeta perspektiivseks
1 ... 4	
5 suurim	1) investeeringuobjekt on märgitud Keskkonnaameti või Keskkonnaministeeriumi perspektiivsete kudealade nimistusse ning kudeala peetakse väga perspektiivseks

Kalandus/merenduslaste traditsioonide säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine.

Tegevussuund 5: kalandus/merenduslaste traditsioonide säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine. Hindamiskriteerium 1 Kavandatud tegevused on suunatud laiale isikute ringile.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) investeeringud ja/või tegevused on suunatud kitsale ringile kasusaajatele. Projekti investeeringute ja/või tegevuse juurdepääs on piiratud.
1 ... 4	
5 suurim	2) Investeeringud ja/või tegevused on suunatud maksimaalselt laiale ringile kasusaajatele. Investeeringud ja/või tegevused on avalikud või avalikus kasutuses.

Tegevussuund 5: kalandus/merenduslaste traditsioonide säilitamine ja edendamine. Sotsiaalse heaolu edendamine. Hindamiskriteerium 2 Kavandatud tegevused aitavad kaasa kalandus ja merendus traditsioonide säilitamisele ja edendamisele.	
Punkte	Toetuse taotlust iseloomustavad näitajad
0 vähim	1) investeeringud ja/või tegevused ei aita kaasa kalandus/merendus traditsioonide säilitamisele ja edendamisele
1 ... 4	
5 suurim	1) Investeeringud ja/või tegevused aitavad kaasa kalandus/merendus traditsioonide säilitamisele ja edendamisele.

